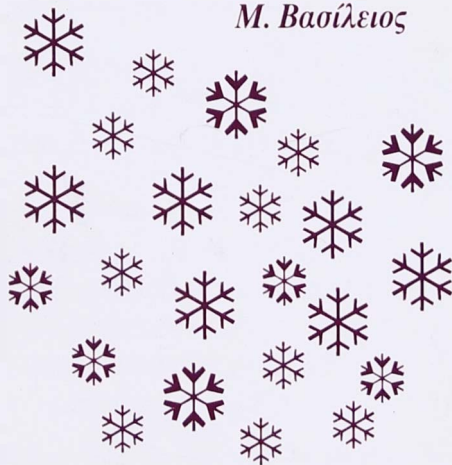

ΙΛΙΞΟΣ

Η καλή πράξη ποτέ της
δεν χάνεται.
Όποιος σπέρνει ευεργεσία,
θερίζει μετά φιλία
Κι όποιος φυτεύει αγαθότητα,
συλλέγει ύστερα αγάπη.

Μ. Βασίλειος

Κυκλοφόρησαν οι νέες εκδόσεις των έργων της ιδρύτριας της Θ.Ε.

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ

Η Φωνή της Σιγής Το Κλειδί της Θεοσοφίας Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία
και στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,
Τ.Τ. 106 71

Τηλ. + Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντισταβολή
Το Κλειδί της Θεοσοφίας 18€
Η Φωνή της Σιγής 10€
Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό 10€

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Αττικής, Κωδικός:4311

Τηλ. 210 36.20.702 - 210 36.10.961 Fax: 210 36.10.961

www.theosophicalsociety.gr

email(περιοδικού): ilisos@theosophicalsociety.gr

email(Εταιρείας): info@theosophicalsociety.gr

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι

Εκδότης - Διευθυντής: Θεόδωρος Κατσιφής

Επιμέλεια ύλης: Κρυσταλλία Ιωαννίδου, Ιφιγένεια Κασταμονίτη

Μεταφράσεις: Ιφιγένεια Κασταμονίτη

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ – ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2009 Τεύχος 278

Το περιοδικό **ΙΛΙΣΟΣ**
εύχεται στους αναγνώστες του
ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ

Στους δύσκολους αυτούς καιρούς,
ας προτανεύει η φρόνηση, η υπομονή και η ομοψυχία
στις καρδιές των ανθρώπων.

Η ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ιδρύθηκε στις 17 Νοεμβρίου 1875 στη Ν.Υόρκη από την Ε.Π.Μπλά-
βάτσου και τον συντ/χη Χ.Σ. Όλκοττ. Η σημερινή έδρα της βρίσκεται
στο Adyar, Madras – India. Σκοποί της είναι:

1. Ο σχηματισμός πυρήνα Παγκόσμιας Αδελφότητας της Ανθρωπό-
τητας, χωρίς διάκριση φυλής, πίστης, γένους, τάξης ή χρώματος.
2. Η ενθάρρυνση της συγκριτικής μελέτης των θρησκειών, της φιλο-
σοφίας και της επιστήμης.
3. Η έρευνα των ανεκμινέντων νόμων της φύσης και των δυνάμεων
που βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση μέσα στον άνθρωπο.

Θεοσοφία είναι το σώμα της αλήθειας που αποτελεί τη βάση όλων
των θρησκειών, και του οποίου δεν μπορεί κανείς να διεκδικήσει την
αποκλειστικότητα. Προσφέρει μια φιλοσοφία που κάνει τη ζωή κατα-
νοητή και εξθέτει τη δικαιοσύνη και την αγάπη που καθοδηγούν την
εξέλιξή της. Τοποθετεί τον θάνατο στη σωστή του θέση, σαν επαναλή-
πτικό επεισόδιο σε μια ατελείωτη ζωή που ανοίγει την είσοδο σε μια
πληρέστερη και λαμπρότερη ύπαρξη. Αποκαθιστά την επιστήμη του
Πνεύματος στον κόσμο, διδάσκοντας ότι το Πνεύμα είναι ο αληθινός
εαυτός του ανθρώπου, ενώ ο νους και το σώμα είναι οι υπηρέτες του.
Φωτίζει τις Γραφές και τα δόγματα των θρησκειών και αποκαλύπτει τις
ζωντανές έννοιές τους.

Το Ελληνικό τμήμα της Θ.Ε. ιδρύθηκε αρχικά στην Κέρκυρα, το
1877, από τους κκ. Όθωνα Αλεξάνδρου, Αλεξάνδρο Ρομπότη, Δημήτριο
Σοφοκλή, Κόντη Γρονέμη και Πασκουάλε Μενελάου. Υπό τη σημερινή
μορφή της ως «Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι», είναι σωματίο μη
κερδοσκοπικό, νομίμως αναγνωρισμένο με την υπ' αρ. 8187/1946 από-
φαση του Πρωτοδικείου Αθηνών. Εφόσον η Θ.Ε. έχει εξαπλωθεί ευρύ-
τατα ανά τον πολιτισμένο κόσμο, και εφόσον άτομα όλων των θρησκει-
ών έχουν γίνει μέλη της χωρίς να εγκαταλείψουν τα ιδιαίτερα δόγματά
τους, τις διδασκαλίες και την πίστη τους, θεωρείται καλό να τονισθεί το
γεγονός ότι δεν υπάρχει κανένα δόγμα, καμία γνώμη οποιουδήποτε που
να δεσμεύει με οποιονδήποτε τρόπο, οποιουδήποτε μέλος της Θ.Ε. Η
αποδοχή των τριών αντικειμενικών σκοπών της είναι ο μόνος όρος για
να γίνει κανείς μέλος της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Σελ.

Θεόδωρος Κατσικής: Επετειακά Μηνύματα	σελ. 4
Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ: Το Θεοσοφικό Καθήκον	8
Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Το Εσωτερικό Νόημα της Προσευχής	13
Μαρία Χαριτάκη: Η Περί του Κόσμου Θεωρία του Πυθαγόρα (μέρος 2ον)	20
Γουίλιαμ Γουλιέλμος: Η Θρησκεία των Ρωμαίων (μέρος 3ον, τελευταίο)	24
Στυλιανός Τάγκας: Η Πνευματική Αναγέννηση	33
Pedro Oliveira: Κατανοώντας τη Βία.....	38
Κων/νος Κοντούλης: Σύγχρονη Επιστημονική Έρευνα και Εσωτερισμός (μέρος 2ον)	44
Η Σούτρα της Καρδιάς	49
Νικ. Χαρακάκος: Καθηγητής Σωτήρης Νικολακόπουλος. Ο ποιητής της Εσωτερικής Φιλοσοφίας	51
Μπέντζαμιν Κρεμ: Το Αιώνιο Φως της Αλήθειας	54
ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ	56
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ	60

Με χαρά πληροφορούμε τους αναγνώστες μας ότι μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα της Θεοσοφικής Εταιρείας στην διεύθυνση:

www.theosophicalsociety.gr

Η ιστοσελίδα είναι γραμμένη σε δύο γλώσσες – Ελληνικά και Αγγλικά.

Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στη διεύθυνση

webmaster@theosophicalsociety.gr

ΕΠΕΤΕΙΑΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Θεόδωρος Κατσιφής

(Ομιλία στην εορτή της Επετείου της Ιδρύσεως της Θεοσοφικής Εταιρείας, Νοέμβριος 2009)

Εορτάζουμε σήμερα την ίδρυση της Θεοσοφικής Εταιρείας από την Ε.Π.Μπλαβάτσκι, τον συντ/χη Χ.Σ. Όλκοττ και άλλους, στις 17 Νοεμβρίου 1875. Μια επέτειος πάντα λειτουργεί σαν πρόκληση για το μέλλον. Πέρα, δηλαδή, από τις ευχάριστες σκέψεις και συναισθήματα, που ο καθένας μας δικαίως νιώθει σαν συμμετοχος ενός δεσμού που ευδοκιμεί επί 134 χρόνια, εκείνο που έχει μεγαλύτερη σημασία είναι η συμβολή μας στην μακροήμερευση αυτής της σπουδαίας για την ανθρωπότητα πνευματικής κινήσεως. Κινήσεως που έχει ορίσει σαν ουσιαστική ενεργητική της στόχευση τη δημιουργία μιας Παγκόσμιας Αδελφότητας. Γεγονός που μπορεί να εδραιωθεί σταθερά μέσα στη λογική και την ηθική που καλλιεργούμε με τη συγκριτική μελέτη της σοφίας των αιώνων, η οποία βρίσκεται στις Επιστήμες, την Φιλοσοφία, τη Θρησκεία, τη Φύση και τον Άνθρωπο.

Φορείς της επιβίωσης και υλοποίησης του θεοσοφικού οράματος είμαστε λίγα χρόνια εμείς. Κάθε μέλος της Θ.Ε. Ζωτική είναι λοιπόν η ανάγκη να εξασφαλίζουμε τις προϋποθέσεις, που θα επιτρέψουν με ασφάλεια σε όλους να γνωρίσουν, να αξιοποιήσουν, να αναπτύξουν και να μεταλαμπαδεύσουν στους άλλους τα πολύτιμα θεοσοφικά μηνύματα, για την ενσυνείδητη παρουσία του ανθρώπου στα πλαίσια της πνευματικής και ηθικής του εξέλιξης. Βεβαίως, τα μέλη μας διαθέτουν, κατά τεκμήριο, τις εσωτερικές κλίσεις και δυνάμεις που τα ώθησαν να βρουν το δρόμο προς την Θ.Ε. Έχουν τις διανοητικές, ψυχικές και πνευματικές δυναμικές που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν ενεργά στις θεοσοφικές εργασίες και έτσι, να θέτουν εαυτούς σταδιακά όλο και πιο υπεύθυνα και ουσιαστικά στα υπαρξιακά προβλήματα του ατόμου και της ανθρωπότητας. Όμως αυτά δεν αρκούν για να καρπωθούν και

καρποφορήσουν όσα μπορεί να προσφέρει η Θ.Ε. Μια πολύ σοβαρή προϋπόθεση είναι η απόλυτη ελευθερία σκέψεως και συνειδήσεως κάθε μέλους, Πώς διακυβεύεται η ελευθερία αυτή;

Ένας σοβαρός κίνδυνος είναι να εκλαμβάνονται οι θεοσοφικές διδασκαλίες σαν δογματικές. Μια εσωτερική σχολή που ευδοκιμεί επί 134 χρόνια, είναι αναμενόμενο να έχει καλλιεργήσει τις διδασχές των ιδρυτών της και άλλων σοφών διαδόχων τους, σε βαθμό που να φαίνονται, σε πολλούς, σαν οριστικά καθορισμένες. Αυτή όμως η αποκρυστάλλωση δεν έχει σχέση με τις αλήθειες που διδάσκει η Θ.Ε. Και μάλιστα, είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνός της. Ότι το χειρότερο για την εξέλιξή της. Αντιστρατεύεται τους τρεις σκοπούς της. Η συγκριτική μελέτη επιστημών, φιλοσοφίας, θρησκειών και η έρευνα των ανερμήνευτων νόμων στην Φύση και τον άνθρωπο, καταντούν άνευ νοήματος.

Η ζωτική, για τον θεόσοφο, αναζήτηση της αλήθειας, σμικρύνεται σε μια ασήμαντη προσπάθεια προκρούστειας διαστρεβλωτικής επιβεβαίωσης, ήδη «ευρεθεισών αληθειών». Και γνωρίζουμε από πολλές θρησκείες, τι σημαίνει αυτό. Για το άτομο, την ελεύθερη βούλησή του, αλλά ακόμη και για την ουσιαστική επιβίωση των αξιών που θέλουν να εκφράζουν οι θρησκείες αυτές. Η δογματική, δηλαδή, αποδοχή θα σήμαινε ότι η υπέρτατη αλήθεια είναι γνωστή. Πράγμα ανυπόστατο για την Θ.Ε. Οι βασικές αρχές της εδράζονται στη θέση ότι, για τον άνθρωπο της παρούσης περιόδου, πέφτουν μονάχα η αναζήτηση και όχι η εύρεση της αλήθειας. Το τονίζει η προμετωπίδα της Θ.Ε.

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΑΝΩ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Είναι φανερό ότι δεν υπάρχει εξαίρεση ούτε για την ίδια τη Θεοσοφία, που για πολλούς θεόσοφους αποτελεί τη «θρησκεία των θρησκειών». Με ορισμό, βέβαια, της λέξης αρκετά διαφορετικό από τον συνήθως αποδεκτό. Άμεση συνέπεια των προηγούμενων είναι ότι στην Θεοσοφική Εταιρεία δεν υπάρχουν «αυθεντίες». Είναι εκτός του θεοσοφικού πνεύματος και οράματος, το να θεωρεί κανείς τις απόψεις του σαν παγίως ισχύουσες θεοσοφικές θέσεις και να τις παρουσιάζει δογματικά. Όσο πιο μεγάλος σε θεοσοφική ηλικία είναι ή νιώθει κανείς σε γνώσεις, σε εμπειρίες, σε διανοητική και πνευματική οξύτητα, τόσο μεγαλύτερο χρέος έχει, με όλη την συμπεριφορά και δραστηριότητά του, να αποπνέει την αντίληψη και την αίσθηση ότι οι θεοσοφικές διδασκαλίες είναι

απλά και μόνον «προτάσεις εργασίας και όχι αλήθειες δογματικής αποδοχής». Ο καθένας μας μονάχος του «θα βγάλει τα κάσπανα από τη φωτιά». Θα ανεγείρει το οικοδόμημα των παραδοχών, των πεποιθήσεων, των γνώμων, των δράσεων του, με μόνο νομοθέτη και κριτή τον εαυτό του. Όσο επικίνδυνο κι αν αναδεικνύεται πολλές φορές αυτό.

Συνακόλουθο είναι ότι όλα τα μέλη και ιδιαίτερα τα νεότερα πρέπει, όχι να αποθαρρύνονται αλλά να παροτρύνονται να εκφράζουν ελεύθερα τις ιδέες τους, χωρίς φόβο και ενδοιασμούς, έστω και αν φαίνεται ότι αντιστρατεύονται ενίοτε κάποιες «ορθόδοξες», για τους παλαιότερους, αρχές. Κανείς δεν γνωρίζει ποιά βρισκεται η αλήθεια. Ο καθένας μπορεί να είναι φορέας μιας καινούργιας, μερικώς αλήθειας. Είναι ευνόητο ότι η κάθε άποψη θα εξετάζεται από όποιον ενδιαφέρεται, με μεγάλη προσοχή. Ετσι θα αποφεύγονται οι κίνδυνοι από τους, κατά βάση, υποκειμενισμούς. Η ανταλλαγή απόψεων, οι συζητήσεις, οι έρευνες που θα ακολουθήσουν, μειώνουν τη διακινδύνευση στο ελάχιστο. Όμως, πολύ πιο σοβαροί είναι οι «εσωτερικοί κίνδυνοι» που απορρέουν από τις ίδιες τις πεποιθήσεις μας. Δηλαδή, με την πείρα και τις γνώσεις που σταδιακά αποκτούμε, σχετικά εύκολα διαπιστώνει κανείς τις εγωιστικές τάσεις επιβολής απόψεων από κάποιον άλλο και μπορεί να τις παραμερίσει. Είναι όμως σχεδόν αδύνατο να κάνει το ίδιο με τις διζές του θένος. Τάσεις έμφυτες, διαφορφώσεις μιας ζωής, μόρφωση, εμπειρίες, συνειδητές ή ασυνείδητες επιρροές, με στερεό υπόβαθρο τις αδιαλείπτει εγωκεντρικές ωθήσεις, καθιστούν τον άνθρωπο φορέα αποζητούστων απόψεων.

Πώς θα αποτινάξει κανείς από πάνω του τα άχρηστα αυτά και επικίνδυνα, για την ηθική και πνευματική του πρόοδο, συναισθηματικά ώστε να αναδειχθεί ο πραγματικός εαυτός του; Να αναπνεύσει τον καθαρό αέρα της ελευθέρης, της αδογματικής σκέψης και γνώσης, που μπορούν να οδηγήσουν στο ευρύ πεδίο της αλήθειας; Πώς μπορεί, δηλαδή, να φθάσει στο επίπεδο του τέλους της γνώσης, ή όπως το έχει εκφράσει ο μεθικός για όλη την Οικουμένη σοφός Διδάσκαλος, ο Σωκράτης, στο «εν οίδα ότι ουδέν οίδα»; Η απάντηση είναι σε όλους μας γνωστή. Δεν υπάρχει εύκολη, «βασιλική οδός», τίποτα δεν χαρίζεται. Αποκτάται με κόπο και πόνο, όσο πιο άξιο τόσο και περισσότερο, όμως, σε ευλογία. Όσο πιο τραχής ο αγώνας τόσο πιο ατίμητο το πέρας. Τελειώνοντας, ας κρατήσουμε ότι η αντιμετώπιση των κινδύνων που αναφέραμε εί-

ναι ζωτικής σημασίας για την ατομική θεοσοφική μας πρόοδο, αλλά και για την μακρόχρονη ευδοκίμηση της Θεοσοφικής Εταιρείας. Αστοχία σε αυτό σημαίνει ότι ο μοναδικός πραγματικός στόχος της Θ.Ε., η πίστη μας σε μια Παγκόσμια Αδελφότητα σαν νόμος της Φύσης, μοιάζει με ελέφαντα που στηρίζεται σε γυάλινα πόδια.

Καμία Αδελφότητα δεν μπορεί να γίνει πράξη, όσο ο καθένας μας στηρίζει την ύπαρξή της σε δογματισμούς, που τελικά απαγορεύουν στο «εγώ» να γίνει «εμείς». Που απορρίπτουν σαν εχθρικό καθετί «διαφορετικό». Γιατί το «διαφορετικό» είναι η αλήθεια, η πραγματικότητα στη Δημιουργία. Η έμβιος ζωή στηρίζεται ακριβώς σε αυτό. Είναι νόμος της Φύσης. Δεν ανήκει στη Φύση η ισοπέδωση των πάντων αλλά η ποικιλότητα, που συμπληρώνει θαυμάσια το μεγαλείο της ύπαρξης και διαιωνίζει την εξέλιξή της. Όμοια και στους ανθρώπους. Οι διαφορετικοί πολιτισμοί, πίστες, πεποιθήσεις και ό,τι άλλο συνοδεύει την ανθρώπινη παρουσία, είναι αναπόσπαστο κομμάτι του ανθρώπινου γίγνεσθαι. Το διαφορετικό είναι η ζωτική συνιστώσα στην όλη ανάπτυξη και εξέλιξη της σωματο-ψυχο-πνευματικής μας οντότητας. Αν, συνεπώς, η δημιουργία μιας Παγκόσμιας Αδελφότητας δεν αγκαλιάζει την αгаστή συμβίωση κάθε «εγώ» με το «διαφορετικό εσύ», απλούστατα καταντά μια ουτοπία, ένα ανέφικτο όραμα. Και έτι χειρόν, μπορεί να εξελιχθεί από ευλογία σε κατάρα για την ανθρωπότητα.

Χωρίς τη γνήσια αλτρουιστική θεώρηση, εύκολα μπορούν να μας πείσουν ότι στον ίδιο δρόμο με την Παγκόσμια Αδελφότητα τρέχει και ό,τι αποκαλείται σήμερα Παγκοσμιοποίηση. Κάτι που είναι ο αντίποδας, ίσως, του θεοσοφικού οράματος. Που αποσκοπεί στην παντοειδή εκμετάλλευση του άλλου ενώ το όραμά μας στηρίζεται στην αλληλεγγύη προς τον άλλον, στην στοργή και την αγάπη γι' αυτόν. Ας είναι λοιπόν βασικό μέλημα σε όλες τις εργασίες μας η αποβολή των δεισιδαιμονιών, των προκαταλήψεων, των δογματισμών, και η αποδοχή του «διαφορετικού». Κάτι που πρέπει να φυτρώσει και να αναπτυχθεί πρώτα μέσα στις θεοσοφικές μας στοές. Στο προστατευμένο θερμοκήπιο, όπου οι θεοσοφικές αξίες μπορούν να μπολιάσουν τα εγωιστικά κίνητρα σε αλτρουιστικές πεποιθήσεις. Και ας μην ξεχνάμε ότι αν το κακό μεταδίδεται εκθετικά, το ίδιο συμβαίνει και με τον αχώριστο σύντροφό του, το καλό. Σαν το λαμπερό φως στα κεράκια τα πολλά, γρήγορα και αυτό φθάνει.

ΤΟ ΘΕΟΣΟΦΙΚΟ ΚΑΘΗΚΟΝ

Έλενα Π.Μπλαβάτσου

Είναι πολλοί που ενδιαφέρονται για τις αρχές μας και αισθάνονται από ένστικτο ότι περιέχουν πολύ περισσότερη αλήθεια από κάθε δογματική θρησκεία. Η Θεοσοφία θεωρεί ότι όλη η ανθρωπότητα είναι εκπόρευση του θείου πνεύματος που ξαναγιρνίζει στην πηγή του. Όσοι προχώρησαν πολύ σε αυτό το δρόμο, έφθασαν στο βαθμό του Διδασκάλου. Χρειάστηκαν πολλές ενσαρκώσεις προπαρascευής γι' αυτό. Κανείς δεν κατόρθωσε να φθάσει την πιο υψηλή μύηση στις απόκρυφες επιστήμες, σε μια μονάχα ζωή. Από τη στιγμή που θα αποφασίσει κάποιος να αφοσιωθεί σε αυτές και θα αρχίσει την κατώλληλη εξάσκηση, θα απαιτηθούν πολλές ενσαρκώσεις μέχρις ότου επιτύχει το σκοπό του.

Ο άνθρωπος δεν μπορεί να φθάσει στον τελικό του σκοπό χωρίς την πείρα που του δίνει η ενσάρκωση. Οι περισσότερες εμπειρίες μας όμως, είναι θλίψη και πόνος. Έτσι μπορούμε να διδαχθούμε. Η ηδονή, η χαρά, δεν μας μαθαίνουν τίποτε, είναι εφήμερες και στο τέλος συναντούμε μόνο τον κορεσμό. Και ακόμη, η αδιάκοπη αποτυχία μας στην ικανοποίηση των αναγκών του ανώτερου εαυτού μας με κάποιο μόνιμο τρόπο, δείχνει καθαρά ότι αυτές οι ανάγκες θα συναντήσουν την πλήρωση μόνο στο δικό τους πεδίο, το πνευματικό.

Η φιλοσοφία μας διδάσκει ότι η εκτέλεση του καθήκοντος πρώτα απέναντι στους ανθρώπους και ύστερα απέναντι στον εαυτό μας, δεν αποβλέπει στην προσωπική ευτυχία αλλά στην ευτυχία των άλλων. Κάνει κανείς το καλό γι' αυτό το ίδιο και όχι για το κέρδος που πιθανόν να μας δώσει. Όταν εκτελούμε το καθήκον μας, μπορεί να νιώσουμε ευτυχία, ή μάλλον ευχαρίστηση. Σκοπός όμως δεν μπορεί να είναι η αναζήτηση της ευτυχίας. Κάθε μεγάλος ηθικός και θρησκευτικός αναμορφωτής έχει κηρύξει αυτά που οι χριστιανοί ονομάζουν καθήκοντα, χρόνια πριν τη χριστιανική επο-

χή. Στην αρχαιότητα, όχι μόνο κήρυτταν ό,τι μεγάλο, γενναίο και ηρωικό, αλλά προπαντός το εφαρμόζαν, καμιά φορά μάλιστα ολόκληρα έθνη. Τα χρονικά της Βουδιστικής Μεταρρύθμισης είναι γεμάτα αφηγήσεις γενναίων πράξεων, γεμάτων ανιδιοτέλεια και ηρωισμό. «Ομονοείτε, συμπονάτε ο ένας τον άλλον. Να αγαπιέστε σαν αδέρφια, να είστε ευγενικοί και πονετικοί, Μην ανταποδίδεται την ύβρη με ύβρη και το κακό με κακό, αλλά αντίθετα με ευλογίες». Αυτά εφαρμόζαν οι οπαδοί του Βούδα αρκετούς αιώνες πριν από τον απόστολο Πέτρο.

Καθήκον είναι εκείνο που οφείλουμε στην ανθρωπότητα, τους συντρόφους μας, τους γείτονες, την οικογένειά μας, και πιο ιδιαίτερα ό,τι οφείλουμε σε όλους όσους είναι πιο φτωχοί και δυστυχισμένοι από εμάς. Αν δεν πληρώσουμε την οφειλή μας σε αυτή τη ζωή, τότε στην επόμενη ενσάρκωσή μας θα βρεθούμε ηθικά καταρρακωμένοι και πνευματικά χρεωμένοι. Λίγοι είναι εκείνοι που εκτελούν το καθήκον τους προς όλους χωρίς κανένα υπολογισμό. Και ακόμη λιγότεροι είναι όσοι ικανοποιούνται με την κρυφή ευχαρίστηση που τους προσφέρει η συνείδησή τους. Τις πιο πολλές φορές «η κοινή αναγνώριση και η φήμη που τιμάει και ανταμείβει την αρετή», είναι εκείνο που περισσότερο ενδιαφέρει τους πιο γνωστούς φιλόανθρωπους.

Η σύγχρονη ηθική είναι πολύ ωραία να την διαβάσει κανείς και να ακούει να τη συζητούν. Τι είναι όμως τα λόγια χωρίς πράξεις; Η Θεοσοφία είναι τό απόσταγμα του καθήκοντος. Από πρακτική άποψη και από την άποψη του κάρμα, αντιλαμβανόμαστε το θεοσοφικό καθήκον ως εξής: Να πίνουμε και την τελευταία σταγόνα από το γεμάτο ποτήρι της ζωής, χωρίς μεμψιμοιρίες. Να δρέπουμε στο δρόμο μας τα ρόδα με σκοπό να προσφέρουμε το άρωμά τους στους άλλους, και να κρατάμε τα αγκάθια για τον εαυτό μας, αν τυχόν είναι ανάγκη να στερηθεί κάποιος άλλος για να χαρούμε εμείς την ευωδιά τους.

Το να δίνουμε στους άλλους περισσότερα από όσα στον εαυτό μας, είναι αυταπάρηση. Αυτό στάθηκε το έμβλημα και το χαρακτηριστικό γνώρισμα των πιο μεγάλων Διδασκάλων της ανθρωπότητας. Αυτή τους η αρετή και μόνο, έφθασε ώστε να κερδίσουν την αιώνια ευλάβεια και ευγνωμοσύνη από γενιές ανθρώπων που γεννήθηκαν αργότερα. Ωστόσο, να εξηγούμαστε. Η αυτοθυσία πρέπει να γίνεται με ορθή διάκριση. Όταν γίνεται άδικα, τυφλά, χωρίς να προσέχουμε τα αποτελέσματα, τότε πολύ συχνά όχι μόνο είναι μά-

ται η αλλά και βλαβερή. Ένας από τους βασικούς κανόνες της Θεοσοφίας είναι η δικαιοσύνη προς τον εαυτό μας. Όχι σαν προσωπικό εγώ αλλά σαν ένα κομμάτι της ανθρωπότητας. Δικαιοσύνη, ούτε λιγότερη ούτε περισσότερη από όση δείχνουμε στους άλλους εκτός και αν με τη θυσία του ενός Εαυτού πρόκειται να ωφεληθούν οι πολλοί. Η Θεοσοφία διδάσκει την αυταπάρνηση, όχι όμως την άκριτη και μάταιη αυτοθυσία, και δεν δικαιολογεί τον φανατισμό. Με την φωτισμένη πρακτική εφαρμογή των διδαγμάτων της, με τη χρήση της ανώτερης λογικής μας, της πνευματικής διαίσθησης και του ηθικού μας αισθητηρίου μπορούμε να φθάσουμε σε μια τέτοια αντίληψη των πραγμάτων. Με την υπακοή μας στις επιταγές εκείνου που ονομάζουμε «η οργάνη ακόμη φωνή» της συνείδησής μας, που είναι η φωνή του Εγώ, και που μας μιλάει πιο έντονα από τους σεισμούς της γης και τους χειμώνες του Ιεχωβά, γιατί μέσα σε αυτούς «δεν βρίσκεται ο Κύριος».

Χρειάζεται πράξη, η έντονη πράξη και όχι τα λόγια, η απλή διάθεση. Ένας άνθρωπος μπορεί να είναι οτιδήποτε θέλει, όσο γίνεται πιο κοσμικός, πιο εγωιστής, πιο σκληρός. Να είναι ο χειρότερος των παλαιανθρώπων. Αυτό δεν τον εμποδίζει να έχει τον τίτλο του χριστιανού και να τον θεωρούν και οι άλλοι τέτοιον. Κανείς όμως θεόσοφος δεν έχει το δικαίωμα να λέγεται θεόσοφος, αν δεν πεισθεί κατάβαθα και δεν έχει κάνει κανόνα της καθημερινής ζωής του την αλήθεια που περιέχει το αξίωμα του Καρλάντ: «Ο άνθρωπος πρέπει να έχει για σκοπό του μια πράξη και όχι μια σκέψη, όσο κι αν είναι αυτή ευγενική». Το να αναγνωρίζει ένας άνθρωπος και να ομολογεί μια αλήθεια, δεν σημαίνει ότι την εφαρμόζει.

Όσο πιο πολύ όμορφα και μεγαλύτερα αντηχεί, όσο πιο μεγαλόφωνα γίνεται λόγος περί αρετής και καθήκοντος αντί να πράττει κανείς, τόσο περισσότερο θυμίζει τους καρπούς της Νεκρής Θάλασσας. Η υποκρισία είναι η πιο απογοητευτική από όλες τις κακίες. Ξοδεύεται άδιστα πολύτιμη ενέργεια και χρόνος γιατί οι άνθρωποι, αντί να ενεργούν με πλήρη ομοφωνία, μάχονται ο ένας τον άλλο. Σκοπός αυτής της πάλης είναι, τις πιο πολλές φορές, αλίμονο, ο πόθος μάλλον της φήμης και της ανταμοιβής παρά η επιδίωξη ενός μεγάλου σκοπού, που ισχυρίζονται ότι πιστεύουν και που θα έπρεπε να είναι ο υπέρτατος νόμος της ζωής τους.

Πρώτο θεοσοφικό καθήκον είναι η εκπλήρωση του χρέους προς όλους τους ανθρώπους και ιδιαίτερα προς εκείνους που μας συνδέουν ειδικές ευθύνες, είτε γιατί τις αναλάβαμε θεληματικά, πχ με

τους δεσμούς του γάμου, είτε γιατί έτσι τα έφερε η μοίρα. Με αυτό εννοώ τα καθήκοντα προς τους γονείς μας και τα μέλη της οικογενείας μας. Το καθήκον του θεόσοφου προς τον εαυτό του είναι η κατάκτηση του κατώτερου από τον ανώτερο Εαυτό. Ο εσωτερικός ηθικός εξαγνισμός, το να μη φοβάται κανείς κανένα εκτός από το δικαστήριο της δικής του συνείδησης, να μην κάνει ποτέ μισές δουλειές. Αν δηλαδή νομίζει ότι αυτό που κάνει είναι σωστό, να το κάνει φανερά και ειλικρινά. Αν νομίζει πως είναι κακό, να μην το κάνει διόλου. Καθήκον κάθε θεόσοφου είναι να ελαφρώνει το φορτίο του ακολουθώντας το σοφό απόφθεγμα του Επίκτητου: «Μην παρασύρεστε μακριά από το καθήκον σας, εξαιτίας κάποιας ηλίθιας γνώμης που μπορεί ο κόσμος να διαμορφώσει για εσάς. Τέτοιες κρίσεις δε εξαρτώνται από εσάς, γι' αυτό δεν πρέπει να σας απασχολούν».

Κανείς άνθρωπος, με καμία πρόφαση, δεν έχει το δικαίωμα να ισχυριστεί ότι δεν μπορεί να κάνει κάτι για τους άλλους. «Κάνοντας το καθήκον του, όπως και όποτε πρέπει, ένας άνθρωπος μπορεί να κάνει τους άλλους χρεώστες του», λέει ένας Άγγλος συγγραφέας. Ένας άνθρωπος που δεν το έχει μέσα του, δεν θα γίνει ποτέ ένας γνήσιος θεόσοφος. Καθήκον μας είναι να σπείρουμε τους σπόρους ως πέρα μακριά για το μέλλον και να φροντίζουμε να είναι καλοί σπόροι. Δεν πρέπει να στεκόμαστε να συζητάμε, για ποιο λόγο πρέπει να ενεργήσουμε έτσι, ή γιατί να είμαστε υποχρεωμένοι να χάνουμε τον καιρό μας, αφού εμείς δεν πρόκειται να θερίσουμε τη συγκομιδή σε κάποια μελλοντική εποχή.

Η κοινωνιολογία, όπως και όλοι οι κλάδοι της αληθινής επιστήμης, διέπεται από τον παγκόσμιο νόμο της αιτιότητας. Αυτή όμως η αιτιότητα έχει για λογική της συνέπεια την αλληλεξάρτηση των ανθρώπων, για την οποία τόσο πολύ επιμένει η θεοσοφική διδασκαλία. Αν η πράξη του ενός επιδρά στη ζωή όλων των άλλων, τότε, μόνο όταν όλοι οι άνθρωποι γίνουν αδελφοί και αδελφές με την καθημερινή πρακτική εφαρμογή της γνήσιας αδελφότητας, θα επιτύχουμε την πραγματοποίηση της αλληλεξάρτησης των ανθρώπων, που είναι η ρίζα της βελτίωσης της φυλής. Αυτή η αμοιβαία αλληλεπίδραση, αυτή η αληθινή αδελφότητα, είναι μια από τις βασικές αρχές της Θεοσοφίας.

Κάθε θεόσοφος οφείλει, όχι μόνο να την διδάσκει αλλά και να την πραγματοποιεί στην ατομική του ζωή. Κανένας γνήσιος θεόσοφος δεν θα δυσκολευτεί να μορφώσει μια γνώμη σχετική με το ζη-

τημα αυτό. Χρέος του είναι να προσπαθήσει να διαφωτίσει την κοινή γνώμη. Και δεν θα φθάσει σε τέτοιο αποτέλεσμα παρά μόνο με τη διάδοση κάθε υψηλής και ευγενικής αντιλήψης του ατομικού και κοινωνικού καθήκοντος, που βρίσκεται στη ρίζα κάθε πνευματικής προόδου. Σε κάθε περίπτωση, ο ίδιος οφείλει να είναι ένα κέντρο πνευματικής ενέργειας. Στην καθημερινή του ζωή οφείλει να ακτινοβολεί τις ανώτερες εκείνες πνευματικές δυνάμεις, που μόνες αυτές μπορούν να πραγματοποιήσουν την αναγέννηση των συνανθρώπων του.

Ο νόμος του Κάσμα μπορεί να ενισχύσει όλα όσα είπα. Το άτομο δεν μπορεί να ξεχωρίσει τον εαυτό του από την φυλή, ούτε η φυλή από το άτομο. Ο νόμος αυτός λειτουργεί για όλους, μοιλονότι δεν είναι όλοι εξίσου ανεπτυγμένοι. Βοηθώντας την ανάπτυξη των άλλων, ο θεόσοφος πιστεύει ότι τους βοηθάει να εκπληρώσουν το κάσμα τους. Ξέρει όμως, επίσης, ότι έτσι ξεπληρώνει και το δικό του με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο. Προοπτική του είναι πάντοτε η ανάπτυξη της ανθρωπότητας, που είναι και αυτός αναπόσπαστο τμήμα της. Ξέρει πως κάθε αποτυχία από μέρους του να ανταποκριθεί στις επιταγές του εντός αυτού ανώτερου εαυτού, καθιστάται όχι μόνο τον ίδιο αλλά και ολόκληρη την ανθρωπότητα στην εξελικτική της πορεία. Με τις πράξεις του μπορεί να διευκολύνει ή να δυσκολέψει την πρόοδο των ανθρώπων προς το αμέσως ανώτερο πεδίο ύψωσης.

Για τους θεόσοφους, «χαμό» και «αρμονία», «κακό» και «δυσαρμονία» είναι λέξεις συνώνυμες μεταξύ τους. Υποστηρίζουμε λοιπόν ότι όλες οι οδύνες και τα βάσανα είναι αποτελέσματα έλλειψης αρμονίας, και ότι η μόνη και φοβερή αιτία της διαταραχής της αρμονίας είναι ο εγωισμός, σε οποιαδήποτε μορφή και αν παρουσιαστεί. Το κάσμα επομένως αποδίδει σε κάθε άνθρωπο τις τωρινές συνέπειες των πράξεών του, χωρίς να ενδιαφέρεται για τον ηθικό του χαρακτήρα. Εφόσον κάθε άνθρωπος θα λάβει τα ανταλλάγματα που του αξίζουν, είναι φανερό ότι θα χρειασθεί να πληρώσει τους πόνους που έχει προκαλέσει, ακριβώς όπως θα δρέψει με χαρά τους καρπούς κάθε ευτυχίας και κάθε αρμονίας που έχει συντελέσει στη δημιουργία της.

(Πηγή: «Το Κλειδί της Θεοσοφίας», ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ)

ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

*Κρυσταλλία Ιωαννίδου
(Ομιλία στη Στοά ΑΡΤΕΜΙΣ)*

«Μη με τιμωρήσεις δίνοντάς μου ό,τι ζητώ ή επιθυμώ,
αν τυχαίνει και προσβάλλει την αγάπη σου που πάντα μέσα ζει»
Αγία Τερεζα

Η προσευχή μπορεί να ορισθεί ως η γεμάτη αγωνία κραυγή της ψυχής, που βρίσκεται σε στεναχώρια και απελπισία, προς μια δύναμη η οποία είναι πληρέστερη και ανώτερη από εκείνη, για ανακούφισή της και παρηγοριά. Είναι στη γενική και κοινώς παραδεκτή έννοια, μια επίκληση προς τον Θεό ή τον θεάνθρωπο, αρκετά αρμόδιο για να χαρίσει παρηγοριά και ειρήνη σε ένα νου κουρασμένο από τη μέριμνα της καθημερινότητας. Η προσευχή είναι ενστικτώδης στον άνθρωπο. Ο καθένας, σε κάποιο στάδιο της ζωής του έχει καταφύγει σε αυτήν, οποιαδήποτε μορφή κι αν της έδωσε. Ο πιστός και ο άπιστος, ένας άνθρωπος του Θεού και ένας που δεν πιστεύει σε Αυτόν, όλοι προσεύχονται. Ο καθένας βέβαια με το δικό του ιδιάζοντα τρόπο.

Η ανάγκη της προσευχής γενικά γεννιέται όταν κάποιος βρίσκεται σε απόγνωση, στην αρχή μιας ολέθριας αρρώστιας, όταν επιθυμεί ικανοποίηση για κάποια υλική ή πνευματική ανάγκη που δεν μπορεί αλλιώς να εκπληρώσει ή, ακόμη, όταν σε κάποιες στιγμές αισθάνεται ανίσχυρος μπροστά σε κακοτυχίες ή σκοτεινές δυνάμεις. Σε τέτοιες περιστάσεις αισθάνεται κανείς αβοήθητος και στη μεγάλη του απελπισία προσπαθεί να πάρει δύναμη από την προσευχή. Σε όλες τις περιπτώσεις η προσευχή είναι το τελευταίο όπλο στο οπλοστάσιό μας. Εκεί που όλες οι ανθρώπινες προσπάθειες αποτυγχάνουν, η προσευχή επιτυγχάνει. Αλλά σε ποιον προ-

συνχόμαστε; Η απάντηση φυσικά είναι προς τον ένα υπέρτατο Θεό, τις θείες δυνάμεις και τον Ιησού Χριστό, μέσα στον οποίο η δύναμη του Θεού κατοικεί και μέσω του οποίου αυτή ενεργεί στον κόσμο.

«Ότι κι αν ζητήσετε παρά του πατρός μου, εν τω ονόματί μου, θα σας δώσει αυτό. Εάν ζητήσετε τι εν τω ονόματί μου, εγώ θέλει κάμει αυτό».

(Κατά Ιωάννη, ιδ, 16)

Όλες οι θρησκείες συμφωνούν στο σημείο ότι η προσευχή στην έδρα της καρδιάς, αφυπνίζει όλες τις κοιμισμένες δυνάμεις της θεότητας που βρίσκεται μέσα μας και μπορεί κανείς, μέσω αυτής, να φθάσει σε ανώτερα πνευματικά επίπεδα. Όταν δε, αυτή γίνεται μέσα από τα βάθη της καρδιάς μας, με πίστη και ειλικρίνεια, μπορεί να γίνει κρίκος μεταξύ του δημιουργού και της δημιουργίας του, δηλαδή μεταξύ Θεού και των ανθρώπων. Μια προσευχή ποτέ δεν πάει χαμένη. Μια φωνή μέσα από την καρδιά είναι πάντα ακουστή, αλλά το πότε και με ποιο τρόπο, εξαρτάται από τη θέληση του Θεού. Στο *Κατά Ματθαίον*, ζ, 7, διαβάζουμε: «Αιτείτε και θέλει σας δοθεί. Ζητείτε και θέλετε ευρεί, κρούετε και θέλει σας ανοιχθεί. Διότι πας ο αιτών λαμβάνει και ο ζητών ευρίσκει και εις τον κρούοντα θέλει ανοιχθεί.»

Αλλά και στο *Κοράνι* επιβεβαιώνεται αυτή η ιδέα όταν αναφέρεται: «Οποτεδήποτε ένας άνθρωπος ρωτάει για μένα, πρς τον ότι κατοικώ μέσα του και ακούω τις προσευχές του όποιες κι αν είναι αυτές». Οι μυστικιστές γνωρίζουν επίσης ότι η αληθινή προσευχή βασίζεται πάνω σε αυτόν τον κοσμικό και πνευματικό νόμο: «Ψάξε και θα βρεις, κτύπα και θα σου ανοιχθεί». Η αρχαία μυστικιστική εντολή ήταν ακριβώς πως πρέπει να ζητήσεις ώστε να λάβεις, πως πρέπει να απλώσεις το χέρι σου και να εκφράσεις την επιθυμία σου πρώτα, ώστε να βρεις ανταπόκριση. Σε όλες τις μυστικιστικές διαδικασίες, η έκφραση μιας ειλικρινούς ευχής ή επιθυμίας ανοίγει διάπλατα την πόρτα στις πνευματικές ευλογίες.

Το να ζητάει κανείς λοιπόν με ειλικρίνεια και να εκφράζει με σεβασμό τέτοιες επιθυμίες, τον συντονίζει με αυτόν που έχει την ισχύ να δίνει. Και μόνον αν υπάσχει αυτός ο συντονισμός, τότε μπορεί να επιτευχθεί κάποια επιζοινωνία. Για τον μυστικιστή λοιπόν η προσευχή είναι μια συνάντηση ψυχών, όπως την περιγράφει στον περί προσευχής διάλογό του για τον Αλκιβιάδη ο Πλάτων. Δεν πρόκειται δηλαδή για μια ευκαιρία να ζητήσει κανείς κάτι προσωπικό αλλά για μια πνευματική επιζοινωνία.

Είναι κοινή εμπειρία ότι οι περισσότερες από τις προσευχές μας δεν έχουν ανταπόκριση. Την αιτία γι' αυτό δεν είναι δύσκολο να τη βρούμε. Δεν έχουμε μάθει ακόμη τη θέληση το Θεού και πώς αυτή εργάζεται ολοκληρωτικά προς όφελός μας. Μέσα στην άγνοιά μας, πολύ συχνά προσευχόμαστε για πράγματα που με την πάροδο του χρόνου θα μας κάνουν περισσότερο κακό παρά καλό και δεν πρέπει να απορούμε που αυτές μας οι ικεσίες δεν εισακούγονται, γιατί: «Εξεύρει ο πατήρ σας τίνων έχετε χρείαν, πριν σεις ζητήσετε παρ' αυτού» (*Κατά Ματθαίον*, στ,8). Ή, ακόμη: «Ζητείτε και δεν λαμβάνετε διότι κακώς ζητείτε δια να δαπανήσετε εις τας ηδονάς». Ο καθένας λοιπόν από την περιορισμένη σκοπιά του προσεύχεται για κάτι που δεν γνωρίζει πώς αυτό θα ταιριάζει μέσα στην κοσμική τάξη. Τους ζεστούς και αποπνικτικούς μήνες, για παράδειγμα, οι άνθρωποι που ζουν στις πόλεις προσεύχονται για μια δροσιστική βροχή ενώ, στις αγροτικές περιοχές, οι χωρικοί την ίδια ώρα παρακαλούν για περισσότερη λιακάδα και ζέστη για να ωριμάσουν τα σιτηρά τους.

Ο άνθρωπος δεν γνωρίζει ακόμη ούτε τι είναι καλό γι' αυτόν. Συχνά ζητά πράγματα που, όταν του δοθούν, γίνονται μια πραγματική πηγή δυσάρεστων καταστάσεων και με πολλή λύπη πρέπει να αναθεωρήσει τις επιθυμίες του. Η ιστορία του «χρυσού αγγίματος» είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα. Ο βασιλιάς Μίδας, μετά από μεγάλη επιθυμία και προσευχή, πήρε το δώρο που ζήτησε, να μετατρέπει ό,τι άγγιζε σε χρυσό. Μετά από μερικές στιγμές ευτυχίας συνειδητοποίησε το τραγικό του λάθος. Η τροφή στο στόμα του, το νερό στα χείλη του, μετατρέπóταν σε χρυσό. Ακόμη και η μονάκριβη κόρη όταν την αγκάλιασε, έγινε ένα χρυσό άγαλμα. Αυτές οι προσευχές, οι τόσο ολέθριες για μας, καλύτερα να μην ακουστούν ποτέ.

Η Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ, ιδρύτρια της Θεοσοφικής Εταιρείας, υποστηρίζει ότι η προσευχή είναι ένα μυστήριο, ένα μυστικιστικό γεγονός με το οποίο, οι πεπερασμένες σκέψεις και επιθυμίες που δεν αφομοιώνονται από το απόλυτο, το απεριόριστο πνεύμα, μεταβάλλονται σε πνευματική θέληση, γίνονται βούληση. Αυτήν τη λειτουργία ονομάζει «πνευματική μεταστοιχείωση» και εξηγεί πως η ένταση των θερμών μας επικλήσεων μετατρέπει την προσευχή σε πραγματική «φιλοσοφική λίθο», σε αυτό δηλαδή που μεταβάλλει το μόλυβδο σε χρυσό. Έτσι, αυτή η θέληση-προσευχή αποβαίνει μια ζωντανή δημιουργική ενέργεια.

σευχόμαστε; Η απάντηση φυσικά είναι προς τον ένα υπέρτατο Θεό, τις θείες δυνάμεις και τον Ιησού Χριστό, μέσα στον οποίο η δύναμη του Θεού κατοικεί και μέσω του οποίου αυτή ενεργεί στον κόσμο.

«Ό,τι κι αν ζητήσετε παρά του πατρός μου, εν τω ονόματί μου, θα σας δώσει αυτό. Εάν ζητήσετε τι εν τω ονόματί μου, εγώ θέλει κάμει αυτό».
(Κατά Ιωάννη, ιδ, 16)

Όλες οι θρησκείες συμφωνούν στο σημείο ότι η προσευχή στην έδρα της καρδιάς, αφυπνίζει όλες τις κοιμισμένες δυνάμεις της θεότητας που βρίσκεται μέσα μας και μπορεί κανείς, μέσω αυτής, να φθάσει σε ανώτερα πνευματικά επίπεδα. Όταν δε, αυτή γίνεται μέσα από τα βάθη της καρδιάς μας, με πίστη και ειλικρίνεια, μπορεί να γίνει κρίκος μεταξύ του δημιουργού και της δημιουργίας του, δηλαδή μεταξύ Θεού και των ανθρώπων. Μια προσευχή ποτέ δεν πάει χαμένη. Μια φωνή μέσα από την καρδιά είναι πάντα ακουστή, αλλά το πότε και με ποιο τρόπο, εξαρτάται από τη θέληση του Θεού. Στο *Κατά Ματθαίον*, ζ, 7, διαβάζουμε: «Αιτείτε και θέλει σας δοθεί. Ζητείτε και θέλετε ευρεί, κρούετε και θέλει σας ανοιχθεί. Διότι πας ο αιτών λαμβάνει και ο ζητών ευρίσκει και εις τον κρούοντα θέλει ανοιχθεί.»

Αλλά και στο *Κοράνι* επιβεβαιώνεται αυτή η ιδέα όταν αναφέρεται: «Οποτεδήποτε ένας άνθρωπος ρωτάει για μένα, πες του ότι κατοικώ μέσα του και ακούω τις προσευχές του όποιες κι αν είναι αυτές». Οι μυστικιστές γνωρίζουν επίσης ότι η αληθινή προσευχή βασίζεται πάνω σε αυτόν τον κοσμικό και πνευματικό νόμο: «Ψάξε και θα βρεις, κτύπα και θα σου ανοιχθεί». Η αρχαία μυστικιστική εντολή ήταν ακριβώς πως πρέπει να ζητήσεις ώστε να λάβεις, πως πρέπει να απλώσεις το χέρι σου και να εκφράσεις την επιθυμία σου πρώτα,, ώστε να βρεις ανταπόκριση. Σε όλες τις μυστικιστικές διαδικασίες, η έκφραση μιας ειλικρινούς ευχής ή επιθυμίας ανοίγει διάπλατα την πόρτα στις πνευματικές ευλογίες.

Το να ζητάει κανείς λοιπόν με ειλικρίνεια και να εκφράζει με σεβασμό τέτοιες επιθυμίες, τον συντονίζει με αυτόν που έχει την ισχύ να δίνει. Και μόνον αν υπάρχει αυτός ο συντονισμός, τότε μπορεί να επιτευχθεί κάποια επικοινωνία. Για τον μυστικιστή λοιπόν η προσευχή είναι μια συνάντηση ψυχών, όπως την περιγράφει στον περί προσευχής διάλογό του για τον Αλκιβιάδη ο Πλάτων. Δεν πρόκειται δηλαδή για μια ευκαιρία να ζητήσει κανείς κάτι προσωπικό αλλά για μια πνευματική επικοινωνία.

Είναι κοινή εμπειρία ότι οι περισσότερες από τις προσευχές μας δεν έχουν ανταπόκριση. Την αιτία γι' αυτό δεν είναι δύσκολο να τη βρούμε. Δεν έχουμε μάθει ακόμη τη θέληση το Θεού και πώς αυτή εργάζεται ολοκληρωτικά προς όφελός μας. Μέσα στην άγνοιά μας, πολύ συχνά προσευχόμαστε για πράγματα που με την πάροδο του χρόνου θα μας κάνουν περισσότερο κακό παρά καλό και δεν πρέπει να απορούμε που αυτές μας οι ικεσίες δεν εισακούγονται, γιατί: «Εξεύρει ο πατήρ σας τίνων έχετε χρείαν, πριν σεις ζητήσετε παρ' αυτού» (Κατά Ματθαίον, στ,8). Ή, ακόμη: «Ζητείτε και δεν λαμβάνετε διότι κακώς ζητείτε δια να δαπανήσετε εις τας ηδονάς». Ο καθένας λοιπόν από την περιορισμένη σκοπιά του προσεύχεται για κάτι που δεν γνωρίζει πώς αυτό θα ταιριάζει μέσα στην κοσμική τάξη. Τους ζεστούς και αποπνικτικούς μήνες, για παράδειγμα, οι άνθρωποι που ζουν στις πόλεις προσεύχονται για μια δροσιστική βροχή ενώ, στις αγροτικές περιοχές, οι χωρικοί την ίδια ώρα παρακαλούν για περισσότερη λιακάδα και ξέστη για να ωριμάσουν τα σιτηρά τους.

Ο άνθρωπος δεν γνωρίζει ακόμη ούτε τι είναι καλό γι' αυτόν. Συχνά ζητά πράγματα που, όταν του δοθούν, γίνονται μια πραγματική πηγή δυσάρεστων καταστάσεων και με πολλή λύπη πρέπει να αναθεωρήσει τις επιθυμίες του. Η ιστορία του «χρυσού αγγίγματος» είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα. Ο βασιλιάς Μίδας, μετά από μεγάλη επιθυμία και προσευχή, πήρε το δώρο που ζήτησε, να μετατρέπει ό,τι άγγιζε σε χρυσό. Μετά από μερικές στιγμές ευτυχίας συνειδητοποίησε το τραγικό του λάθος. Η τροφή στο στόμα του, το νερό στα χείλη του, μετατρέποταν σε χρυσό. Ακόμη και η μονάκριβη κόρη όταν την αγκάλιασε, έγινε ένα χρυσό άγαλμα. Αυτές οι προσευχές, οι τόσο ολέθριες για μας, καλύτερα να μην ακουστούν ποτέ.

Η Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ, ιδρύτρια της Θεοσοφικής Εταιρείας, υποστηρίζει ότι η προσευχή είναι ένα μυστήριο, ένα μυστικιστικό γεγονός με το οποίο, οι πεπερασμένες σκέψεις και επιθυμίες που δεν αφομοιώνονται από το απόλυτο, το απεριόριστο πνεύμα, μεταβάλλονται σε πνευματική θέληση, γίνονται βούληση. Αυτήν τη λειτουργία ονομάζει «πνευματική μεταστοιχείωση» και εξηγεί πως η ένταση των θερμών μας επικλήσεων μετατρέπει την προσευχή σε πραγματική «φιλοσοφική λίθο», σε αυτό δηλαδή που μεταβάλλει το μόλυβδο σε χρυσό. Έτσι, αυτή η θέληση-προσευχή αποβαίνει μια ζωντανή δημιουργική ενέργεια.

Η ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ιδρύθηκε στις 17 Νοεμβρίου 1875 στη Ν.Υόρκη από την Ε.Π.Μπλα-βάτσκι και τον συντ/χη Χ.Σ. Όλκοττ. Η σημερινή έδρα της βρίσκεται στο Adyar, Madras – India. Σκοποί της είναι:

1. Ο σχηματισμός πυρήνα Παγκόσμιας Αδελφότητας της Ανθρωπότητας, χωρίς διάκριση φυλής, πίστης, γένους, τάξης ή χρώματος.
2. Η ενθάρρυνση της συγκριτικής μελέτης των θρησκειών, της φιλοσοφίας και της επιστήμης.
3. Η έρευνα των ανερχόμενων νόμων της φύσης και των δυνάμεων που βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση μέσα στον άνθρωπο.

Θεοσοφία είναι το σώμα της αλήθειας που αποτελεί τη βάση όλων των θρησκειών, και του οποίου δεν μπορεί κανείς να διεκδικήσει την αποκλειστικότητα. Προσφέρει μια φιλοσοφία που κάνει τη ζωή κατανοητή και εκθέτει τη δικαιοσύνη και την αγάπη που καθοδηγούν την εξέλιξή της. Τοποθετεί τον θάνατο στη σωστή του θέση, σαν επαναληπτικό επεισόδιο σε μια ατελείωτη ζωή που ανοίγει την είσοδο σε μια πληρέστερη και λαμπρότερη ύπαρξη. Αποκαθιστά την επιστήμη του Πνεύματος στον κόσμο, διδάσκοντας ότι το Πνεύμα είναι ο αληθινός εαυτός του ανθρώπου, ενώ ο νους και το σώμα είναι οι υπηρέτες του. Φωτίζει τις Γραφές και τα δόγματα των θρησκειών και αποκαλύπτει τις κρυμμένες έννοιές τους.

Το Ελληνικό τμήμα της Θ.Ε. ιδρύθηκε αρχικά στην Κέρκυρα, το 1877, από τους κκ Όθωνα Αλεξάνδρου, Αλέξανδρο Ρομπότη, Δημήτριο Σοφοκλή, Κόντη Γκονέμη και Πασκουάλε Μενελάου. Υπό τη σημερινή μορφή της ως «Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι», είναι σωματείο μη κερδοσκοπικό, νομίμως αναγνωρισμένο με την υπ' αρ. 8187/1946 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών. Εφόσον η Θ.Ε. έχει εξαπλωθεί ευρύτατα ανά τον πολιτισμένο κόσμο, και εφόσον άτομα όλων των θρησκειών έχουν γίνει μέλη της χωρίς να εγκαταλείψουν τα ιδιαίτερα δόγματά τους, τις διδασκαλίες και την πίστη τους, θεωρείται καλό να τονισθεί το γεγονός ότι δεν υπάρχει κανένα δόγμα, καμία γνώμη οποιουδήποτε που να δεσμεύει με οποιονδήποτε τρόπο, οποιουδήποτε μέλος της Θ.Ε. Η αποδοχή των τριών αντικειμενικών σκοπών της είναι ο μόνος όρος για να γίνει κανείς μέλος της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Σελ.

Θεόδωρος Κατσικής: Επετειακά Μηνύματα	σελ. 4
Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ: Το Θεοσοφικό Καθήκον	8
Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Το Εσωτερικό Νόημα της Προσευχής	13
Μαρία Χαριτάκη: Η Περί του Κόσμου Θεωρία του Πυθαγόρα (μέρος 2ον)	20
Γουίλιαμ Γουλιέλμος: Η Θρησκεία των Ρωμαίων (μέρος 3ον, τελευταίο)	24
Στυλιανός Τάκκας: Η Πνευματική Αναγέννηση	33
Pedro Oliveira: Κατανοώντας τη Βία.....	38
Κων/νος Κοντούλης: Σύγχρονη Επιστημονική Έρευνα και Εσωτερισμός (μέρος 2ον)	44
Η Σούτρα της Καρδιάς.....	49
Νικ. Χαρακάκος: Καθηγητής Σωτήρης Νικολακόπουλος. Ο ποιητής της Εσωτερικής Φιλοσοφίας	51
Μπέντζαμιν Κρεμ: Το Αιώνιο Φως της Αλήθειας	54
ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ	56
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ.....	60

Με χαρά πληροφορούμε τους αναγνώστες μας ότι μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα της Θεοσοφικής Εταιρείας στην διεύθυνση:

www.theosophicalsociety.gr

Η ιστοσελίδα είναι γραμμένη σε δύο γλώσσες – Ελληνικά και Αγγλικά.

Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στη διεύθυνση

webmaster@theosophicalsociety.gr

ΕΠΕΤΕΙΑΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Θεόδωρος Κατσιφής

(Ομιλία στην εορτή της Επετείου της Ιδρύσεως της Θεοσοφικής Εταιρείας, Νοέμβριος 2009)

Εορτάζουμε σήμερα την ίδρυση της Θεοσοφικής Εταιρείας από την Ε.Π.Μπλαβάτσκυ, τον συντ/χη Χ.Σ. Όλκοττ και άλλους, στις 17 Νοεμβρίου 1875. Μια επέτειος πάντα λειτουργεί σαν πρόκληση για το μέλλον. Πέρα, δηλαδή, από τις ευχάριστες σκέψεις και συναισθήματα, που ο καθένας μας δικαίως νιώθει σαν συμμετοχος ενός δεσμού που ευδοκιμεί επί 134 χρόνια, εκείνο που έχει μεγαλύτερη σημασία είναι η συμβολή μας στην μακροημέρευση αυτής της σπουδαίας για την ανθρωπότητα πνευματικής κινήσεως. Κινήσεως που έχει ορίσει σαν ουσιαστική ενεργητική της στόχευση τη δημιουργία μιας Παγκόσμιας Αδελφότητας. Γεγονός που μπορεί να εδραιωθεί σταθερά μέσα στη λογική και την ηθική που καλλιεργούμε με τη συγκριτική μελέτη της σοφίας των αιώνων, η οποία βρίσκεται στις Επιστήμες, την Φιλοσοφία, τη θρησκεία, τη Φύση και τον Άνθρωπο.

Φορείς της επιβίωσης και υλοποίησης του θεοσοφικού οράματος είμαστε λίγα χρόνια εμείς. Κάθε μέλος της Θ.Ε. Ζωτική είναι λοιπόν η ανάγκη να εξασφαλίζουμε τις προϋποθέσεις, που θα επιτρέψουν με ασφάλεια σε όλους να γνωρίσουν, να αφομοιώσουν, να αναπτύξουν και να μεταλαμπαδεύσουν στους άλλους τα πολύτιμα θεοσοφικά μηνύματα, για την ενσυνείδητη παρουσία του ανθρώπου στα πλαίσια της πνευματικής και ηθικής του εξέλιξης. Βεβαίως, τα μέλη μας διαθέτουν, κατά τεκμήριο, τις εσωτερικές κλίσεις και δονήσεις που τα ώθησαν να βρουν το δρόμο προς την Θ.Ε. Έχουν τις διανοητικές, ψυχικές και πνευματικές δυναμικές που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν ενεργά στις θεοσοφικές εργασίες και έτσι, να θέτουν εαυτούς σταδιακά όλο και πιο υπεύθυνα και ουσιαστικά στα υπαρκτά προβλήματα του ατόμου και της ανθρωπότητας. Όμως αυτά δεν αρκούν για να καρπωθούν και

καρποφορήσουν όσα μπορεί να προσφέρει η Θ.Ε. Μια πολύ σοβαρή προϋπόθεση είναι η απόλυτη ελευθερία σκέψεως και συνειδήσεως κάθε μέλους, Πώς διακυβεύεται η ελευθερία αυτή;

Ένας σοβαρός κίνδυνος είναι να εκλαμβάνονται οι θεοσοφικές διδασκαλίες σαν δογματικές. Μια εσωτερική σχολή που ευδοκιμεί επί 134 χρόνια, είναι αναμενόμενο να έχει καλλιεργήσει τις διδασχές των ιδρυτών της και άλλων σοφών διαδόχων τους, σε βαθμό που να φαίνονται, σε πολλούς, σαν οριστικά καθορισμένες. Αυτή όμως η αποκρυστάλλωση δεν έχει σχέση με τις αλήθειες που διδάσκει η Θ.Ε. Και μάλιστα, είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνός της. Ότι το χειρότερο για την εξέλιξή της. Αντιστρατεύεται τους τρεις σκοπούς της. Η συγκριτική μελέτη επιστημών, φιλοσοφίας, θρησκειών και η έρευνα των ανερμήνευτων νόμων στην Φύση και τον άνθρωπο, κατανοούν άνευ νοήματος.

Η ζωτική, για τον θεόσοφο, αναζήτηση της αλήθειας, σμικρύνεται σε μια ασήμαντη προσπάθεια προκρούστειας διαστρεβλωτικής επιβεβαίωσης, ήδη «ευρεθεισών αληθειών». Και γνωρίζουμε από πολλές θρησκείες, τι σημαίνει αυτό. Για το άτομο, την ελεύθερη βούλησή του, αλλά ακόμη και για την ουσιαστική επιβίωση των αξιών που θέλουν να εκφράζουν οι θρησκείες αυτές. Η δογματική, δηλαδή, αποδοχή θα σήμαινε ότι η υπέρτατη αλήθεια είναι γνωστή. Πράγμα ανυπόστατο για την Θ.Ε. Οι βασικές αρχές της εδράζονται στη θέση ότι, για τον άνθρωπο της παρούσης περιόδου, πέπρωται μονάχα η αναζήτηση και όχι η εύρεση της αλήθειας. Το τονίζει η προμετωπίδα της Θ.Ε.

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΑΝΩ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Είναι φανερό ότι δεν υπάρχει εξαίρεση ούτε για την ίδια τη Θεοσοφία, που για πολλούς θεόσοφους αποτελεί τη «θρησκεία των θρησκειών». Με ορισμό, βέβαια, της λέξης αρκετά διαφορετικό από τον συνήθως αποδεκτό. Άμεση συνέπεια των προηγούμενων είναι ότι στην Θεοσοφική Εταιρεία δεν υπάρχουν «αυθεντίες». Είναι εκτός του θεοσοφικού πνεύματος και οράματος, το να θεωρεί κανείς τις απόψεις του σαν παγίως ισχύουσες θεοσοφικές θέσεις και να τις παρουσιάζει δογματικά. Όσο πιο μεγάλος σε θεοσοφική ηλικία είναι ή νιώθει κανείς σε γνώσεις, σε εμπειρίες, σε διανοητική και πνευματική οξύτητα, τόσο μεγαλύτερο χρέος έχει, με όλη την συμπεριφορά και δραστηριότητά του, να αποπνέει την αντίληψη και την αίσθηση ότι οι θεοσοφικές διδασκαλίες είναι

απλά και μόνον «προτάσεις εργασίας και όχι αλήθειες δογματικής αποδοχής». Ο καθένας μας μονάχος του «θα βγάλει τα κάστανα από τη φωτιά». Θα ανεγείρει το οικοδόμημα των παραδοχών, των πεποιθήσεων, των γνώμων, των δράσεών του, με μόνο νομοθέτη και κριτή τον εαυτό του. Όσο επικίνδυνο κι αν αναδεικνύεται πολλές φορές αυτό.

Συνακόλουθο είναι ότι όλα τα μέλη και ιδιαίτερα τα νεότερα πρέπει, όχι να αποθαρρύνονται αλλά να παροτρύνονται να εκφράζουν ελεύθερα τις ιδέες τους, χωρίς φόβο και ενδοιασμούς, έστω και αν φαίνεται ότι αντιστρατεύονται ενίοτε κάποιες «ορθόδοξες», για τους παλαιότερους, αρχές. Κανείς δεν γνωρίζει πού βρίσκεται η αλήθεια. Ο καθένας μπορεί να είναι φορέας μιας καινούργιας, μερικής αλήθειας. Είναι ευνόητο ότι η κάθε άποψη θα εξετάζεται από όποιον ενδιαφέρεται, με μεγάλη προσοχή. Έτσι θα αποφεύγονται οι κίνδυνοι από τους, κατά βάση, υποκειμενισμούς. Η ανταλλαγή απόψεων, οι συζητήσεις, οι έρευνες που θα ακολουθήσουν, μειώνουν τη διακινδύνευση στο ελάχιστο. Όμως, πολύ πιο σοβαροί είναι οι «εσωτερικοί κίνδυνοι» που απορρέουν από τις ίδιες τις πεποιθήσεις μας. Δηλαδή, με την πείρα και τις γνώσεις που σταδιακά αποκτούμε, σχετικά εύκολα διαπιστώνει κανείς τις εγωιστικές τάσεις επιβολής απόψεων από κάποιον άλλο και μπορεί να τις παραμερίσει. Είναι όμως σχεδόν αδύνατο να κάνει το ίδιο με τις δικές του θέσεις. Τάσεις έμφυτες, διαμορφώσεις μιας ζωής, μόρφωση, εμπειρίες, συνειδητές ή ασυνείδητες επιρροές, με στερεό υπόβαθρο τις αδιάλειπτες εγωκεντρικές ωθήσεις, καθιστούν τον άνθρωπο φορέα αποκρυσταλλωμένων απόψεων.

Πώς θα αποτινάξει κανείς από πάνω του τα άχρηστα αυτά και επικίνδυνα, για την ηθική και πνευματική του πρόοδο, συναισθήματα ώστε να αναδειχθεί ο πραγματικός εαυτός του; Να αναπνεύσει τον καθαρό αέρα της ελεύθερης, της αδογματίστης σκέψης και γνώσης, που μπορούν να οδηγήσουν στο ευρύ πεδίο της αλήθειας; Πώς μπορεί, δηλαδή, να φθάσει στο επίπεδο του τέλους της γνώσης, ή όπως το έχει εκφράσει ο μυθικός για όλη την Οικουμένη σοφός Διδάσκαλος, ο Σωκράτης, στο «εν οίδα ότι ουδέν οίδα»; Η απάντηση είναι σε όλους μας γνωστή. Δεν υπάρχει εύκολη, «βασιλική ατραπός», τίποτα δεν χαρίζεται. Αποκτάται με κόπο και πόνο, όσο πιο άξιο τόσο και περισσότερο, όμως, σε ευλογία. Όσο πιο τραχύς ο αγώνας τόσο πιο ατίμητο το πέρας. Τελειώνοντας, ας κρατήσουμε ότι η αντιμετώπιση των κινδύνων που αναφέραμε εί-

ναι ζωτικής σημασίας για την ατομική θεοσοφική μας πρόοδο, αλλά και για την μακρόχρονη ευδοκίμηση της Θεοσοφικής Εταιρείας. Αστοχία σε αυτό σημαίνει ότι ο μοναδικός πραγματικός στόχος της Θ.Ε., η πίστη μας σε μια Παγκόσμια Αδελφότητα σαν νόμος της Φύσης, μοιάζει με ελέφαντα που στηρίζεται σε γυάλινα πόδια.

Καμία Αδελφότητα δεν μπορεί να γίνει πράξη, όσο ο καθένας μας στηρίζει την ύπαρξή της σε δογματισμούς, που τελικά απαγορεύουν στο «εγώ» να γίνει «εμείς». Που απορρίπτουν σαν εχθρικό καθετί «διαφορετικό». Γιατί το «διαφορετικό» είναι η αλήθεια, η πραγματικότητα στη Δημιουργία. Η έμβιος ζωή στηρίζεται ακριβώς σε αυτό. Είναι νόμος της Φύσης. Δεν ανήκει στη Φύση η ισοπέδωση των πάντων αλλά η ποικιλότητα, που συμπληρώνει θαυμαστά το μεγαλείο της ύπαρξης και διαιωνίζει την εξέλιξή της. Όμοια και στους ανθρώπους. Οι διαφορετικοί πολιτισμοί,πίστεις, πεποιθήσεις και ότι άλλο συνοδεύει την ανθρώπινη παρουσία, είναι αναπόσπαστο κομμάτι του ανθρώπινου γίγνεσθαι. Το διαφορετικό είναι η ζωτική συνιστώσα στην όλη ανάπτυξη και εξέλιξη της σωματο-ψυχο-πνευματικής μας οντότητας. Αν, συνεπώς, η δημιουργία μιας Παγκόσμιας Αδελφότητας δεν αγκαλιάζει την αγαστή συμβίωση κάθε «εγώ» με το «διαφορετικό εσύ», απλούστατα καταντά μια ουτοπία, ένα ανέφικτο όραμα. Και έτι χειρόν, μπορεί να εξελιχθεί από ευλογία σε κατάρα για την ανθρωπότητα.

Χωρίς τη γνήσια αλτρονιστική θεώρηση, εύκολα μπορούν να μας πείσουν ότι στον ίδιο δρόμο με την Παγκόσμια Αδελφότητα τρέχει και ό,τι αποκαλείται σήμερα Παγκοσμιοποίηση. Κάτι που είναι ο αντίποδας, ίσως, του θεοσοφικού οράματος. Που αποσκοπεί στην παντοειδή εκμετάλλευση του άλλου ενώ το όραμά μας στηρίζεται στην αλληλεγγύη προς τον άλλον, στην στοργή και την αγάπη γι' αυτόν. Ας είναι λοιπόν βασικό μέλημα σε όλες τις εργασίες μας η απόβολή των δεισιδαιμονιών, των προκαταλήψεων, των δογματισμών, και η αποδοχή του «διαφορετικού». Κάτι που πρέπει να φυτρώνει και να αναπτυχθεί πρώτα μέσα στις θεοσοφικές μας στοές. Στο προστατευμένο θερμοκήπιο, όπου οι θεοσοφικές αξίες μπορούν να μπολιάσουν τα εγωιστικά κίνητρα σε αλτρονιστικές πεποιθήσεις. Και ας μην ξεχνάμε ότι αν το κακό μεταδίδεται εκθετικά, το ίδιο συμβαίνει και με τον αχώριστο σύντροφό του, το καλό. Σαν το λαμπερό φως στα κεράκια τα πολλά, γρήγορα και αυτό φθάνει.

ΤΟ ΘΕΟΣΟΦΙΚΟ ΚΑΘΗΚΟΝ

Έλενα Π.Μπλαβάτσκι

Είναι πολλοί που ενδιαφέρονται για τις αρχές μας και αισθάνονται από ένστικτο ότι περιέχουν πολύ περισσότερη αλήθεια από κάθε δογματική θρησκεία. Η Θεοσοφία θεωρεί ότι όλη η ανθρωπότητα είναι εκπόρευση του θείου πνεύματος που ξαναγυρίζει στην πηγή του. Όσοι προχώρησαν πολύ σε αυτό το δρόμο, έφθασαν στο βαθμό του Διδασκάλου. Χρειάστηκαν πολλές ενσαρκώσεις προπαρασκευής γι' αυτό. Κανείς δεν κατόρθωσε να φθάσει την πιο υψηλή μύηση στις απόκρυφες επιστήμες, σε μια μονάχα ζωή. Από τη στιγμή που θα αποφασίσει κάποιος να αφοσιωθεί σε αυτές και θα αρχίσει την κατάλληλη εξάσκηση, θα απαιτηθούν πολλές ενσαρκώσεις μέχρις ότου επιτύχει το σκοπό του.

Ο άνθρωπος δεν μπορεί να φθάσει στον τελικό του σκοπό χωρίς την πείρα που του δίνει η ενσάρκωση. Οι περισσότερες εμπειρίες μας όμως, είναι θλίψη και πόνος. Έτσι μπορούμε να διδαχθούμε. Η ηδονή, η χαρά, δεν μας μαθαίνουν τίποτε, είναι εφήμερες και στο τέλος συναντούμε μόνο τον κορεσμό. Και ακόμη, η αδιάκοπη αποτυχία μας στην ικανοποίηση των αναγκών του ανώτερου εαυτού μας με κάποιο μόνιμο τρόπο, δείχνει καθαρά ότι αυτές οι ανάγκες θα συναντήσουν την πλήρωση μόνο στο δικό τους πεδίο, το πνευματικό.

Η φιλοσοφία μας διδάσκει ότι η εκτέλεση του καθήκοντος πρώτα απέναντι στους ανθρώπους και ύστερα απέναντι στον εαυτό μας, δεν αποβλέπει στην προσωπική ευτυχία αλλά στην ευτυχία των άλλων. Κάνει κανείς το καλό γι' αυτό το ίδιο και όχι για το κέρδος που πιθανόν να μας δώσει. Όταν εκτελούμε το καθήκον μας, μπορεί να νιώσουμε ευτυχία, ή μάλλον ευχαρίστηση. Σκοπός όμως δεν μπορεί να είναι η αναζήτηση της ευτυχίας. Κάθε μεγάλος ηθικός και θρησκευτικός αναμορφωτής έχει κηρύξει αυτά που οι χριστιανοί ονομάζουν καθήκοντα, χρόνια πριν τη χριστιανική επο-

χή. Στην αρχαιότητα, όχι μόνο κήρυτταν ό,τι μεγάλο, γενναίο και ηρωικό, αλλά προπαντός το εφάρμοζαν, καμιά φορά μάλιστα ολόκληρα έθνη. Τα χρονικά της Βουδιστικής Μεταρρύθμισης είναι γεμάτα αφηγήσεις γενναίων πράξεων, γεμάτων ανιδιοτέλεια και ηρωισμό. «Ομονοείτε, συμπονάτε ο ένας τον άλλον. Να αγαπιέστε σαν αδέρφια, να είστε ευγενικοί και πονετικοί, Μην ανταποδίδεται την ύβρη με ύβρη και το κακό με κακό, αλλά αντίθετα με ευλογίες». Αυτά εφάρμοζαν οι οπαδοί του Βούδα αρκετούς αιώνες πριν από τον απόστολο Πέτρο.

Καθήκον είναι εκείνο που οφείλουμε στην ανθρωπότητα, τους συντρόφους μας, τους γείτονες, την οικογένειά μας, και πιο ιδιαίτερα ό,τι οφείλουμε σε όλους όσους είναι πιο φτωχοί και δυστυχισμένοι από εμάς. Αν δεν πληρώσουμε την οφειλή μας σε αυτή τη ζωή, τότε στην επόμενη ενσάρκωσή μας θα βρεθούμε ηθικά καταρρακωμένοι και πνευματικά χρεωμένοι. Λίγοι είναι εκείνοι που εκτελούν το καθήκον τους προς όλους χωρίς κανένα υπολογισμό. Και ακόμη λιγότεροι είναι όσοι ικανοποιούνται με την κρυφή ευχαρίστηση που τους προσφέρει η συνείδησή τους. Τις πιο πολλές φορές «η κοινή αναγνώριση και η φήμη που τιμάει και ανταμείβει την αρετή», είναι εκείνο που περισσότερο ενδιαφέρει τους πιο γνωστούς φιλόανθρωπους.

Η σύγχρονη ηθική είναι πολύ ωραία να την διαβάξει κανείς και να ακούει να τη συζητούν. Τι είναι όμως τα λόγια χωρίς πράξεις; Η Θεοσοφία είναι το απόσταγμα του καθήκοντος. Από πρακτική άποψη και από την άποψη του κάρμα, αντιλαμβανόμαστε το θεοσοφικό καθήκον ως εξής: Να πίνουμε και την τελευταία σταγόνα από το γεμάτο ποτήρι της ζωής, χωρίς μεμψιμοιρίες. Να δρόπουμε στο δρόμο μας τα ρόδα με σκοπό να προσφέρουμε το άρωμά τους στους άλλους, και να κρατάμε τα αγκάθια για τον εαυτό μας, αν τυχόν είναι ανάγκη να στερηθεί κάποιος άλλος για να χαρούμε εμείς την ευωδιά τους.

Το να δίνουμε στους άλλους περισσότερα από όσα στον εαυτό μας, είναι αυταπάτηση. Αυτό στάθηκε το έμβλημα και το χαρακτηριστικό γνώρισμα των πιο μεγάλων Διδασκάλων της ανθρωπότητας. Αυτή τους η αρετή και μόνο, έφθασε ώστε να κερδίσουν την αιώνια ευλάβεια και ευγνωμοσύνη από γενιές ανθρώπων που γεννήθηκαν αργότερα. Ωστόσο, να εξηγούμαστε. Η αυτοθυσία πρέπει να γίνεται με ορθή διάκριση. Όταν γίνεται άδικα, τυφλά, χωρίς να προσέχουμε τα αποτελέσματα, τότε πολύ συχνά όχι μόνο είναι μά-

ταιη αλλά και βλαβερή. Ένας από τους βασικούς κανόνες της Θεοσοφίας είναι η δικαιοσύνη προς τον εαυτό μας. Όχι σαν προσωπικό εγώ αλλά σαν ένα κομμάτι της ανθρωπότητας. Δικαιοσύνη, ούτε λιγότερη ούτε περισσότερη από όση δείχνουμε στους άλλους εκτός και αν με τη θυσία του ενός Εαυτού πρόκειται να ωφεληθούν οι πολλοί. Η Θεοσοφία διδάσκει την αυταπάρηση, όχι όμως την άκριτη και μάταιη αυτοθυσία, και δεν δικαιολογεί τον φανατισμό. Με την φωτισμένη πρακτική εφαρμογή των διδαγμάτων της, με τη χρήση της ανώτερης λογικής μας, της πνευματικής διαίσθησης και του ηθικού μας αισθητηρίου μπορούμε να φθάσουμε σε μια τέτοια αντίληψη των πραγμάτων. Με την υπακοή μας στις επιταγές εκείνου που ονομάζουμε «η σιγανή ακόμη φωνή» της συνείδησής μας, που είναι η φωνή του Εγώ, και που μας μιλάει πιο έντονα από τους σεισμούς της γης και τους κεραυνούς του Ιεχωβά, γιατί μέσα σε αυτούς «δεν βρίσκεται ο Κύριος».

Χρειάζεται πράξη, η έντονη πράξη και όχι τα λόγια, η απλή διάθεση. Ένας άνθρωπος μπορεί να είναι οτιδήποτε θέλει, όσο γίνεται πιο κοσμικός, πιο εγωιστής, πιο σκληρός. Να είναι ο χειρότερος των παλιανθρώπων. Αυτό δεν τον εμποδίζει να έχει τον τίτλο του χριστιανού και να τον θεωρούν και οι άλλοι τέτοιοι. Κανείς όμως θεόσοφος δεν έχει το δικαίωμα να λέγεται θεόσοφος, αν δεν πεισθεί κατάβαθα και δεν έχει κάνει κανόνα της καθημερινής ζωής του την αλήθεια που περιέχει το αξίωμα του Καρλάιλ: «Ο άνθρωπος πρέπει να έχει για σκοπό του μια πράξη και όχι μια σκέψη, όσο κι αν είναι αυτή ευγενική». Το να αναγνωρίζει ένας άνθρωπος και να ομολογεί μια αλήθεια, δεν σημαίνει ότι την εφαρμόζει.

Όσο πιο πολύ όμορφα και μεγαλόστομα αντηχεί, όσο πιο μεγαλόφωνα γίνεται λόγος περί αρετής και καθήκοντος αντί να πράττει κανείς, τόσο περισσότερο θυμίζει τους καρπούς της Νεκρής Θάλασσας. Η υποκρισία είναι η πιο αποκρουστική από όλες τις κακίες. Ξοδεύεται άδικα πολύτιμη ενέργεια και χρόνος γιατί οι άνθρωποι, αντί να ενεργούν με πλήρη ομοφωνία, μάχονται ο ένας τον άλλο. Σκοπός αυτής της πάλης είναι, τις πιο πολλές φορές, αλίμονο, ο πόθος μάλλον της φήμης και της ανταμοιβής παρά η επιδίωξη ενός μεγάλου σκοπού, που ισχυρίζονται ότι πιστεύουν και που θα έπρεπε να είναι ο υπέρτατος νόμος της ζωής τους.

Πρώτο θεοσοφικό καθήκον είναι η εκπλήρωση του χρέους προς όλους τους ανθρώπους και ιδιαίτερα προς εκείνους που μας συνδέουν ειδικές ευθύνες, είτε γιατί τις αναλάβαμε θεληματικά, πχ με

τους δεσμούς του γάμου, είτε γιατί έτσι τα έφερε η μοίρα. Με αυτό εννοώ τα καθήκοντα προς τους γονείς μας και τα μέλη της οικογενείας μας. Το καθήκον του θεόσοφου προς τον εαυτό του είναι η κατάρτηση του κατώτερου από τον ανώτερο Εαυτό. Ο εσωτερικός ηθικός εξαγνισμός, το να μη φοβάται κανείς κανένα εκτός από το δικαστήριο της δικής του συνείδησης, να μην κάνει ποτέ μισές δουλειές. Αν δηλαδή νομίζει ότι αυτό που κάνει είναι σωστό, να το κάνει φανερά και ειλικρινά. Αν νομίζει πως είναι κακό, να μην το κάνει διόλου. Καθήκον κάθε θεόσοφου είναι να ελαφρώνει το φορτίο του ακολουθώντας το σοφό απόφθεγμα του Επίκτητου: «Μην παρυσύρεστε μακριά από το καθήκον σας, εξαιτίας κάποιας ηλίθιας γνώμης που μπορεί ο κόσμος να διαμορφώσει για εσάς. Τέτοιες κρίσεις δε εξαρτώνται από εσάς, γι' αυτό δεν πρέπει να σας απασχολούν».

Κανείς άνθρωπος, με καμία πρόφαση, δεν έχει το δικαίωμα να ισχυριστεί ότι δεν μπορεί να κάνει κάτι για τους άλλους. «Κάνοντας το καθήκον του, όπως και όποτε πρέπει, ένας άνθρωπος μπορεί να κάνει τους άλλους χρεώστες του», λέει ένας Άγγλος συγγραφέας. Ένας άνθρωπος που δεν το έχει μέσα του, δεν θα γίνει ποτέ ένας γνήσιος θεόσοφος. Καθήκον μας είναι να σπείρουμε τους σπόρους ως πέρα μακριά για το μέλλον και να φροντίζουμε να είναι καλοί σπόροι. Δεν πρέπει να στεκόμαστε να συζητάμε, για ποιο λόγο πρέπει να ενεργήσουμε έτσι, ή γιατί να είμαστε υποχρεωμένοι να χάνουμε τον καιρό μας, αφού εμείς δεν πρόκειται να θερίσουμε τη συγκομιδή σε κάποια μελλοντική εποχή.

Η κοινωνιολογία, όπως και όλοι οι κλάδοι της αληθινής επιστήμης, διέπεται από τον παγκόσμιο νόμο της αιτιότητας. Αυτή όμως η αιτιότητα έχει για λογική της συνέπεια την αλληλεξάρτηση των ανθρώπων, για την οποία τόσο πολύ επιμένει η θεοσοφική διδασκαλία. Αν η πράξη του ενός επιδρά στη ζωή όλων των άλλων, τότε, μόνο όταν όλοι οι άνθρωποι γίνουν αδελφοί και αδελφές με την καθημερινή πρακτική εφαρμογή της γνήσιας αδελφότητας, θα επιτύχουμε την πραγματοποίηση της αλληλεξάρτησης των ανθρώπων, που είναι η ρίζα της βελτίωσης της φυλής. Αυτή η αμοιβαία αλληλεπίδραση, αυτή η αληθινή αδελφότητα, είναι μια από τις βασικές αρχές της Θεοσοφίας.

Κάθε θεόσοφος οφείλει, όχι μόνο να την διδάσκει αλλά και να την πραγματοποιεί στην ατομική του ζωή. Κανένας γνήσιος θεόσοφος δεν θα δυσκολευτεί να μορφώσει μια γνώμη σχετική με το ζη-

τημα αυτό. Χρέος του είναι να προσπαθήσει να δια φωτίσει την κοινή γνώμη. Και δεν θα φθάσει σε τέτοιο αποτέλεσμα παρά μόνο με τη διάδοση κάθε υψηλής και ευγενικής αντίληψης του ατομικού και κοινωνικού καθήκοντος, που βρίσκεται στη ρίζα κάθε πνευματικής προόδου. Σε κάθε περίπτωση, ο ίδιος οφείλει να είναι ένα κέντρο πνευματικής ενέργειας. Στην καθημερινή του ζωή οφείλει να ακτινοβολεί τις ανώτερες εκείνες πνευματικές δυνάμεις, που μόνες αυτές μπορούν να πραγματοποιήσουν την αναγέννηση των συνανθρώπων του.

Ο νόμος του Κάρμα μπορεί να ενισχύσει όλα όσα είπα. Το άτομο δεν μπορεί να ξεχωρίσει τον εαυτό του από την φυλή, ούτε η φυλή από το άτομο. Ο νόμος αυτός λειτουργεί για όλους, μολονότι δεν είναι όλοι εξίσου ανεπτυγμένοι. Βοηθώντας την ανάπτυξη των άλλων, ο θεόσοφος πιστεύει ότι τους βοηθάει να εκπληρώσουν το κάρμα τους. Ξέρει όμως, επίσης, ότι έτσι ξεπληρώνει και το δικό του με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο. Προοπτική του είναι πάντοτε η ανάπτυξη της ανθρωπότητας, που είναι και αυτός αναπόσπαστο τμήμα της. Ξέρει πως κάθε αποτυχία από μέρους του να ανταποκριθεί στις επιταγές του εντός αυτού ανώτερου εαυτού, καθυστερεί όχι μόνο τον ίδιο αλλά και ολόκληρη την ανθρωπότητα στην εξελικτική της πορεία. Με τις πράξεις του μπορεί να διευκολύνει ή να δυσκολέψει την πρόοδο των ανθρώπων προς το αμέσως ανώτερο πεδίο ύπαρξης.

Για τους θεόσοφους, «καλό» και «αρμονία», «κακό» και «δυσαρμονία» είναι λέξεις συνώνυμες μεταξύ τους. Υποστηρίζουμε λοιπόν ότι όλες οι οδύνες και τα βάσανα είναι αποτελέσματα έλλειψης αρμονίας, και ότι η μόνη και φοβερή αιτία της διαταραχής της αρμονίας είναι ο εγωισμός, σε οποιαδήποτε μορφή και αν παρουσιαστεί. Το κάρμα επομένως αποδίδει σε κάθε άνθρωπο τις τωρινές συνέπειες των πράξεών του, χωρίς να ενδιαφέρεται για τον ηθικό τους χαρακτήρα. Εφόσον κάθε άνθρωπος θα λάβει τα ανταλλάγματα που του αξίζουν, είναι φανερό ότι θα χρειασθεί να πληρώσει τους πόνους που έχει προκαλέσει, ακριβώς όπως θα δρέψει με χαρά τους καρπούς κάθε ευτυχίας και κάθε αρμονίας που έχει συντελέσει στη δημιουργία της.

(Πηγή: «Το Κλειδί της Θεοσοφίας», ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ)

ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Κρυσταλλία Ιωαννίδου
(Ομιλία στη Στοά ΑΡΤΕΜΙΣ)

«Μη με τιμωρήσεις δίνοντάς μου ό,τι ζητώ ή επιθυμώ,
αν τυχαίνει και προσβάλλει την αγάπη σου που πάντα μέσα ζει»

Αγία Τερέζα

Η προσευχή μπορεί να ορισθεί ως η γεμάτη αγωνία κραυγή της ψυχής, που βρίσκεται σε στεναχώρια και απελπισία, προς μια δύναμη η οποία είναι πληρέστερη και ανώτερη από εκείνη, για ανακούφισή της και παρηγοριά. Είναι στη γενική και κοινώς παραδεκτή έννοια, μια επίκληση προς τον Θεό ή τον θεάνθρωπο, αρκετά αρμόδιο για να χαρίσει παρηγοριά και ειρήνη σε ένα νου κουρασμένο από τη μέριμνα της καθημερινότητας. Η προσευχή είναι ενστικτώδης στον άνθρωπο. Ο καθένας, σε κάποιο στάδιο της ζωής του έχει καταφύγει σε αυτήν, οποιαδήποτε μορφή κι αν της έδωσε. Ο πιστός και ο άπιστος, ένας άνθρωπος του Θεού και ένας που δεν πιστεύει σε Αυτόν, όλοι προσεύχονται. Ο καθένας βέβαια με το δικό του ιδιάζοντα τρόπο.

Η ανάγκη της προσευχής γενικά γεννιέται όταν κάποιος βρίσκεται σε απόγνωση, στην αρχή μιας ολέθριας αρρώστιας, όταν επιθυμεί ικανοποίηση για κάποια υλική ή πνευματική ανάγκη που δεν μπορεί αλλιώς να εκπληρώσει ή, ακόμη, όταν σε κάποιες στιγμές αισθάνεται ανίσχυρος μπροστά σε κακοτυχίες ή σκοτεινές δυνάμεις. Σε τέτοιες περιστάσεις αισθάνεται κανείς αβοήθητος και στη μεγάλη του απελπισία προσπαθεί να πάρει δύναμη από την προσευχή. Σε όλες τις περιπτώσεις η προσευχή είναι το τελευταίο όπλο στο οπλοστάσιό μας. Εκεί που όλες οι ανθρώπινες προσπάθειες αποτυγχάνουν, η προσευχή επιτυγχάνει. Αλλά σε ποιον προ-

σευχόμαστε; Η απάντηση φυσικά είναι προς τον ένα υπέρτατο Θεό, τις θείες δυνάμεις και τον Ιησού Χριστό, μέσα στον οποίο η δύναμη του Θεού κατοικεί και μέσω του οποίου αυτή ενεργεί στον κόσμο.

«Ό,τι κι αν ζητήσετε παρά του πατρός μου, εν τω ονόματί μου, θα σας δώσει αυτό. Εάν ζητήσετε τι εν τω ονόματί μου, εγώ θέλει κάμει αυτό».

(Κατά Ιωάννη, ιδ, 16)

Όλες οι θρησκείες συμφωνούν στο σημείο ότι η προσευχή στην έδρα της καρδιάς, αφυπνίζει όλες τις κοιμισμένες δυνάμεις της θεότητας που βρίσκεται μέσα μας και μπορεί κανείς, μέσω αυτής, να φθάσει σε ανώτερα πνευματικά επίπεδα. Όταν δε, αυτή γίνεται μέσα από τα βάθη της καρδιάς μας, με πίστη και ειλικρίνεια, μπορεί να γίνει κρίκος μεταξύ του δημιουργού και της δημιουργίας του, δηλαδή μεταξύ Θεού και των ανθρώπων. Μια προσευχή ποτέ δεν πάει χαμένη. Μια φωνή μέσα από την καρδιά είναι πάντα ακουστή, αλλά το πότε και με ποιο τρόπο, εξαρτάται από τη θέληση του Θεού. Στο *Κατά Ματθαίον*, ζ, 7, διαβάζουμε: «Αιτείτε και θέλει σας δοθεί. Ζητείτε και θέλετε ευρεί, κρούετε και θέλει σας ανοιχθεί. Διότι πας ο αιτών λαμβάνει και ο ζητών ευρίσκει και εις τον κρούοντα θέλει ανοιχθεί.»

Αλλά και στο *Κοράνι* επιβεβαιώνεται αυτή η ιδέα όταν αναφέρεται: «Οποτεδήποτε ένας άνθρωπος ρωτάει για μένα, πες του ότι κατοικώ μέσα του και ακούω τις προσευχές του όποιες κι αν είναι αυτές». Οι μυστικιστές γνωρίζουν επίσης ότι η αληθινή προσευχή βασίζεται πάνω σε αυτόν τον κοσμικό και πνευματικό νόμο: «Ψάξε και θα βρεις, κτύπα και θα σου ανοιχθεί». Η αρχαία μυστικιστική εντολή ήταν ακριβώς πως πρέπει να ζητήσεις ώστε να λάβεις, πως πρέπει να απλώσεις το χέρι σου και να εκφράσεις την επιθυμία σου πρώτα,, ώστε να βρεις ανταπόκριση. Σε όλες τις μυστικιστικές διαδικασίες, η έκφραση μιας ειλικρινούς ευχής ή επιθυμίας ανοίγει διάπλατα την πόρτα στις πνευματικές ευλογίες.

Το να ζητάει κανείς λοιπόν με ειλικρίνεια και να εκφράζει με σεβασμό τέτοιες επιθυμίες, τον συντονίζει με αυτόν που έχει την ισχύ να δίνει. Και μόνον αν υπάρχει αυτός ο συντονισμός, τότε μπορεί να επιτευχθεί κάποια επικοινωνία. Για τον μυστικιστή λοιπόν η προσευχή είναι μια συνάντηση ψυχών, όπως την περιγράφει στον περί προσευχής διάλογό του για τον Αλκιβιάδη ο Πλάτων. Δεν πρόκειται δηλαδή για μια ευκαιρία να ζητήσει κανείς κάτι προσωπικό αλλά για μια πνευματική επικοινωνία.

Είναι κοινή εμπειρία ότι οι περισσότερες από τις προσευχές μας δεν έχουν ανταπόκριση. Την αιτία γι' αυτό δεν είναι δύσκολο να τη βρούμε. Δεν έχουμε μάθει ακόμη τη θέληση το Θεού και πώς αυτή εργάζεται ολοκληρωτικά προς όφελός μας. Μέσα στην άγνοιά μας, πολύ συχνά προσευχόμαστε για πράγματα που με την πάροδο του χρόνου θα μας κάνουν περισσότερο κακό παρά καλό και δεν πρέπει να απορούμε που αυτές μας οι ικεσίες δεν εισακούγονται, γιατί: «Εξεύρει ο πατήρ σας τίνων έχετε χρείαν, πριν σεις ζητήσετε παρ' αυτού» (*Κατά Ματθαίον*, στ,8). Ή, ακόμη: «Ζητείτε και δεν λαμβάνετε διότι κακώς ζητείτε δια να δαπανήσετε εις τας ηδονάς». Ο καθένας λοιπόν από την περιορισμένη σκοπιά του προσεύχεται για κάτι που δεν γνωρίζει πώς αυτό θα ταιριάζει μέσα στην κοσμική τάξη. Τους ζεστούς και αποπνικτικούς μήνες, για παράδειγμα, οι άνθρωποι που ζουν στις πόλεις προσεύχονται για μια δροσιστική βροχή ενώ, στις αγροτικές περιοχές, οι χωρικοί την ίδια ώρα παρακαλούν για περισσότερη λιακάδα και ζέστη για να ωριμάσουν τα σιτηρά τους.

Ο άνθρωπος δεν γνωρίζει ακόμη ούτε τι είναι καλό γι' αυτόν. Συχνά ζητά πράγματα που, όταν του δοθούν, γίνονται μια πραγματική πηγή δυσάρεστων καταστάσεων και με πολλή λύπη πρέπει να αναθεωρήσει τις επιθυμίες του. Η ιστορία του «χρυσού αγγίματος» είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα. Ο βασιλιάς Μίδας, μετά από μεγάλη επιθυμία και προσευχή, πήρε το δώρο που ζήτησε, να μετατρέπει ό,τι άγγιζε σε χρυσό. Μετά από μερικές στιγμές ευτυχίας συνειδητοποίησε το τραγικό του λάθος. Η τροφή στο στόμα του, το νερό στα χείλη του, μετατρέπονταν σε χρυσό. Ακόμη και η μονάκριβη κόρη όταν την αγκάλιασε, έγινε ένα χρυσό άγαλμα. Αυτές οι προσευχές, οι τόσο ολέθριες για μας, καλύτερα να μην ακουστούν ποτέ.

Η Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ, ιδρύτρια της Θεοσοφικής Εταιρείας, υποστηρίζει ότι η προσευχή είναι ένα μυστήριο, ένα μυστικιστικό γεγονός με το οποίο, οι πεπερασμένες σκέψεις και επιθυμίες που δεν αφομοιώνονται από το απόλυτο, το απεριόριστο πνεύμα, μεταβάλλονται σε πνευματική θέληση, γίνονται βούληση. Αυτήν τη λειτουργία ονομάζει «πνευματική μεταστοιχείωση» και εξηγεί πως η ένταση των θερμών μας επικλήσεων μετατρέπει την προσευχή σε πραγματική «φιλοσοφική λίθο», σε αυτό δηλαδή που μεταβάλλει το μόλυβδο σε χρυσό. Έτσι, αυτή η θέληση-προσευχή αποβαίνει μια ζωντανή δημιουργική ενέργεια.

Όμως, αλίμονο, διευκρινίζει η Ε.Π.Μπλαβάτσκυ, στους μυστικιστές και τους θεόσοφους, που σπαταλούν τα κύματα ενέργειας αυτής της δύναμης-θέλησης, για την εκπλήρωση εγωιστικών και βέβηλων σκοπών! Αλίμονο αν δεν διαλύσουν τις επιθυμίες του κατώτερου εγώ του φυσικού ανθρώπου και δεν πουν «γεννηθήτω το θέλημά σου» και όχι το δικό μου! Τότε γίνονται ένοχοι αποτροπαιχτής πνευματικής ιεροσυλίας. Μια προσευχή μπορεί να γίνει πρόσκληση ή μαγική επίκληση για κακό –μια κατάρα–, όπως στην περίπτωση δύο στρατών που προσεύχονται την ίδια ώρα για την αμοιβαία τους καταστροφή. Αλλά μπορεί να γίνει και ευλογία.

Επειδή όμως οι περισσότεροι άνθρωποι είναι εγωιστές, προσεύχονται για τον εαυτό τους και μόνο, ζητώντας «τον άρτον τον επιούσιον» αντί να δουλέψουν γι' αυτόν και παρακαλούν τον Θεό να «μην εισενέγκει αυτούς εις πειρασμόν», αλλά να τους απαλλάξει από αυτόν. Έτσι, η προσευχή αυτού του είδους μπορεί να προκαλεί διπλή βλάβη. Πρώτον, σκοτώνει την εμπιστοσύνη του ανθρώπου στον εαυτό και δεύτερον, του αναπτύσσει τον φυσικό του εγωισμό σε μεγαλύτερο βαθμό. Σας επαναλαμβάνω, συνεχίζει η Ε.Π.Μπλαβάτσκυ, ξεκαθαρίζοντας ακόμη μια φορά την θεοσοφική άποψη για την προσευχή, ότι πιστεύουμε στην επικοινωνία και τη σύγχρονη ενέργεια του «πατρός, του εν τω κρυπτώ». Πιστεύουμε επίσης σε αυτές τις σπάνιες στιγμές ευτυχούς έκστασης, όπου η ανώτερη ψυχή ελκύεται από το κέντρο, από την πηγή της, και συγχωνεύεται με την παγκόσμια ουσία.

Όταν η Ε.Π.Μπλαβάτσκυ υποστηρίζει ότι ένας αποκρυφιστής ή θεόσοφος απευθύνει την προσευχή του στον πατέρα του τον «εν κρυπτώ», δεν εννοεί έναν εξωκοσμικό Θεό αλλά αυτόν που βρίσκεται μέσα στον ίδιο τον άνθρωπο, σε αυτή την θεία ουσία που υπάρχει μέσα μας, μέσα στην καρδιά μας και στην πνευματική μας συνείδηση. Το «εν κρυπτώ» αναφέρεται στο *Κατά Ματθαίον*, ο οποίος γράφει για την προσευχή: «Εσύ όμως, όταν προσεύχεσαι, είσελθε εις το ταμείο σου και κλείνοντας την θύρα σου, προσευχήσου εις τον πατέρα σου τον εν τω κρυπτώ, και ο πατήρ σου ο βλέπων εν τω κρυπτώ, θέλει σοι ανταποδώσει εν τω φανερώ». Ταμείο, εδώ, ο Ευαγγελιστής Ματθαίος εννοεί την καρδιά μας, εκεί όπου φυλάσσουμε τους βαθύτερους λογισμούς μας, τα συναισθήματά μας και τις επιθυμίες μας. Εκεί μας συμβουλεύει να μπαίνουμε κάθε φορά που θέλουμε να προσευχηθούμε. Επίσης, κατά τον ιερό Θεοτόκη, διαβάζουμε στην *Φιλοκαλία*: «Όταν προσεύχεσαι,

βάλει όλη σου την προσοχή και επιμέλεια, να ακούν τα αυτιά σου όσα λέει το στόμα σου, και να αισθάνεται η καρδιά σου όσα λαλεί η γλώσσα σου. Τότε αληθινά μπήκες στο ταμείο σου και έκλεισες την πόρτα σου. Διότι (όπως γράφει και ο Ευαγγελιστής Λουκάς) από το πείσσευμα και το ξεχείλισμα της καρδιάς, μιλάει το στόμα του ανθρώπου».

Η Ε.Π.Μπλαβάτσκυ, έχοντας μελετήσει τον εσωτερικό χριστιανισμό της Ανατολής κοντά σε έναν μοναχό του Αγίου Όρους, ήξερε καλά το ρόλο του «καρδιακού κέντρου» στην προσευχή και τη μυστική σημασία αυτού του κέντρου. Η αντίληψη ότι η καρδιά είναι το κέντρο της ύπαρξης του ανθρώπου, έχει ιδιαίτερη σημασία στη μυστική ζωή της χριστιανικής Ανατολής. Όπως μας λέει σε ένα θεοσοφικό κείμενο, τη στιγμή που ο προσευχόμενος προσεύχεται με την καρδιά του, ανοίγει στην κυριολεξία το καρδιακό κέντρο προς τους ανώτερους κόσμους και εκπέμπει μια δόνηση ικανή να διαπεράσει τα πάντα και, ανάλογα τη εξέλιξη του ατόμου, να φθάσει στον ίδιο τον Λόγο. Για κάθε τέτοιου είδους εκπομπή δονήσεων υπάρχει πάντοτε και μια ανταπόκριση, που έρχεται από το επίπεδο όπου έφτασε η δόνηση που εξέπεμψε η καρδιά μας. Έτσι το καρδιακό κέντρο αποτελεί ένα δίαυλο ενεργειών που προέρχονται από πολύ υψηλής τάξεως επίπεδα, των οποίων τη συνείδηση αποκτά σταδιακά ο προσευχόμενος.

Η Ανατολική Ορθοδοξία κατάφερε να διαφυλάξει ακέραια την παράδοση, διατηρώντας την πάντοτε ζωντανή σε ορισμένα μοναστήρια στην Ελλάδα, στη Μέση Ανατολή και τη Ρωσία. Από γενιά σε γενιά, από την εποχή των Αποστόλων, οδήγησε τους οπαδούς της έως την μυστική εμπειρία. Και αν ακόμη αληθεύει ότι η γνώση αυτή περιβαλλόταν από μυστικότητα, η ύπαρξή της ήταν γνωστή και το πλησίασμά της δεν ήταν ποτέ απαγορευμένο σε όσους ήθελαν να τη γνωρίσουν. Η Ορθόδοξη πρακτική χρησιμοποιεί πολύ την «νοερά» ή «αδιάλειπτη προσευχή», που ουσιαστικά

πρόκειται για την προσευχή του Ιησού. Η νοερή προσευχή των πρώτων χριστιανικών χρόνων θα γίνει στην Ανατολή η λεγόμενη «καρδιακή προσευχή». Μια προσωπική προσευχή που απευθύνεται στον «ενσαρκωμένο Λόγο». Είναι η «προσευχή του Ιησού», όπου η ανάμνηση του ονόματος καταλαμβάνει την κεντρική θέση: «Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ και Λόγε του Θεού, ελέησόν με τον αμαρτωλό».

Στο στίχο αυτό θα αναγνωρίσει κανείς το διπλό στόχο της προσευχής. Αίτηση χάριτος και αναγνώριση του εαυτού μας ως αμαρτωλού. Ο Θεοφάνης ο Έγκλειστος, σχολιάζοντας αυτήν τη σύντομη και λιτή προσευχή λέει: «Η δύναμη της προσευχής δεν βασιζέται στα λόγια της. Τα λόγια μπορεί να τροποποιηθούν. Η δύναμη της επικλήσεως βασιζέται στη διαπίστωση της ατελούς καταστάσεώς μας απέναντι στην κατάσταση της τελειότητας του θείου». Η προσπάθεια της ταυτόχρονης αυτής διαπίστωσης δημιουργεί μια διαφορά δυναμικού που γεννά το ρεύμα της θείας χάριτος. Η προσευχή του Ιησού επαναλαμβάνεται από ασκούμενους μοναχούς ή λαϊκούς στα μοναστήρια του Αγίου Όρους και αλλού, πάρα πολλές φορές, από δέκα ή ακόμη και είκοσι χιλιάδες φορές την ημέρα. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι η προσευχή του Ιησού δεν είναι ένα υπνωτικό μαγικό μάντραμ, αλλά μια φράση γεμάτη νόημα που απευθύνεται σε ένα άλλο πρόσωπο! Αντικείμενό της δεν είναι η ανάπαυση αλλά η εγρήγορση!

Δεν είναι ο λήθαργος αλλά η ζωντανή προσευχή. Γι' αυτό δεν πρέπει να λέγεται μηχανικά αλλά με εσωτερική πρόθεση. Οι Πατέρες της Ορθόδοξης παράδοσης επικαλούνται αυτή την μέθοδο, αλλά σαν βοήθημα για την περισυλλογή του πνεύματος, για να το επαναφέρει από τη συνηθισμένη διασπορά στον εαυτό του και για να συντελέσει στην προσευχή. Στην *Φιλοκαλία* διαβάζουμε: «Μάθε αδελφέ μου, πως όλες οι μέθοδοι, οι κανόνες και τα γυμνάσματα, έχουν μοναδική πηγή τους την αιτιολόγηση της αδυναμίας μας να προσευχηθούμε από τα βάθη της καρδιάς μας, με αγνότητα και χωρίς περισπασμούς. Όταν με τη συγκατάβαση και τη χάρη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, έχουμε φθάσει εκεί, εγκαταλείπουμε την πολλαπλότητα, την πολυμορφία και τη διαίρεση και ενωνόμαστε άμεσα, πάνω από όλα τα λόγια, με τον έναν τον απλό, εκείνον που ενοποιεί τα πάντα».

Τα πολλά λοιπόν και ποικίλα είδη προσευχής, δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν όλα μαζί ένα και το αυτό θέμα μελέτης.

Υπάρχουν καταρχήν οι προσευχές που έχουν ως αντικείμενό τους την αίτηση γήινων αγαθών, όπως τροφής, χρήματος, επιτυχίας, θεραπείας κάποιας ασθένειας και άλλα. Ακολουθούν οι επικλήσεις βοήθειας σε ώρες ψυχικών ή νοητικών δυσχερειών. Επικλήσεις για πνευματική ανάπτυξη, κατανίκηση παθών, απόκτηση εσωτερικής δύναμης, κατανόησης, φωτισμού. Υπάρχουν, τέλος, οι προσευχές εκείνες που δεν ζητούν τίποτε, αποτελώντας απλώς ένα διαλογισμό πάνω στη θεότητα, ένα τρόπο λατρείας της μέσα στο φλογερό πόθο για ένωση μαζί της. Τέτοια είναι η έκσταση του μυστικού, ο διαλογισμός του σοφού, η θεωρία του αγίου.

Στο στάδιο αυτό η προσευχή χάνει το χαρακτήρα της παράκλησης, για να γίνει είτε ένας πνευματικός διαλογισμός είτε μια μορφή λατρείας. Η άσκηση αυτή επιβάλλει τη σιγή στον κατώτερο νου, κάνοντας το πνεύμα να αποχωρίζεται από αυτόν και υψωμένο ως τη θεία τελειότητα να αναπαράγει μέσα του σαν σε καθρέπτη τη θεία εικόνα. Σύμφωνα με την έκφραση του Πλάτωνα, όπως την αναφέρει η Άννη Μπέζαντ: «Να οδηγεί με θέρμη την ψυχή προς το θείο, όχι για να εκλιπαρήσει ένα ορισμένο αγαθό αλλά από 'έρωτα' προς αυτό το ίδιο το παγκόσμιο και υπέρτατο αγαθό».

Παρασυρόμενος κάποτε ο άνθρωπος από την ορμή αυτού του «θείου έρωτα» με το πνεύμα έξω από τα σύνορα του νου του, φθάνει σε ύψη όπου μπορεί να νιώθει και να γνωρίζει πράγματα που, στην επάνοδό του εδώ κάτω, του είναι αδύνατο να εκφράσει με λόγια ή να περιγράψει με σχήματα. Ένας τέτοιος νους δεν μπορεί να φυλακίζει το πνεύμα, που ξαναποκτώντας την ελευθερία του, ορμά προς την πρωταρχική του πηγή. Η προσευχή χάνεται τότε μέσα στη θεία ένωση, εκεί όπου δεν υπάρχει χωριστικότητα. Ο άνθρωπος που έχει φθάσει σε αυτό το στάδιο έχει πια υψωθεί πάνω από κάθε προσευχή, δεν έχει πια τίποτε άλλο να ζητήσει ούτε σε αυτόν εδώ τον κόσμο ούτε κανέναν άλλο. Μέσα του πια διατηρεί σταθερά μια αναλλοίωτη αταραξία και δεν επιθυμεί πλέον τίποτε άλλο από το να υπηρετεί τη θεότητα, ζώντας μέσα στη γαλήνη.

Η ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΑ

Μαρία Χαριτάκη

(Μέρος 2ον)

Οι Μονάδες

Στην Πυθαγόρεια αριθμολογία οι αριθμοί έχουν όχι μόνον ποσοτική έννοια αλλά και ποιοτική. Με την ποιοτική έννοια κάθε αριθμός αντιστοιχεί σε έναν ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ και οι πράξεις μεταξύ των αριθμών και των μονάδων διαφέρουν. Έτσι με την ποσοτική έννοια, αν προσθέσουμε τον αριθμό 2 και τον αριθμό 3 έχουμε ως αποτέλεσμα τον αριθμό 5, ενώ με την ποιοτική έννοια Μονάδα 2 (ατομική ουσία) και Μονάδα 3 (συνεχής ουσία) έχουν ως αποτέλεσμα την Μονάδα τέσσερα (τις μορφές).

Η ΠΡΩΤΗ ΜΟΝΑΔΑ στους Πυθαγορείους είναι η μονάδα δύο (και όχι το ένα), γιατί Μονάδα δεν είναι μόνον ένας αριθμός με την ποιοτική του έννοια που αντιστοιχεί σε ένα νόμο της Φύσης. Η Μονάδα πρέπει επιπλέον να έχει τη δυνατότητα παραγωγής και άλλων μονάδων, μεγαλύτερης δυναμικότητας και διαφορετικών από αυτήν, αλλά και τη δυνατότητα διαιρέσής της σε άλλες μονάδες διαφορετικές μεταξύ τους.

ΜΟΝΑΔΑ ΔΥΟ ή ΑΟΡΙΣΤΗ ΔΥΑΔΑ είναι τα Άτομα της ατομικής ουσίας (ή η μεριστή ουσία κατά τον Πλάτωνα), δηλαδή η Υλική Ουσία της Φύσης. Η μονάδα έχει δύο ενεργητικούς παράγοντες ή νόμους, το νόμο της Κίνησης και το νόμο της Ζωής.

ΜΟΝΑΔΑ ΤΡΙΑ ή (απλώς) ΜΟΝΑΔΑ είναι ο Αιθέρας ή η Συνεχής Ουσία (ή η Αμέριστη Ουσία κατά τον Πλάτωνα), η οποία πληροί όλο τον χώρο του Σύμπαντος με αποτέλεσμα να ταυτίζεται με τον χώρο, γιατί δεν υπάρχει χώρος στο Σύμπαν που να μην

υπάρχει ο Αιθέρας. Την ύπαρξη αιθέρα στο Σύμπαν την υποστήριζαν όλοι σχεδόν οι επιστήμονες του παρελθόντος αιώνος, προκειμένου να εξηγήσουν την διάδοση του φωτός μέσω του χώρου. Την άποψη αυτή απέρριψε ο Einstein με την θεωρία της Σχετικότητας, πλην όμως περί το τέλος της ζωής του, σε μία ομιλία του είχε αποδεχθεί την ύπαρξη του αιθέρος αλλά δεν πρόλαβε να την διατυπώσει σε γραπτό κείμενο. Η μονάδα τρία έχει έναν ενεργητικό παράγοντα και αυτός είναι ο νόμος της Ενεργείας.

Παρατηρήσεις:

Α) Οι νόμοι της Κίνησης, της Ζωής και της Ενέργειας χαρακτηρίζονται ως ΘΕΜΕΛΙΩΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ της Φύσης και συνιστούν την Ιερή τριάδα των Πυθαγορείων, γιατί αποτελούν την αφετηρία και προϋπόθεση (δηλαδή τα θεμέλια) της εκδήλωσης όλων των άλλων νόμων και εκδηλώσεων του Σύμπαντος.

Β) Όλες οι ΜΟΝΑΔΕΣ που αντιστοιχούν σε άρτιους αριθμούς (Μονάδες 4, 6, 8) θεωρούνται ότι εκφράζουν νόμους της ΔΥΑΔΑΣ, ενώ όλες οι μονάδες που αντιστοιχούν σε περιττούς αριθμούς (Μονάδες 5,7,9) θεωρούνται ότι εκφράζουν νόμους της ΜΟΝΑΔΑΣ.

ΜΟΝΑΔΑ ΤΕΣΣΕΡΑ είναι ο νόμος της Μορφής, ο οποίος έχει ως αποτέλεσμα τη συγκρότηση όλων των μορφών του Σύμπαντος. Η μονάδα τέσσερα είναι το παραγωγικό αποτέλεσμα της συνεργασίας της Μονάδας Δύο (αόριστης δυάδας) και της Μονάδας Τρία (ή Μονάδας). Δηλαδή έχουμε: Μονάδα Δύο συνεργαζόμενη (+) με την Μονάδα Τρία.

ΜΟΝΑΔΑ ΠΕΝΤΕ είναι ο νόμος της Επιμειξίας των μορφών και της συγκρότησης των διαιωνιστικών τύπων των μορφών. Όπως είναι αυτονόητο, ο νόμος της επιμειξίας προϋποθέτει την ύπαρξη μορφών οι οποίες πρέπει να διαθέτουν διαιωνιστικούς τύπους. Ο νόμος αυτός είναι πάρα πολύ σημαντικός γιατί με την επιμειξία των μορφών προκύπτουν νέες καλύτερες μορφές. Το πιο σημαντικό βέβαια είναι ότι ο νόμος αυτός καθορίζει τη συγκρότηση των διαιωνιστικών τύπων των μορφών, οι οποίοι αποτελούν τις βάσεις της συγκρότησης νέων μορφών. Διαιωνιστικός τύπος είναι το μέρος εκείνο κάθε μορφής που έχει την δυνατότητα να συντελέσει στην αναπαραγωγή μιας όμοιας μορφής. Συνεπώς, η πρώτη δράση του νόμου της επιμειξίας επί των μορφών είναι η συγκρότηση των διαιωνιστικών τύπων τους.

ΜΟΝΑΔΑ ΕΞΙ είναι ο νόμος της Εξέλιξης των μορφών, ο οποίος συντελεί ώστε να συγκροτούνται νέες καλύτερες μορφές. Η εξέλιξη είναι (σύμφωνα με τους Πυθαγορείους) φυσικός νόμος, τόσο της νοητικής πνευματικής Φύσης όσον και της μη νοητικής Φύσης και νοείται ως η διαρκής, χωρίς τέρμα αύξηση των δυναμι-κοτήτων των ουσιών της Φύσης στον άπειρο χρόνο. Στον Νόμο της Εξέλιξης οφείλεται η εμφάνιση και η λειτουργία του πνεύ-ματος και των ιδεών, καθώς και η χωρίς πέρας εξέλιξή τους στον άπειρο χρόνο. Σχετικά ο θεός Πυθαγόρας έλεγε ότι την εξέλιξη την νο-ούμε με την «ατελεύτητη επέκταση των αριθμών» γιατί, όπως έλε-γε, «ένας αριθμός οσονδήποτε μέγας και αν είναι, αν του προ-στεθεί μία μονάδα γίνεται ακόμα μεγαλύτερος». Αυτό σημαίνει ότι η εξέλιξη είναι Άπειρη και ατελεύτητη.

ΜΟΝΑΔΑ ΕΠΤΑ είναι ο νόμος της Αλληλεπίδρασης. Επειδή αυτός ο νόμος αναφέρεται, κατά κύριο λόγο, στην αμοιβαία επί-δραση μεταξύ των μορφών της Φύσης, οι όποιες αποτελούν την πλέον εμφανή περίπτωση αλληλεπίδρασης, γι' αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, υπό την στενή του έννοια, ως νόμος της Αλλη-λεπίδρασης μεταξύ των Μορφών.

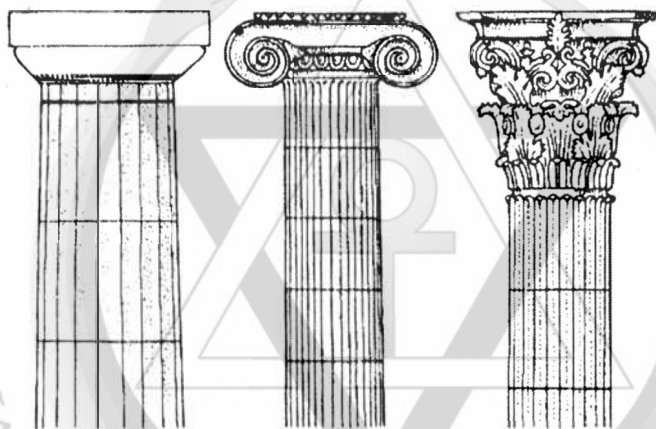
ΜΟΝΑΔΑ ΟΚΤΩ είναι ο νόμος της Ελευθερίας. Ελευθερία είναι η έλλειψη εξάρτησης, δέσμευσης και εμποδίου. Στην ευρύτε-ρη της έννοια η ελευθερία, ως ανθρώπινη ιδιότητα, είναι η δυνα-τότητα του ανθρώπου να πράττει ή να μην πράττει ό,τι επιθυμεί, σύμφωνα με δική του πρωτοβουλία και με την θέληση του, χωρίς καμία εξωτερική δέσμευση.

ΜΟΝΑΔΑ ΕΝΝΕΑ είναι ο νόμος της Αρμονίας. Η αρμονία, όταν αναφέρεται στην Φύση, είναι (σύμφωνα με τους Πυθαγορεί-ους) φυσικός νόμος, τόσο της νοητικής πνευματικής Φύσης όσο και της μη νοητικής. Η αρμονία (όπως και όλοι γενικά οι φυσικοί νόμοι) αποτελεί εσωτερική εκδήλωση της ουσίας της Φύσης, εκ της οποίας γίνονται οι κόσμοι και εμφανίζονται τα ουσιαστικά Εί-ναι κάθε μορφικής ύπαρξης, καθώς και τα Είναι όλων των νοητι-κών υπάρξεων.

Η ΔΕΚΑΔΑ δεν είναι φυσικός νόμος όπως συμβαίνει με τις Μονάδες Δύο έως και Εννέα. Στην Δεκάδα συγκεντρώνονται τα δημιουργικά αίτια της Φύσης και οι νόμοι τους, γι' αυτό ο θεός Πυθαγόρας χαρακτήριζε την Δεκάδα ως Ιερά. Οι Μονάδες Δύο έως Εννέα περιγράφουν τις γενικές αρχές της γένεσης, της λει-τουργίας και του σκοπού του Σύμπαντος, και δικαιολογημένα χα-

ρακτηρίζονται ως πρωταρχικοί νόμοι των Κόσμων γιατί, αφ' ενός μεν αποτελούν τις βάσεις στις οποίες στηρίζεται η ύπαρξη, η λειτουργία και η εξέλιξη των Κόσμων, αφ' ετέρου δε, γιατί οι πέραν αυτών νόμοι (δηλαδή οι πέραν της ιερής δεκάδας νόμοι) είναι νόμοι Παραγώγοι των πρωταρχικών.

Μετά από όλα αυτά και από όσα δεν χωρούν σε μια και μόνο ομιλία, συμπεραίνοντας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι υπάρχει στον Κόσμο η Παγκόσμια γλώσσα του Θεού και της Φύσης και αυτή είναι η αλήθεια και η Μουσική. Στα έργα δε των ανθρώπων τέσσερις αιτίες επιδρούν: ο Θεός, η Μοίρα, η Εκλογή και η Τύχη.

Η μουσική είναι μεγάλος θησαυρός και ασφαλής σε όλους εκείνους που τη μαθαίνουν και την εξασκούν.

Θεόφιλος (*Κιθαρωδ.* Απόσπ. 5, Edmonds)

Όταν καθένas σιγοτραγουδώντας και ευχαριστημένος πολύ από τη μουσική, περνά τη ζωή του, τότε, αν αυτός στην αρχή είχε κάτι το οξύθυμο, μαλακώνει όπως συνήθως μαλακώνει η φωτιά το σίδερο.

Πλάτων (*Πολιτεία* 411, A,B)

Ιστορικές διαδρομές

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ

Γουίλιαμ Γουλιέλμος
(Ιστορικός)

(Μέρος 3ον, τελευταίο)

Συνηθισμένη ήταν η μαντεία στο πλαίσιο της αστικής λατρείας, με τη βοήθεια δημόσιων «οιονοσκόπων» οι οποίοι ερμήνευαν θεϊκές ενδείξεις (παρόμοια με τα ελληνικά μαντεία), αλλά και η μαγεία υπό την έννοια της τελετουργικής χειραγώγησης θεϊκών δυνάμεων με στόχο την πρόκληση βλάβης. Ωστόσο η μαγεία, όντας καταδικαστέα και ποινικά κολάσιμη, εξασκούσαν μόνο σε ιδιωτικό και οικογενειακό πλαίσιο. Αξίζει να σημειωθεί η μεγάλη συνάφεια με την ελληνική αστική λατρεία και σε άλλα θέματα, όπως πχ η εύκολη απόδοση ημι-θεϊκού status σε διάσημους ήρωες (αν και στη Ρώμη συνήθως απαιτούνταν έγκριση της Συγκλήτου για τέτοιες ενέργειες), οι παρόμοιες λατρευτικές τελετές, η επικαλυπτόμενη μυθολογία (μεγάλο τμήμα της οποίας ήταν δανεικό από την ελληνική, είτε άμεσα από τις αποικίες της νότιας Ιταλίας είτε έμμεσα από τους επηρεασμένους από τους Έλληνες Ειτρούσκους), η προσκόλληση της θρησκείας στην ιδέα της τήρησης της παράδοσης κλπ.

Η Εξέλιξη της θρησκείας

Η εδαφική επέκταση εις βάρος των πιο ανεπτυγμένων πολιτιστικά και οικονομικά Ελλήνων, οδηγεί στην παρακμή των παραδοσιακών ρωμαϊκών θεσμών και αξιών. Οι Ρωμαίοι γοητεύονται από καθετί ελληνικό και η καθολική αποδοχή ελληνικών συνηθειών, θεσμών, τέχνης, φιλοσοφίας και δοξασιών κατά το 2ο π.Χ. αιώνα συνθέτει τον λεγόμενο ελληνορωμαϊκό πολιτισμό, ο οποίος γρήγορα αντικαθιστά τον «αγνό» ρωμαϊκό που, έτσι κι αλλιώς, κατά καιρούς, είχε δεχθεί ισχυρές ελληνικές επιρροές. Χαρακτηριστική είναι η πλήρης υιοθέτηση τόσο των ελληνιστικών μυστηριακών λατρειών όσο και της τυπολατρικής αστικής ελληνικής θρησκείας, με μια απλή ταύτιση των ανάλογων θεοτήτων. Ορισμένες βέβαια από τις τελευταίες παρέμειναν

διακριτές και συνέχισαν να λατρεύονται ξεχωριστά, είτε επειδή δεν είχαν κανένα ελληνικό ανάλογο (πχ ο διπρόσωπος Ιανός, η μία όψη του οποίου ήταν πολεμική και η άλλη ειρηνική), είτε λόγω των διαφορετικών ιδιοτήτων τους (πχ ο ρωμαϊκός Άρης ήταν επιπλέον θεός της βλάβησης και της γονιμότητας, σε σχέση με τον επίφοβο ελληνικό θεό του πολέμου, ενώ η ρωμαϊκή Εστία θεωρούνταν πολύ σπουδαιότερη θεότητα από το ελληνικό αντίστοιχό της). Ωστόσο, συνολικά, οι έτοι κι αλλιώς παρεμφερείς αστικές λατρείες της Ελλάδας και της Ιταλίας συγχωνεύονται και εμπλουτίζουν η μία την άλλη, τόσο μυθολογικά όσο και τελετουργικά, παρά τις τοπικιστικές διαφορές από πόλη σε πόλη. Ιδιαίτερης αναφοράς χρήζουν τα Βακχικά Μυστήρια τα οποία μεταφέρονται στην Ιταλία περί το 200π.Χ. και επανέρχονται σε μια πρότερη, πιο μυστικοπαθή, πιο κτηνώδη αλλά και πιο εξισωτική μορφή τους, με αποτέλεσμα να γίνουν ευρέως αποδεκτά από τις καταπιεσμένες κοινωνικές ομάδες (γυναίκες, δούλοι κλπ) και να τρομοκρατήσουν τους πατρικίους που τα έβλεπαν ως δημόσιο κίνδυνο και απειλή κατά του κράτους. Αυτή την εποχή, η επιρροή της εκλεπτυσμένης και ακριβούς ελληνικής γλώσσας, όπου αναπτύχθηκαν η φιλοσοφία και η λογοτεχνία, είναι καταλυτική.

Η ελίτ της Ιταλίας μιλά εξίσου καλά λατινικά και ελληνικά, ενώ δεκάδες Έλληνες διδάσκαλοι φιλοσοφίας και ρητορικής έρχονται στη Ρώμη κάθε χρόνο να διδάξουν την πλούσια παιδεία της Ανατολής. Όπως συνέβη κατά την κλασική εποχή στην Ελλάδα, έτσι και τώρα στη Ρώμη η κρατική αστική λατρεία αρχίζει πλέον να υπομνηματίζεται και να ερμηνεύεται προαιρετικά με πολυάριθμους, συχνά ασύμβατους τρόπους, από διάφορες ελληνικές φιλοσοφικές σχολές, οι οποίες, από κοινού με τις ποικίλες μυστηριακές λατρείες επιχειρούν να της προσδώσουν μεταφυσικό και ηθικό περιεχόμενο και να την μετατρέψουν σε δημόσιο και συλλογικό συμπλήρωμα μιας ιδιωτικής, μυσταγωγικής και σωτηριολογικής πρακτικής. Επιπλέον, ο τυπικός διανοητικός και θρησκευτικός συγκρητισμός της ελληνιστικής εποχής, εμφυτεύεται με μεγάλη επιτυχία στην καρδιά του ρωμαϊκού κόσμου. Κατά τον 2οπΧ αιώνα εκατοντάδες ξενικές θεότητες συμπληρώνουν στην ίδια τη Ρώμη την αστική ελληνορωμαϊκή λατρεία, με την ανοχή, αν όχι με την ενθάρρυνση, του κράτους.

Η εποχή του Αυγούστου

Στα τέλη του 1ουπΧ αιώνα, η επίσημη πλέον κρατική λατρεία της Ρώμης είχε από καιρό συγχωνευτεί στο γενικό της μυθολογικό και τε-

λετουργικό περίγραμμα με τις ελληνικές αστικές λατρείες της Ανατολής και είχε εξαπλωθεί απ' άκρο σε άκρο της Αυτοκρατορίας. Αλλά με τον ίδιο τρόπο που κάθε πόλη διατηρούσε την ιδιαίτερη θρησκευτική παράδοσή της, ως υπενθύμιση της αλλοτινής διακριτής κρατικής υπόστασής της, έτσι και η ίδια η πόλη της Ρώμης, κέντρο της αυτοκρατορικής διακυβέρνησης, διακρίνονταν από ιδιαίτερες τοπικιστικές πρακτικές, οι οποίες δεν διαδόθηκαν ποτέ έξω από το Λάτιο (πχ. οι Εστιάδες, ορισμένες αργίες και αγώνες, η οιωνοσκοπία κλπ).

Ο Οκταβιανός, προκειμένου να αντιμετωπίσει αυτή τη βαθύτατη πολυδιάσπαση πίσω από την επιφανειακή ελληνορωμαϊκή ομοιογένεια, ώστε να ενισχύσει την ενότητα του αχανούς κράτους του, υποστήριξε προϋπάρχουσες τάσεις και το 27πΧ του απονεμήθηκε από τη Σύγκλητο ο τίτλος του «Αυγούστου» (Σεβαστού), ο οποίος του αναγνώριζε ιερές ιδιότητες ενώ, παράλληλα, διατάχθηκε η θεοποίηση του Ιουλίου Καίσαρα με δικούς του ιερείς και ναούς. Έτσι ξεκινά άτυπα η μεταθανάτια λατρεία του εκάστοτε αυτοκράτορα, μια συμπληρωματική λατρεία που εξυπηρετούσε πολιτικούς σκοπούς ενοποίησης και ομοιογένειας σε όλη την έκταση του ρωμαϊκού κράτους. Βεβαίως, ο έμφυτος παραλογισμός της θεοποίησης ενός ανθρώπου με απλό κρατικό διάταγμα δεν επέτρεψε στην Ιταλία την εξάπλωση αυτής της πρακτικής και στο πρόσωπο του τρέχοντος Αυτοκράτορα. Ωστόσο στην Ανατολή έγινε δεκτή με ενθουσιασμό η λατρεία, ακόμη και του ίδιου του Οκταβιανού, ως συνέχεια της λατρείας των ελληνοσλαβικών μοναρχών.

Ο Αύγουστος δεν σταμάτησε εκεί και επιχείρησε να συγκεντρώσει όλα τα σπουδαία ιερατικά αξιώματα στο πρόσωπό του, ώστε να γίνει η υπέρτατη αυθεντία της επίσημης κρατικής λατρείας. Δεν είναι τυχαίο ότι μετά το θάνατο του Λέπιδου, το 12 π.Χ., ο Οκταβιανός έλαβε ισοβίως τη θέση του Μέγιστου Αρχιερέα, ένα αξίωμα οι αρμοδιότητες του οποίου γρήγορα πολλαπλασιάστηκαν. Ακόμα και ρωμαϊκές θρησκευτικές παραδόσεις αιώνων, ο Αύγουστος επιχείρησε να τις στρέψει άμεσα σε απότιση φόρου τιμής στον αυτοκρατορικό οίκο. Για τους επόμενους δύο αιώνες πάντως, η αυτοκρατορική λατρεία θα είναι ένα όλο και σπουδαιότερο κομμάτι της θρησκευτικής πρακτικής στο εσωτερικό του κράτους. Μετά θάνατον θεοποιήθηκαν οι Αυτοκράτορες Αύγουστος, Κλαύδιος, Βεσπασιανός και Τίτος, ενώ μετά τη βασιλεία του Μάρκου Κορκήιου Νέρβα (*Marcus Cocceius Nerva*, 96-98), πολύ λίγοι μονάρχες «απέτυχαν» να λάβουν την τιμητική αυτή διάκριση. Ακόμη κι αν το αρχαίο λατρευτικό τυπικό δεν είχε μεγάλη σχέση με την ατομική ηθική, καθώς δεν ήταν παρά μια σχέση

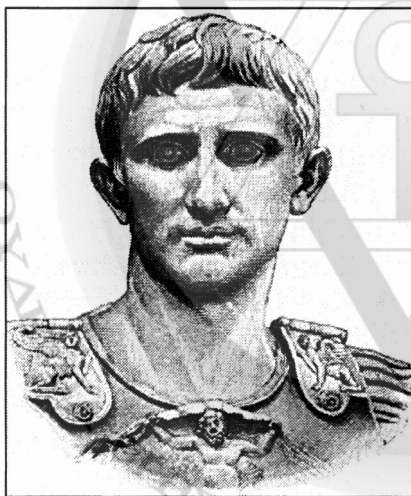
αλληλεξάρτησης με αόρατες δυνάμεις, στις οποίες οι άνθρωποι τελούσαν τις απαραίτητες λειτουργίες και ως αντάλλαγμα ανταμείβονταν με την προσωπική τους ασφάλεια, εντούτοις προάσπιζε την ευσέβεια και τη θρησκευτική πειθαρχία. Αυτός κυρίως ήταν ο λόγος για τον οποίο χρησιμοποίησε τη θρησκεία ο Αύγουστος, ως ασπίδα προστασίας ενάντια στην εσωτερική φθορά της ρωμαϊκής κοινωνίας. Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του κυριάρχησε ο μύθος της ίδρυσης της Ρώμης από τον τρωικό ήρωα Αινεία, εξαιτίας της δημοσίευσης της *Αινειάδας* του Βιργίλιου. Οι διακρίσεις ανάμεσα στη φιλοσοφία, τη θρησκεία, τη λατρεία και τη δεισιδαιμονία, προϊόν της φιλοσοφικής σκέψης μορφωμένων ανθρώπων στη Ρώμη, όπως ο Λουκρήτιος (*De rerum natura*) και άλλων Στωικών κυρίως φιλοσόφων, επέδρασαν συστηματικά και καταλυτικά στην διαμόρφωση της σκέψης των νέων γενεών και συνεισέφεραν στην παρακμή της παλαιάς θρησκείας. Η μετάγγιση των ανθρωπομορφικών ιδιοτήτων των ελληνικών θεών στους ρωμαϊκούς και η επικράτηση της ελληνικής φιλοσοφίας μεταξύ των μορφωμένων Ρωμαίων –συρμός εκείνη την εποχή– είχε ως αποτέλεσμα μια αυξανόμενη αδιαφορία για τα αρχαία τελετουργικά.

Ήδη από τον 1ο π.Χ. αιώνα η θρησκευτική σημασία των αρχαίων ιερατικών αξιωμάτων παρήκμασε γοργά, αν και έμεινε ζωντανή η πολιτική σημασία τους. Αρκετοί πατρίκιοι που καλούνταν να εκτελέσουν τα δημόσια καθήκοντά τους, δεν πίστευαν στις αρχαίες τελετουργίες εκτός ίσως από πολιτική αναγκαιότητα. Παρόλα αυτά οι θέσεις του Pontifex Maximus και του August παρέμειναν ζωντανές ως πολιτικές θέσεις. Ο Ιούλιος Καίσαρας χρησιμοποίησε την εκλογή του στη θέση του Μέγιστου Αρχιερέα για να επηρεάσει τα μέλη των ιερατικών κοινοτήτων. Με την παρακμή της αιτόχθονας θρησκείας, ο αμόρφωτος λαός στράφηκε βαθμιαία στις ξενόφερτες τελετουργίες που ασκούσαν στρατιώτες και έμποροι στα κοσμοπολίτικα κέντρα.

Στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, πολλές διαφορετικής καταγωγής θρησκείες έγιναν δημοφιλείς και διαδόθηκαν ευρέως σε ένα κλίμα σχετικής ανεξιθρησκίας και συγκρητισμού. Ανάμεσά τους διακρίνεται η λατρεία της Ίσιδος και ο περσικής καταγωγής Μιθραϊσμός. Οι περισσότερες από αυτές τις θρησκείες είχαν μυστηριακό χαρακτήρα και, όπως οι ελληνιστικές φιλοσοφικές σχολές, ή, μετά τον τρίτο αιώνα, ο νεοπλατωνισμός, συμπλήρωναν ή προαιρετικά αντικαθιστούσαν την αστική ελληνορωμαϊκή λατρεία. Κατά καιρούς, ωστόσο, με στόχο τη διατήρηση της δημόσιας τάξης ή για πολιτικούς λόγους, το ρωμαϊκό κράτος επέβαλλε κυρώσεις ή εξαπέλυε παροδικούς διωγ-

μούς κατά πολλών τέτοιων λατρειών. Ανάμεσα σε αυτούς, που κατά περιόδους υπέφεραν, ήταν οι ιουδαϊστές και οι χριστιανοί με παροδικές, γενικές ή τοπικές διώξεις εναντίον τους από την εποχή του Νέρωνα (Γλαβίνος Απόστολος, «Οι Διωγμοί κατά της Εκκλησίας στην προ κωνσταντίνη Εποχή», εκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1992, σελ. 27 κ.ε) μέχρι τον Δέκιο (ενθ. αν. σελ. 161) και τον Διοκλητιανό (ενθ. αν. σελ. 213 κ.ε.), η νέα θρησκεία των οποίων άρχισε να κερδίζει γρήγορα έδαφος στη Ρωμανία μετά τον 2ο αιώνα, εις βάρος των περισσότερων μυστηριακών λατρειών και της αστικής λατρείας.

Ο ελληνορωμαϊκός κόσμος, για να παράσχει ανεξιθρησκία, απαιτούσε ως υποχρεωτική τη λατρεία του θεοποιημένου αυτοκράτορα, η οποία λειτουργούσε ως όρκος πίστης στο κράτος. Η λατρεία αυτή ήταν μεν αποδεκτή από τις άλλες μυστηριακές θρησκείες (De Ste.Croix, G.E.M. «Ο Χριστιανισμός στη Ρώμη, Διωγμοί, Αιρέσεις και Ήθη», ΜΙΕΤ, Αθήνα 2005, σελ. 26), συναντούσε όμως οξείες αντιδράσεις από πλευράς των αυστηρά μονοθεϊστών και μη συγκρητιστών χριστιανών και ιουδαϊστών (Ελλάς, ενθ. αν. σελ. 420Γ). Ήδη από την εποχή των Αντωνίων, σε μια περίοδο υλικής και πνευματικής

κρίσης, οι χριστιανοί (Dodds R. E. «Εθνικοί και Χριστιανοί σε μια Εποχή Αγώνιας», Αλεξάνδρεια 1995, σελ. 203-11) και άλλα διανοητικά ή θρησκευτικά ρεύματα συντελούν στην περαιτέρω παρακμή της αστικής ελληνορωμαϊκής λατρείας. Άλλωστε, κατά τα τέλη του 2ου και 3ου αιώνα, οι χριστιανοί είχαν γίνει υπολογίσιμη δύναμη στο ρωμαϊκό χώρο (Peter Brown, «Η Δημιουργία της Ύστερης Αρχαιότητας», εκδ. Εστία 2001, σελ.103).

Η εποχή της παρακμής

Ο 3ος αιώνας ήταν μια περίοδος μεγάλης υποχώρησης της αστικής λατρείας προς όφελος του χριστιανισμού, του νεопλατωνισμού, του Μιθραϊσμού, του Μανιχαϊσμού και ορισμένων άλλων θρησκευτών και διανοητικών ρευμάτων. Κατά τον 4ο αιώνα, ο χριστιανισμός αναγνωρίστηκε οριστικά ως religio littica (νόμιμη θρησκεία) στη Ρωμα-

νία από τον Κωνσταντίνο Α', που κυβέρνησε ως μονοκράτορας από το 324 έως το 337, ενώ οι άλλες λατρείες άρχισαν να υποχωρούν απέναντί του καθώς η χριστιανική Εκκλησία ευνοήθηκε από το κράτος σε κλίμα ανεξιθρησκίας. Ο αυτοκράτορας Ιουλιανός προσπάθησε να αναζωογονήσει και να ενισχύσει στο σύντομο διάστημα της βασιλείας του (361-363), την αστική ελληνορωμαϊκή λατρεία, με επίκεντρό της πλέον τον νεοπλατωνισμό, σε μια τελευταία επίσημη απόπειρα επαναφοράς της, μια απόπειρα όμως που οι περισσότεροι ιστορικοί κρίνουν ως «καταδικασμένη σε αποτυχία» (Ostrogorsky, *Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους*, εκδ. Ιστορικές Εκδόσεις Στ. Δ. Βασιλόπουλος, Αθήνα 2002, σελ.110).

Άλλοι αυτοκράτορες της δυναστείας εξέδωσαν διατάγματα κατά των εθνικών, χωρίς ωστόσο να καταργήσουν την ανεξιθρησκία. Τελικά, μετά από μια περίοδο πολιτικής και θρησκευτικής αστάθειας στη διαιρεμένη Αυτοκρατορία, η οποία ακολούθησε το θάνατο του Βαλεντιανού Α', ο αυτοκράτορας Θεοδοσίος Α' απαγόρευσε την αστική ελληνορωμαϊκή λατρεία και έτσι ουσιαστικά κήρυξε τον χριστιανισμό επίσημη θρησκεία της Ρωμανίας. Ύστερα από έναν εμφύλιο πόλεμο, ο οποίος εκδηλώθηκε ως σύρραξη μεταξύ του παγανιστή Αρβογάστη και του νικητή χριστιανού Θεοδοσίου, το επίσημο τέλος της ρωμαϊκής θρησκείας ήταν γεγονός. Ένα «ανεπίσημο» ημι-παγανιστικό κλίμα διατηρήθηκε στην ιταλική συγκλητική και επισκοπική αριστοκρατία ως τα τέλη του 6ου αιώνα. (βλ. *«Ο Κόσμος της Ύστερης Αρχαιότητας»*, Peter Brown, Αλεξάνδρεια 1998).

Οι θρησκευτικές γιορτές

Το ρωμαϊκό θρησκευτικό ημερολόγιο αντανάκλυνε το γεγονός της φιλόξενης στάσης των Ρωμαίων στις λατρείες και τις θεότητες των κατακτημένων περιοχών. Οι ρωμαϊκές θρησκευτικές γιορτές της αρχαϊκής περιόδου είναι λίγες στον αριθμό. Ορισμένες από τις αρχαιότερες, όμως, επιβίωσαν ως το τέλος της παγανιστικής αυτοκρατορίας διατηρώντας τις μνήμες των τελετουργικών τυπικών της γονιμότητας και του εξιλασμού ενός πρωτόγονου αγροτικού λαού. Νέες γιορτές εισήχθησαν, βέβαια, οι οποίες υποδείκνυαν την ενσωμάτωση των νέων θεοτήτων. Εν τέλει ήταν τόσο πολλές οι γιορτές που υιοθετήθηκαν, ώστε υποσκέλισαν τις ημέρες του ημερολογίου.

Ανάμεσα στις θρησκευτικές γιορτές των Ρωμαίων, σημαντικότερες ήταν τα Σατουρνάλια, τα Λουπερκάλια, τα Εκουΐρια και οι Αγώνες του Αιώνα. Στην αυτοκρατορική περίοδο, τα Σατουρνάλια γιορ-

τάζονταν επί επτά ημέρες, από τις 17 έως τις 23 Δεκεμβρίου, στην περίοδο δηλαδή κατά την οποία συνέβαινε το χειμερινό ηλιοστάσιο. Οι εργασίες σταματούσαν, δινόταν προσωρινή ελευθερία στους σκλάβους, δώρα ανταλλάσσονταν και γενικά επικρατούσε χαρά. Τα Σατουρνάλια ήταν γιορτή των Ρωμαίων αφιερωμένη στο θεό Σατούρνους, ο οποίος αντιστοιχεί στον ελληνικό θεό Κρόνο. Πραγματοποιούνταν κατά τους χειμερινούς μήνες, στην περίοδο του χειμερινού ηλιοστασίου, συνήθως στις 17 Δεκεμβρίου, αλλά αργότερα η γιορτή κρατούσε έως και μια εβδομάδα, μέχρι τις 23 Δεκεμβρίου. Ήταν μεγάλη και σημαντική γιορτή για τους Ρωμαίους, οι οποίοι τα ταύτιζαν με τα αρχαία Κρόνια.

Εκτός από τις τυπικές θυσίες, η γιορτή περιλάμβανε δημόσια αργία καθώς και διάφορα έθιμα, όπως την ανταλλαγή μικρών δώρων ή υπαίθριες αγορές. Επιτρεπόταν τα τυχερά παιχνίδια ακόμα και για τους δούλους. Επίσημα ενδύματα δεν φοριούνταν, ενώ οι δούλοι δεν μπορούσαν να τιμωρηθούν και αντιμετώπιζαν με χλευασμό τους κυρίους τους. Γενικότερα οι ρόλοι αντιστρέφονταν ανάμεσα σε δούλους και ιδιοκτήτες, κάτι που οδηγούσε σε ξέφρενο γλέντι, άφθονη οινόποση και ακολασίες. Γι' αυτό το λόγο, με την έλευση του χριστιανισμού, η λέξη «σατουρνάλια» ήταν ταυτόσημη με τα «όργια».

Τα Λουπερκάλια ήταν αρχαία γιορτή αφιερωμένη αρχικά στον Λούπερκους (Lupercus), βουκολικό θεό των Ιταλών. Ανάμεσα στους ρωμαϊκούς μύθους που συνδέονται μαζί τους είναι εκείνος του Φαυστούλου (Faustulus), ενός βοσκού που υποτίθεται ότι ανακάλυψε τα δίδυμα στη φωλιά της λύκαινας και τα πήρε σπίτι του, στη σύζυγό του Άκκα Λαρεντία. Τα Λουπερκάλια ήταν μια από τις παλαιότερες ρωμαϊκές γιορτές, που τελούνταν κάθε χρόνο προς τιμή του πρώιμου θεού της γονιμότητας στη ρωμαϊκή μυθολογία. Γιορτάζονταν σε πολλές πόλεις της Ιταλίας και της Γαλατίας. Αναφέρεται ότι επρόκειτο αρχικά για ποιμενική γιορτή (Πλούταρχος, *Καίσαρ*, κεφ. 61) καθώς ο Λούπερκους ήταν προστάτης των βοσκών και συνδεόταν με το θηλασμό και την ανατροφή του Ρωμύλου από τη Λύκαινα.

Οι αρχαίοι Έλληνες συγγραφείς, μάλιστα, και οι συνεχιστές τους θεωρούσαν τη γιορτή αφιερωμένη στο θεό Πάνα, ενώ ως πρώτο εισηγητή της τον Αρκάδα Εύανδρο (Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς, *Ρωμαϊκή Αρχαιολογία*, βιβλ.1, κεφ.80), στην προσπάθειά τους να ταυτίσουν ρωμαϊκές θεότητες με αντίστοιχες ελληνικές. Ο εορτασμός τελούνταν στις 15 Φεβρουαρίου από τους Λουπέρκους, ιερατικό σωματείο, στο Λουπερκάλιο σπήλαιο, στον Λόφο του Παλατίνου, όπου οι μυθικοί

ιδρυτές της Ρώμης, οι δίδυμοι Ρωμύλος και Ρώμος ανατράφηκαν από μια λύκαινα. Στο ιερό θυσιάζονταν κριάρια και κατσίκια. Ένας από τους ιερείς βύθιζε ένα σπαθί στο αίμα των θυσιασμένων ζώων και το ακουμπούσε στο κεφάλι δύο ευγενών νέων, οι οποίοι μετά ξεσπούσαν σε γέλια, συμβολίζοντας έτσι τον εξαγνισμό των βοσκών. Μετά τη θυσία, οργανωνόταν κοινή συνεστίαση μεταξύ των Λουπέρκων, όπου έρεε άφθονος οίνος.

Lupercalium enim mos a Romulo et Remo inchoatus est tunc...facto sacrificio caesisque capris epularum hilaritate ac vino largiore provecti....
(Valerius Maximus, Factorum et Dictorum Memorabilium, Liber II, 2,9)

Έπειτα έπαιρναν τα δέρματα των ζώων που είχαν θυσιαστεί, τα φορούσαν ως ενδύματα που κάλυπταν το μισό τους σώμα και έτρεχαν ημίγυμνοι στην πόλη κρατώντας λουριά από το δέρμα των θυσιασμένων ζώων και χτυπούσαν στα χέρια όσους κατοίκους συναντούσαν, ιδίως γυναίκες, καθώς πίστευαν ότι ευνοούνταν στη γονιμότητα και στην ευτοκία (Πλούταρχος, *Καίσαρ*, κεφ.61). Κύριοι άξονες της γιορτής, λοιπόν, ήταν η γονιμότητα και ο εξαγνισμός, *februa* στα λατινικά, εξ ου και το όνομα του μήνα κατά τον οποίο γινόταν η γιορτή (Φεβρουάριος).

Τα Λουπερκάλια έχασαν τον αρχικό ποιμενικό θρησκευτικό τους χαρακτήρα όταν οι Ρωμαίοι δεν αποτελούσαν πλέον μια φυλή βοσκών. Ωστόσο η γιορτή συνεχίστηκε εις ανάμνηση των ιδρυτών της πόλης και αποτελούσε καθαρά λαϊκή διασκέδαση, που ικανοποιούσε και τα δεισιδαιμονικά ένστικτα των πιστών της. Ο ίδιος ο ύπατος Μάρκος Αντώνιος ήταν ένας από τους Λούπερκους και τριγύριζε ημίγυμνος στην πόλη με ένα στεφάνι στα μαλλιά, απευθυνόμενος στους πολίτες στη Ρωμαϊκή Αγορά (Πλούταρχος, *Καίσαρ*, κεφ.61). Για κάποιο χρονικό διάστημα η γιορτή ξεχάστηκε μέχρι την επαναφορά της από τον Αύγουστο, ο οποίος όμως, λόγω ακροτήτων που είχαν συμβεί στο παρελθόν κατά τη γιορτή, απαγόρευσε τη συμμετοχή των εφήβων σε αυτήν και

διέταξε τη συνοδεία της πομπής των Λουπέρκων από σώμα ιππέων.

Τα Εκουΐρια, μια γιορτή προς τιμήν του Άρη, γιορτάζονταν στις 27 Φεβρουαρίου και στις 14 Μαρτίου, την εποχή δηλαδή που προετοιμάζονταν οι νέες εκστρατείες. Εν όψει του εορτασμού, ιππικοί αγώνες τελούνταν στο Campus Martius. Οι Αγώνες του Αιώνα (Ludi Saeculares), που περιλάμβαναν θεάματα και θυσίες, γίνονταν σε ακανόνιστα διαστήματα, εκτός ημερολογιακής ακολουθίας. Παραδοσιακά, η τέλεσή τους γινόταν μια φορά κάθε τέλος του αιώνα (saeculum), για να σημειώσουν την έναρξη μιας νέας εποχής. Υποτίθεται ότι άρχιζαν όταν πέθαινε και ο τελευταίος από εκείνους που παρευρίσκονταν στους προηγούμενους αγώνες. Ωστόσο η παράδοση αγνοείτο συχνά, απ' ό,τι φαίνεται, με γνωστό παράδειγμα την αναβίωσή τους ως θέαμα από τον Αύγουστο. Οι Αγώνες τιμήθηκαν με μια σειρά ωδές από τον ποιητή Οράτιο.

Επίλογος

Από όσα είδαμε πιο πάνω, γίνεται φανερό ότι η αρχαία ρωμαϊκή θρησκεία ήταν ένα πολιτισμικό δημιούργημα των Ρωμαίων, που δέχθηκε επιδράσεις και από άλλες θρησκείες, όπως πχ από την αρχαία ελληνική, τις οποίες αφομοίωσε και προσάρμοσε στη δική του πολιτισμική πραγματικότητα. Το τέλος της ρωμαϊκής θρησκείας δεν επήλθε λόγω παύσης της ύπαρξης πιστών προς αυτήν, αλλά λόγω πολιτικής απόφασης του αυτοκράτορα Θεοδοσίου του Μεγάλου. Αυτό το νομικίστικο τέλος της ρωμαϊκής θρησκείας είχε σαν αποτέλεσμα το πέρας της στην αθανασία μέσω των λαϊκών δοξασιών, από τη μια μεριά, των ηθών και των εθίμων του σημερινού ιταλικού λαού, αλλά της αδούλωτης «θύραθεν» διανόησης που δεν προσκίνησε την «εμβάδα του Πάπα», ούτε θαμπώθηκε από τη γοητεία του ραβίνου Γιεχόσουα μπεν Γιοζέφ. Κράτησε ο ιταλικός λαός άσβεστη μέσα στην ψυχή του τη φλόγα της ρωμαϊκής θεάς Εστίας και όταν ήρθε ο καιρός, κατά την Αναγέννηση, με τη βοήθεια των Ελλήνων λογίων, που λόγω της Άλωσης (1453) κατέφυγαν στη Δύση, άναψε ξανά τον πυρσό του ανθρωπισμού και τον μεταλαμπάδευσε στην Ευρώπη, διαλύοντας τα σκοτάδια του Μεσαίωνα. Έτσι, για άλλη μια φορά μαζί Έλληνες και Ιταλοί πορεύονται το νέο δρόμο που είναι ακόμα άγνωστο το όνομά του.

Κύρια βιβλιογραφία: J.F.Gardner, *Μύθοι των Ρωμαίων*, εκδ. Δ.Ν.Παπαδήμα, Αθήνα 1996 - George Dumezil, *Η Αρχαϊκή Ρωμαϊκή Θρησκεία*, εκδ. Χατζηνικολή, Αθήνα 2000

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Στυλιανός Τάκκας

(Ομιλία στη Στοά ΑΘΗΝΑ)

Σκοπός της απανταχού Φύσεως είναι η εμφάνιση, εκ της ουσίας της, συνειδητών νοητικών υπάρξεων. Σκοπός των συνειδητών νοητικών υπάρξεων είναι η ατέρμων εκδήλωση νέων ενεργητικών νόμων και ιδιοτήτων, καθώς και η απελευθέρωσή τους από τους κόσμους κατώτερης ενέργειας και η είσοδός τους σε κόσμους θειότερης ενέργειας, οι οποίοι τους εξασφαλίζουν την ελευθερία των ενεργειών τους και την ανέλιξη των δυνάμεών τους. Προϋπόθεση της εισόδου σε κόσμους θειότερης ενέργειας είναι η πνευματική αναγέννηση της πνευματικής νοητικής οντότητας.

Εκ των προ λεχθέντων συνάγεται ότι η πνευματική αναγέννηση είναι ένα πολύ ουσιώδες επίτευγμα του ανθρώπου και τα κατά την αρχαιότητα λειτουργούντα μυστήρια απέβλεπαν στο να εξηγήσουν στους μύστες τους τη σημασία αυτής της πνευματικής αναγεννήσεως. Για να κατανοήσουμε με απλά λόγια τι είναι η πνευματική αναγέννηση, πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι κάθε εξελικτικό επίπεδο έχει τέσσερις βαθμίδες και συνεπώς το ανθρώπινο επίπεδο έχει τέσσερις εξελικτικές βαθμίδες. Επίσης, κάθε εξελικτικό επίπεδο έχει το σκοπό του και γίνεται το αίτιο άλλου εξελικτικού επιπέδου και εκείνο άλλου με ευρύτερο περιεχόμενο ενέργειας. Το γεγονός αυτό πρέπει να είναι η βάση της εξερεύνησης της αληθείας για την εξέλιξη του πνεύματος στην Φύση.

Η Πρώτη Βαθμίδα αποτελεί την απαρχή της εισόδου της ψυχικής ατομικότητας στο ανθρώπινο επίπεδο και αναφέρεται ως η εκδήλωση της λογικής νοήσεως. Κατά την ελληνική παράδοση, η γέννηση της λογικής νοήσεως συμβολίζεται με την εμφάνιση της Πρωτοκόρης και εορτάζεται κατά την Φθινοπωρινή Ισημερία από τους διαπνεόμενους από την ελληνική παράδοση. Η περίοδος που

ακολουθεί συμβολίζει την περίοδο κατά την οποία η ψυχή του ανθρώπου θα περάσει το πρώτο στάδιο εξελίξεώς της, που είναι η καλλιέργεια των σπερμάτων των προς γονιμοποίηση Ιδεών. Τα σπέρματα αυτά κυοφορούνται κατά τις διαδοχικές ενσάρκώσεις με την επενέργεια του νόμου της ειμαρμένης. Κατά την περίοδο αυτήν, η ανθρώπινη ψυχή θα δεχθεί τις επιδράσεις του Ουρανού, θα διαπλάσει τον ηθικό της χαρακτήρα και θα διαμορφώσει τη συνείδησή της κατά τρόπον ώστε να διακανονίζει τη ζωή της σε αρμονία προς τους ομοίους της.

Στην Δεύτερη Βαθμίδα γεννάται στον άνθρωπο σθεναρά επιθυμία να μελετήσει και να γνωρίσει τον ίδιο του τον εαυτό, δηλαδή να αποκτήσει αυτογνωσία, γιατί αυτό ακριβώς σήμαινε το Δελφικό επίγραμμα «άνθρωπε γνώθι σ' αυτόν». Τότε θα αντιληφθεί ότι έχει πάθη και ψευδείς δοξασίες και γενικότερα ατέλειες. Τότε γεννάται μέσα του η επιθυμία να κατανικήσει όλα τα πάθη του, όπως έπραξε ο ήρωας Ηρακλής, γιατί η κατανίκηση των παθών είναι πράξη ηρωισμού και, συνεπώς, πρέπει να γίνει ένας Ηρακλής με αδάμαστη θέληση και αμετακίνητη απόφαση για να κατανικήσει τα πάθη του.

Σύμφωνα με την ελληνική παράδοση, η γέννηση του ήρωα Ηρακλή στην Χειμερινή Τροπή του ηλίου αυτό ακριβώς υπονοούσε, γι' αυτό και εορτάζεται κατά την χειμερινή τροπή (τριέσπερο). Ομοίως εορτάζεται η γέννηση όλων των ηρώων των θρησκευτικών παραδόσεων, πχ ο Κάδμειλος των Καβείρων, ο Άδωνης των Φοινίκων, ο Κρίσνα των Ινδουιστών, ο Ηρακλής της ελληνικής θρησκείας και ο Ιησούς της χριστιανικής θρησκείας. Η ελληνική εσωτερική παράδοση προσομοιάζει τα πάθη με τους Τιτάνες και το γήινο περιβάλλον το θεωρεί ως τιτανικό περιβάλλον, ενώ αναφέρει σχετικά ότι ο Ζεύς πρώτα κατανίκησε τους τιτάνες (δηλαδή τα πάθη του) και κατόπιν έγινε κυρίαρχος του Ολύμπου.

Αυτό το μέρος της ελληνικής παραδόσεως δείχνει ότι για να γίνουμε κυρίαρχοι του πνευματικού Ολύμπου, πρέπει πρώτα να νικήσουμε τους τιτάνες που εδρεύουν μέσα μας, δηλαδή τα πάθη μας. Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινιστεί ότι τα Πάθη είναι οι από πλάνη σχηματισμένες ιδέες στη διάνοιά μας, και ψευδείς δοξασίες είναι η πίστη που σχηματίζουμε στη διάνοιά μας από τις εκ πλάνης σχηματισμένες ιδέες. Τα πάθη μας όμως είναι συσσωρευμένες ενέργειες, οι οποίες, όταν επιχειρήσουμε να τις περιορίσουμε ή συγκρατήσουμε, μεγαλώνουν και αν δεν βρουν διέξοδο μπο-

ρεί να γίνουν δυνατότερες από τη λογική. Γι' αυτό ο «θάνατος» όλων των παθών και ιδιαίτερα του εγωισμού, είναι οδυνηρός. Τα πάθη ομοιάζουν με τα κεφάλια της Λερναίας Ύδρας, που όταν ο ήρωας Ηρακλής έκοβε ένα, στη θέση του φύτρωναν δύο νέα και απαιτήθηκε πέραν του ηρωισμού και η ευφυΐα του ήρωα για να κόψει όλα τα κεφάλια της. Συνεπώς, για να κόψουμε όλα τα κεφάλια της Λερναίας Ύδρας που εδρεύει μέσα μας, απαιτείται να γίνουμε σαν τον ήρωα Ηρακλή και ιδιαίτερα να κόψουμε τον κορμό της, γιατί ο κορμός αυτού του τέρατος είναι ο εγωισμός, ο οποίος αποτελεί το βάθρο εδράσεως όλων των παθών.

Η εξάλειψη όλων των παθών γίνεται στη διάνοια εκείνη που της το επιτρέπει ο τρόπος ζωής και το κατάλληλο περιβάλλον. Η διάνοια όμως εκείνη που ζει σε μη φυσικό περιβάλλον (πχ μοναστηριακή ζωή), δεν έχει τη δυνατότητα να εξαλείψει τις από πλάνη σχηματισμένες ιδέες. Ζει καθηλωμένη στα πάθη της και τις ψευδείς της δοξασίες. Επισημαίνεται ότι οι σημαντικότερες από τις ψευδείς δοξασίες είναι αυτές που προέρχονται από τα θρησκευτικά πιστεύω, με τα οποία μας γαλουχούν από την τρυφερή παιδική ηλικία. Την εξάλειψη όλων των παθών και ιδιαίτερα του εγωισμού, θα την πετύχουμε με τη δύναμη εκείνη που δημιούργησε τον άνθρωπο. Η δύναμη αυτή είναι ο Νόμος της Παγκόσμιας Αγάπης, που αποτελεί την συγκολλούσα το άπειρο δύναμη και την συγκρατούσα αυτό σε αρμονία. Η ΑΓΑΠΗ είναι ο υπέρτατος Νόμος της Φύσεως και εκδηλώνεται στην ψυχή εκείνου που έχει εκδηλώσει το Νόμο της Δικαιοσύνης και το Νόμο της Αρμονίας.

Η Τρίτη Βαθμίδα στο ανθρώπινο επίπεδο αρχίζει με την οριστική κατανίκηση όλων των παθών και αυτό αποτελεί την απαρχή της πνευματικής του αναγεννήσεως. Αυτός ο «θάνατος» και η εν συνεχεία «ανάσταση», αποτέλεσε το κεντρικό στοιχείο όλων των θρησκειών και των λειτουργησάντων και λειτουργούντων μυσταγωγικών σκηνωμάτων, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Έτσι, κατά την Εαρινή Ισημερία, οι ήρωες όλων των θρησκειών και μυσταγωγικών συστημάτων πεθαίνουν και στη συνέχεια ανασταίνονται. Αυτή η «ανάσταση» του απαλλαγμένου, πλέον, από τα πάθη ανθρώπου συμβολίζει την επίτευξη της πνευματικής του αναγεννήσεως. Στην ελληνική παράδοση έχουμε τον οδυνηρό θάνατο του Ηρακλέους στην πυρά και ακολούθως την άνοδό του στον πνευματικό Όλυμπο. Μάλιστα, η άνοδος του ήρωα, κατά την ιερή παράδοση, γίνεται μετά την πανσέληνο που ακολουθεί την εαρινή ιση-

μερία. Η πανσέληνος αυτή είναι η πανσέληνος που αντιστοιχεί στην κυριαρχία της θεάς της Σοφίας. Αυτό συμβολίζει ότι ο ανιστάμενος άνθρωπος έχει κατακτήσει και την σοφία και μάλιστα προ της ανόδου στον πνευματικό Όλυμπο. Συνεπώς (το τονίζω με έμφαση), η αποβολή των παθών και των ψευδών δοξασιών είναι η βασική προϋπόθεση για την επίτευξη της πνευματικής αναγεννήσεως και της κατακτήσεως της σοφίας.

Στη χριστιανική παράδοση έχουμε ανάλογο συμβολισμό, που είναι ο οδυνηρός σταυρικός θάνατος του Ιησού (γιατί, όπως είπαμε, ο θάνατος των παθών είναι οδυνηρός) και η εν συνεχεία ανάστασή του, που γιορτάζεται την Κυριακή μετά την πρώτη πανσέληνο της εαρινής ισημερίας, δηλαδή μετά την πανσέληνο της κυριαρχίας της θεάς Αθηνάς. Οι πρώτοι χριστιανοί συμβόλιζαν με τον «ΠΑΡΑΚΛΗΤΟ» την θεά της Σοφίας, κατερχόμενη εκ του πνευματικού Ολύμπου, και με το «ΑΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑ» την κάθοδο του Ιερού Πυρός του πνευματικού Ολύμπου, το οποίο, υπό μορφή φλογών επικάθησε στα μέτωπα των αποστόλων που, κατά την χριστιανική παράδοση, κατόπιν αυτού αποκτούν τη Σοφία.

Επιπλέον, εκτός από την απαλλαγή από τα πάθη του, ο οδεύων προς θειότερος κόσμος άνθρωπος πρέπει να εκδηλώσει στο ψυχικό του κέντρο τους νόμους της Ηθικής και της Αρετής. Γιατί η μεν Αρετή αναφέρεται στον ατομικό τρόπο ζωής του κάθε ανθρώπου, ενώ η Ηθική αναφέρεται προς την εν γένει συμπεριφορά του και τις εκδηλώσεις του προς τους άλλους. Οι έννοιες των όρων αρετή και ηθική διαστρεβλώθηκαν κατά τον μεσαίωνα. Κατωτέρω θα εξετάσουμε τις έννοιες των όρων αυτών, όπως και των όρων Καθήκον και Δόξα του ανισταμένου πνεύματος που οδεύει προς θειότερους κόσμους.

Κατά την ελληνική παράδοση, μεταξύ Ηθικής και Αρετής υπάρχει ουσιωδέστατη διάκριση γιατί Αρετή είναι η προσπάθεια εναρμόνισης του ανθρώπου προς τους Νόμους της Φύσεως και Ηθική είναι η αυθόρμητη έφεση που εκδηλώνεται προς εκπλήρωση του νόμου της αρετής. Συνεπώς πρέπει να γίνει κανείς πρώτα ενάρετος, με την εναρμόνισή του προς τους νόμους της Φύσεως και κατόπιν να δημιουργηθεί μέσα του έφεση. Όστε η τήρηση αυτών των νόμων και αυτή η έφεση πρέπει να γίνεται αυθόρμητα, χωρίς κανένα ενδοιασμό ή σκοπιμότητα και προϋποθέτει την εκδήλωση του Νόμου της Θελήσεως. Επίσης, με βάση αυτούς τους ορισμούς της Ηθικής και της Αρετής, ορίζονται περαιτέρω οι έν-

νοιες του Καθήκοντος αλλά και της Δόξας που δικαιούται ο ανερχόμενος προς θειότερους κόσμους. Έτσι, ως Καθήκον ορίζεται η μετάδοση προς τους άλλους των Νόμων της Αρετής και της Ηθικής. Αν ο μύστης δε επιτελέσει αυτό το καθήκον του, τότε δεν μπορεί να επιτύχει την τέλεια αθανασία και την είσοδο στους χώρους του ανέσπερου φωτός, όπου επικρατεί η διαρκής ημέρα. Τέλος, ως Δόξα ορίζεται η ανάπαυση και η γαλήνη, οι οποίες προκύπτουν από την εναρμόνιση προς τους Νόμους της Αρετής και της Ηθικής και του Καθήκοντος.

Η εκδήλωση των Νόμων της Αρετής και της Ηθικής είναι δυνατή μόνο στον άνθρωπο εκείνον, ο οποίος δεν λαμβάνει υπόψη του τις κατά συνθήκη ιδέες των κοινωνιών, που υπονομεύουν ριζικότητα την πρόοδο του ανθρώπινου γένους. Πέραν αυτών, πρέπει ο άνθρωπος να εναρμονισθεί και εκδηλώσει τους Νόμους της Ελευθερίας, της Δικαιοσύνης και της Αγάπης, που αποτελούν το επιστέγασμα της τελειώσεώς του στο ανθρώπινο επίπεδο. Με την κατάνκτηση της Σοφίας, ο μύστης αποκτά τη δυνατότητα να αναβαθμιστεί στις τάξεις των αθάνατων πνευμάτων, εφόσον έχει αποκτήσει και τον κατάλληλο οργανισμό, απαραίτητο για τους χώρους του ανέσπερου φωτός.

Τα αθάνατα πνεύματα πάντα επεμβαίνουν, παρέχοντα ουσιαστική βοήθεια, όπως είναι η κάθοδος του Ιερού Πυρός του Πνευματικού Ολύμπου, ώστε τα πλέον εξελιγμένα ανθρώπινα πνεύματα να μπορέσουν να περάσουν ταχύτερα αυτούς τους εξελικτικούς σταθμούς, μέσω των πραγματικών μυσταγωγικών σκηνωμάτων δια δοκιμασιών και καθαρμών. Και αυτό ακριβώς εννοεί το γνωστό λόγιο, «όπως ο χρυσός δοκιμάζεται δια του πυρός, έτσι και ο δίκαιος άνθρωπος θα καθαριστεί δια του πυρός».

(Πηγές: Στυλιανός Τάγκας, «Ο Πυθαγόρειος Εσωτερισμός», «Η Πυθαγόρειος Αριθμολογία», εκδ. ΕΥΑΝΔΡΟΣ)

ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΒΙΑ

Pedro Oliveira

*(Υπεύθυνος του Θεοσοφικού Εκδοτικού Οίκου, The
Theosophical Publishing House, Mandras, Ινδία)*

(Ομιλία στην Θ.Ε. εν Ελλάδι, Ιούλιος 2009)

Όταν ένας από τους παραγωγούς του έργου του Μελ Γκίπσον «*Τα Πάθη του Χριστού*», ρωτήθηκε γιατί στην ταινία έδειχναν τόση πολλή βία, εκείνος απάντησε: «Επειδή η βία είναι η γλώσσα της εποχής μας». Η δήλωσή του μπορεί να είναι αμφιλεγόμενη και προκλητική, αλλά απηχεί επίσης την οδυνηρή πραγματικότητα. Όποιος παρακολουθεί σήμερα τις ειδήσεις στην τηλεόραση, κατακλύζεται από μεγάλο αριθμό αιματηρών εικόνων, σκηνών αγριότητας και οδύνης που προκαλούνται από κάθε μορφή βίας. Είναι επίσης αληθινό ότι τα σύγχρονα μέσα μαζικής ενημέρωσης χρησιμοποιούν προς όφελός τους το σημερινό κλίμα βίας, αλλά δεν είναι αυτά που εφηύραν τον ανθρώπινο σκοταδισμό που έχει καλύψει, για παράδειγμα, το Ιράκ και άλλες χώρες.

Σε μια πρόσφατη αναφορά τους, τα μέλη της Διεθνούς Αμνηστίας καταγγέλλουν ότι ο μαζικός βιασμός γυναικών χρησιμοποιείται σαν όπλο πολέμου. Όσοι επέζησαν από την Ιαπωνική εισβολή στη Σιγκαπούρη, κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, μπορούν να επιβεβαιώσουν το παραπάνω γεγονός. Από την άλλη πλευρά, εκατομμύρια άνθρωποι έχουν αναγκαστεί να μετακινηθούν, να μεταφερθούν δια της βίας μακριά από τα σπίτια τους και τα χωριά τους, εξαιτίας πολεμικών συρράξεων σε διάφορες περιοχές του κόσμου. Σε πολλές πόλεις του κόσμου έχει παρατηρηθεί αύξηση της αστικής βίας αλλά και της όχι τόσο ορατής οικογενειακής βίας, το μέγεθος της οποίας έχει αναγκάσει αρκετές κυβερνήσεις να ιδρύσουν ειδικούς ξενώνες για γυναίκες και παιδιά, που έχουν σημαδευτεί από την αγριότητα «προσφιλών προσώπων». Είναι δύσκολο να υπολογιστεί η πραγματική διάσταση του προβλήματος της βίας, αλλά η σοβαρότητα της κατάστασης έχει μια

φωνή που δεν μπορεί πλέον να αποσιωπηθεί. Είναι δυνατόν να κατανοήσουμε τη βία; Ποια είναι η προέλευσή της; Με ποιο τρόπο διατηρεί την ισχύ της επάνω στον ανθρώπινο νου; Μπορεί να σταματήσει; Αρμόδιοι κοινωνικοί φορείς ασχολούνται με τις συνέπειες της βίας και δρουν ανάλογα, μέσα στα πλαίσια της υπάρχουσας νομοθεσίας. Παρότι αυτό είναι απαραίτητο, δεν αγγίζει τα αίτια του προβλήματος. Έχει λεχθεί, ξανά και ξανά, ότι ένα από τα αίτια της βίας είναι η φτώχεια και η κοινωνική αποξένωση. Αλλά το γεγονός ότι εκατομμύρια φτωχοί άνθρωποι σε όλο τον κόσμο είναι άτομα νομοταγή, φαίνεται να αποδεικνύει ότι τα αίτια της βίας υποκρύπτονται βαθύτερα από όσο πιστεύει κανείς, όταν επιχειρεί να εξηγήσει το φαινόμενο με βάση την τοπογραφία της κοινωνίας. Το πρώτο βήμα στην κατανόηση της βίας είναι ίσως να ερευνηθεί η συναισθηματική φύση. Όπως αναγράφεται στη *Μπαγκαβάν Ντάς*:

«(...) Τα συναισθήματα είναι 'επιθυμίες', είτε για τη διαιώνιση μιας κατάστασης εφόσον είναι ευχάριστη, ή για την αποφυγή της αν είναι οδυνηρή. Ένα συναισθήμα που αρχίζει με αυτό τον τρόπο και ανακαλεί στη μνήμη σίγουρη Ευχαρίστηση και Πόνο, προσδοκεί και καταλήγει σε σίγουρη Ευχαρίστηση και Πόνο».

Επομένως, το συναισθήμα είναι μια αντίδραση που ορίζεται από κάτι ευχάριστο ή δυσάρεστο στην επαφή μας με τον περιβάλλοντα κόσμο. Επειδή τα συναισθήματα σχετίζονται επίσης με βαθιά ριζωμένες επιθυμίες και την αντίστοιχη ενέργειά τους, διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τον κόσμο και ωθούν στη διαιώνιση μιας ανάλογης αντίδρασης, που μας εμποδίζει να σχηματίσουμε μια καθαρή αντίληψη περί κόσμου, περιστάσεων και καταστάσεων. Όταν ο νους κυριαρχείται από αντιδράσεις, δεν μπορεί να διακρίνει τα πράγματα έτσι όπως είναι. Έμφυτο στη συναισθηματική φύση βρίσκεται το αίσθημα της προσδοκίας, της προοπτικής, που ζητά την ευχαρίστηση και αποφεύγει τον πόνο.

Δεν είναι δύσκολο να διαπιστώσει κανείς τον τρόπο με τον οποίο αυτός ο μηχανισμός προκαλεί απογοήτευση και αποτυχία, οδηγώντας τον προσωπικό εαυτό στην πεποίθηση πως ολόκληρη η ύπαρξη έχει οργανωθεί έτσι ώστε να ταιριάζει στο φανταστικό πρόγραμμά του. Όπως μας διδάσκει η *Μπαγκαβάτ Γκιτά*, οι σχέσεις με την ύλη –δηλαδή ευχαρίστηση και πόνος, χαρά και θλίψη, τιμή και ατίμωση– είναι αναπόφευκτες και θα πρέπει να τις υπομένουμε με θάρρος. Ίσως ένας από τους πιο σημαντικούς στόχους μιας τέτοιας πολικότητας, εί-

ναι πως η συνείδηση μπορεί να μάθει ότι στην ουσία της είναι απολύτως ελεύθερη από κάθε ταυτοποίηση με οτιδήποτε βρίσκεται έξω από αυτήν.

«Τα συναισθήματα είναι Επιθυμίες, και (..) οι δυο στοιχειώδεις Επιθυμίες είναι: 1) η Επιθυμία της ένωσης με ένα αντικείμενο που προκαλεί Ευχαρίστηση και 2) της απομάκρυνσης από ένα αντικείμενο που προκαλεί Πόνο. Με άλλα λόγια, Έλξη και Απώθηση, Όμοιο και Ανόμοιο, Αγάπη και Μίσος, ή οποιοδήποτε άλλο ζεύγος ονομάτων που μπορεί να φαίνεται πιο ταιριαστό».

Η παραπάνω ερμηνεία ρίχνει φως στα ζεύγη των αντιθέτων που ενυπάρχουν στη φύση της συναισθηματικής μας ζωής και δείχνει ότι Έλξη και Απώθηση είναι όντως δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Επειδή έχουν την ίδια προέλευση, επιδεικνύουν μια σχεδόν χαμαιλεοντική συμπεριφορά όταν, για παράδειγμα, μια ισχυρή έλξη μετατρέπεται σχεδόν αμέσως σε εκδικητική απώθηση. Πολλά από τα αποκαλούμενα εγκλήματα πάθους φανερώνουν αυτή την τόσο παράδοξη μεταμόρφωση της «αγάπης» σε μίσος και αποδεικνύουν ότι η έμφυτη δυαδικότητα, που ενυπάρχει στα ανθρώπινα συναισθήματα, δεν είναι απλώς άστατη αλλά μπορεί επίσης να γίνει και μοιραία. Στην Μπαγκαβάν Ντας γίνεται μια προσπάθεια να προσδιοριστούν τα βασικά-τετρα και πιο θεμελιώδη ανθρώπινα συναισθήματα: αγάπη και μίσος.

«(...) Η αγάπη, η επιθυμία της ένωσης με κάτι άλλο, υποδηλώνει τη συνειδητοποίηση της πιθανότητας μίας τέτοιας ένωσης και (...) η πλήρης σημασία της είναι η ακόλουθη: μια ενστικτώδης, βαθιά ριζωμένη, έμφυτη αντίληψη κάθε ατομικού εαυτού, κάθε ζιβάτμαν, για την ουσιαστική υποκειμένη ενότητα με όλα τα άλλα ζιβάτμαν, όλους τους άλλους εαυτούς. Το μίσος είναι η ενστικτώδης εντύπωση κάθε εαυτού (..) για την μη ταυτότητα, την έμφυτη χωριστικότητα, την ποικιλότητα (...) κάθε μη εαυτού, κάθε ατόμου της Μουλαπρακρίτι, από κάθε άλλο άτομο, κάθε άλλο μη εαυτό, και η προσπάθειά του να διατηρήσει αυτή την χωριστή ύπαρξη με κάθε κόστος και κάθε μέσον».

Ένας αριθμός άλλων συναισθημάτων προβάλλει από το διαρκές αίσθημα αγάπης: εμπιστοσύνη, συμπάθεια, θάρρος, συμπόνια, συγχώρεση, βοήθεια, θυσία. Μπορεί να είναι φυσιολογικές εκφράσεις της έμφυτης αντίληψης που αναφέρθηκε παραπάνω, ότι δηλαδή υπάρχει μια ουσιαστική υποκειμένη ενότητα στην καρδιά της ύπαρξης, η οποία μας κάνει όλους ένα μεταξύ μας και με κάθε άλλη μορφή ζωής σε πολύ βαθύ επίπεδο. Αυτή ίσως να είναι η αιτία που οι αρ-

χαίοι επιβεβαίωναν ότι «η αγάπη όλα τα κατακτάει», διότι η αγάπη είναι ακυροβολημένη στην ισχυρή αλήθεια πως ολόκληρη η ζωή είναι μία και πραγματικά τα αντέχει όλα. Από την άλλη πλευρά, το μίσος βασιζεται και είναι ριζωμένο στην υπόθεση, στην ιδέα του προσωπικού εαυτού περί έμφυτης χωριστικότητας μεταξύ του ίδιου και της υπόλοιπης ύπαρξης, ΣΥΝ μια προσπάθεια να διατηρηθεί αυτή η χωριστικότητα «με κάθε κόστος και κάθε μέσον». Με άλλα λόγια, μέσα στον προσωπικό εαυτό κρύβεται μια βαθιά ριζωμένη αντίσταση, συνειδητή ή ασυνειδητή, απέναντι στο αληθές της ενότητας ως θεμέλιο όλης της ύπαρξης. Αυτή η αντίδραση ή αντίσταση μπορεί να είναι μια από τις πηγές της βίας στην ανθρώπινη συνείδηση, καθώς συνιστά επιβεβαίωση της διαίρεσης, της χωριστικότητας, αλλά και μια άρνηση της συμπεπντικής αρχής ότι η ζωή είναι σχέση συγγενική.

Η σανσκριτική λέξη dvesha σημαίνει μίσος, αντιπάθεια, απέχθεια, κακία για κάποιον. Προέρχεται από το ρήμα dvish, δηλαδή: δείχνω μίσος εναντίον κάποιου, είμαι εχθρικός ή μη φιλικός. Μια άλλη σχετική λέξη είναι το dvi που σημαίνει «δύο». Η προέλευση του αισθήματος της εχθρότητας, της επιθετικότητας και της βιαιότητας έγκειται στην ιδέα ότι η ατομική μας ύπαρξη είναι διαπννός διαχωρισμένη από την ολότητα της ζωής. Οι συνέπειες αυτής της ιδέας σε ψυχολογικό και περιβαλλοντολογικό επίπεδο, μπορούν να διαπιστωθούν σε μεγάλη κλίμακα στον σύγχρονο κόσμο μας, όπου η αγκρίότητα, ο πόλεμος και η ευρέως διαδεδομένη καταστροφή της Φύσης θεωρούνται πλέον αναπόφευκτα δεδομένα. Ο Δρ. Ταϊνι, στο έργο του «Η Επιστήμη της Γιόγκα», σχολιάζει την φύση της dvesha ή απέχθειας ως εξής:

«Dvesha είναι η φυσιολογική απέχθεια που νιώθει κανείς για ένα άτομο ή αντικείμενο, το οποίο συνιστά πηγή πόνου ή δυστυχίας εις βάρος μας. Η ουσιαστική φύση του Εαυτού είναι πλήρης μακαριότητας και, επομένως, οτιδήποτε στον εξωτερικό κόσμο προκαλεί πόνο ή δυστυχία, ωθεί τα εξωτερικά μας οχήματα (ή σώματα) να απομακρύνονται από αυτό. Προσκολλούμαστε σε ένα άτομο που μισούμε, πολύ περισσότερο ίσως από ό,τι σε ένα άτομο που αγαπάμε, επειδή η προσωπική αγάπη μπορεί εύκολα να μεταλλαχθεί σε απρόσωπη και να χάσει την δεσμευτική της δύναμη. Αλλά δεν είναι τόσο εύκολο να μετουσιωθεί η δύναμη του μίσους και είναι πολύ δύσκολο να απαλειφθεί από την φύση του ατόμου το δηλητήριο που γεννιέται από το μίσος».

Κακία και εχθρότητα μπορούν πράγματι να διαρκέσουν για μεγάλο χρονικό διάστημα, σε μερικές περιπτώσεις για αιώνες, όπως μας

δείχνουν οι εθνικοί πόλεμοι. Σύμφωνα με τα λόγια ενός Μαχάτμα, στις «Επιστολές προς τον Α. Π. Σίννετ» (*The Mahatma Letters to A. P. Sinnett*): «Αγάπη και μίσος είναι τα μόνα αθάνατα συναισθήματα, οι μοναδικοί επιζήσαντες από την καταστροφή του *Ye-dhamma*, ή φαινομενικού κόσμου». Από τη στιγμή που εγκαθίστανται στο νου και διατρέφονται από συνεχείς σκέψεις και εικόνες, η κακία και η εχθρότητα δυναμώνουν ακόμη περισσότερο καθώς ωθούν τον προσωπικό εαυτό να νιώθει πιο ακέρατος με το διαχωρισμό του, την απομόνωσή του από τη δόξα της ζωής και την πεισματική επιμονή του να προτάσσει το ίδιο όφελος εναντίον και υπεράνω του κοινού καλού. Αν δεν αρχίσουμε να αντιμετωπίζουμε αυτά τα στοιχεία μέσα μας με ειλικρίνεια και αδιάλειπτη προσοχή, η βία και τα σκοτεινά οδυνηρά γεννήματά της, ο πόνος και η καταστροφή, είναι αναγκασμένα να συνεχίσουν να κάνουν τη γη πραγματική κοιλάδα σκιών και θανάτου. Γιατί τα συναισθήματά μας αιχμαλωτίζουν κατ' αυτό τον τρόπο το νου μας; Η Άννη Μπέζαντ, στο βιβλίο της «Μελέτη επί της Συνείδησης», σχολιάζει:

«Το συναίσθημα δεν είναι μια απλή ή αρχική κατάσταση συνειδητότητας αλλά κάτι σύνθετο που προέρχεται από την αλληλεπίδραση δύο όψεων του Εαυτού, την Επιθυμία και τη Διάνοια. Η επίδραση της Διάνοιας πάνω στην Επιθυμία γεννά το συναίσθημα. Είναι τέκνο αμφοτέρων και δείχνει κάποια από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του πατέρα του, της Διάνοιας, αλλά και της μητέρας του, της Επιθυμίας».

Η πολυπλοκότητα των συναισθημάτων έγκειται στην αλληλεπίδραση επιθυμίας και διάνοιας. Όταν η ενέργεια της επιθυμίας δίνει ζωή και αυξάνει τις πολλές εικόνες που κινούνται μέσα στο νου, τότε έχουμε γέννηση των συναισθημάτων. Ο απλός αλλά σαφής ορισμός που μας δίνει η *Μπαγκαβάν Ντας* είναι πολύ εύγλωττος παρότι συνοπτικός: «Το συναίσθημα είναι απλώς ένα είδος κίνησης. Η κίνηση προς ένα αντικείμενο, ή μακριά από αυτό, στο νου, είναι Συναίσθημα.» Είναι σκέψη γαλβανισμένη από επιθυμία και διατηρεί την ενστικτώδη φύση της έλξης ή της απώθησης. Κάθε προσπάθεια να καταπιεστούν τα συναισθήματα, αναγκαστικά οδηγεί σε ένταση και διάσπαση. Αλλά ένας νους που δεν είναι τίποτε περισσότερο από τόπος παιχνιδιού ατέλειωτων συναισθημάτων και επιθυμιών, δεν μπορεί ποτέ να βρει αληθινή ηρεμία και ευχαρίστηση στη ζωή. Ποιο είναι το μονοπάτι προς την ψυχική γαλήνη; Στην *Dhammapada* (I;3-5) διαβάζουμε:

«Με εκμεταλλεύτηκε, με πλήγωσε, με προσπέρασε, μου στέρησε. Σε εκείνον που διατηρεί τέτοιες σκέψεις, η κακία δεν κοπάζει. Με εκ-

μεταλλεύτηκε, με πλήγωσε, με προσπέρασε, μου στέρησε. Σε εκείνον που δεν διατηρεί τέτοιες σκέψεις, η κακία κοπάζει εντελώς. Οι κακίες ποτέ δεν κοπάζουν εδώ μέσω της κακίας. Κοπάζουν μέσω της φιλικότητας. Αυτός είναι ο αιώνιος Ντάρμα (ο Νόμος)».

Προσέξτε την έμφαση που δίδεται την έκφραση «διατηρούν τέτοιες σκέψεις». Μπορεί αυτό να μας δώσει μια λύση για την κατάπαυση της βίας στον ανθρώπινο νου; Όσο υπάρχει έλλειψη αυτό-συνείδησης, μια έντιμη καθημερινή αυτό-εξέταση, τα νοητικά πρότυπα δεν πρόκειται να αλλάξουν εκ θαύματος. Όπως έχει λεχθεί με σοφία: «Δεν αξίζει να ζει κανείς ζωή δίχως αυτό-εξέταση». Αλλά η αυτό-παράτηρηση είναι απλώς η μια όψη της λύσης. Η άλλη είναι η καλλιέργεια μιας θετικής στάσης αγάπης, ευγένειας, φιλικότητας, βοήθειας, υπηρεσίας. Με άλλα λόγια, μια στάση προσφοράς του εαυτού μας ανεπιφύλακτα σε κάθε επαφή μας, κάθε σχέση και κάθε περίπτωση.

Με τον τρόπο αυτό, μπορεί κανείς να καταστεί ένα κέντρο αυτό-κάθαρσης, διαμέσου του οποίου να ακτινοβολήσουν στον κόσμο ευεργετικές επιρροές. Αυτός ο τρόπος ζωής είναι δυνατός για κάθε υπεύθυνο ανθρώπινο πλάσμα, και φυσιολογικά θα οδηγήσει σε απάλειψη όλων των προτύπων επιθετικότητας και βίας, που φαίνονται να κυριαρχούν σήμερα. Για κάθε άτομο που εξέρχεται από το ρεύμα του μηχανικού τρόπου ζωής, που είναι η ζωή του προσωπικού εαυτού, το «εγώ», βοηθά να διαφωτισθεί η συνείδηση της ανθρωπότητας καθώς, όπως λέγει ο Κρισναμούρτι στο βιβλίο *«Η Αφύπνιση της Συνείδησης»*.

«Το εγώ είναι η ρίζα όλων αυτών. Το εγώ ταυτίζεται με ένα ιδιαίτερο έθνος, με μια ιδιαίτερη κοινωνία, με μια ιδιαίτερη ιδεολογία ή θρησκευτική φαντασίωση. Το εγώ ταυτίζει τον εαυτό του με μια ορισμένη προκατάληψη, το εγώ λέει, «πρέπει να εκπληρώσω». Και όταν νιώθει απογοητευμένο, υπάρχει θυμός και πικρία. Είναι το εγώ που λέει, «πρέπει να εκπληρώσω το στόχο μου, πρέπει να επιτύχω», εκείνο που θέλει και δεν θέλει, εκείνο που λέει, «πρέπει να ζήσω ειρηνικά», και είναι το εγώ που γίνεται βίαιο».

(*Πηγές: Das, Bhagavan, The Science of the Emotions, The Theosophical Publishing Society, London, Benares, 1908 – Taimni, I. K., The Science of Yoga, The Theosophical Publishing House, Wheaton, 1972 – Ν Άννη Μπέζαντ, A Study in Consciousness, The Theosophical Publishing House, Madras, 1999*)

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΣΜΟΣ

*Κωνσταντίνος Κοντούλης
(Ομιλία στη Στοά Επίκουρος)*

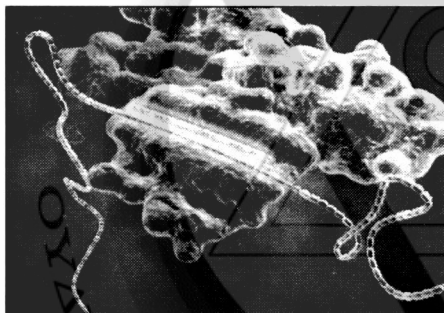
(Μέρος 2ον)

Τεχνολογία. Μια νέα έρευνα από τον κορυφαίο νεύρο-επιστήμονα Gary Small, επιβεβαιώνει την άποψη ότι η επεξεργασία ψηφιακής πληροφορίας μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο που λειτουργεί ο εγκέφαλός μας. Η τεχνολογία δηλαδή ίσως μεταλλάξει τον εγκέφαλό μας. Μήπως αυτό πρόκειται για την ανθρώπινη εξέλιξη; Η ευελιξία του εγκεφάλου, η ικανότητα να αλλάζει ανάλογα με το ερέθισμα, είναι ευρέως γνωστή. Για παράδειγμα, οι επαγγελματίες μουσικοί έχουν περισσότερη φαιά ουσία σε εγκεφαλικές περιοχές που είναι υπεύθυνες για την κίνηση των δακτύλων. Ο εγκέφαλος των αθλητών είναι πιο πολύπλοκος σε περιοχές όπου ορίζεται ο έλεγχος χεριών-ματιών.

Έτσι, είναι απόλυτα λογικό οι άνθρωποι που επεξεργάζονται ένα συγκεκριμένο ποσό ψηφιακής τεχνολογίας, να έχουν περισσότερους νευρώνες αφιερωμένους στο φιλτράρισμα της πληροφορίας. Ωστόσο αυτό δεν είναι το ίδιο με την εξέλιξη. Ήδη, από τα λίγα αναφερθέντα, προκύπτει ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος περιέχει πληθώρα κέντρων, αν τα αποκαλέσουμε έτσι, πέραν των αισθήσεων, τα οποία λειτουργούν είτε αυτό-διεγειρόμενα είτε από εξωτερικές ανθρώπινες παρεμβάσεις. Υπάρχουν πολλοί επιστήμονες που ασχολούνται με το θέμα και όλοι θεωρούν ότι τα παιδιά και οι ενήλικες ζουν σε δυο τελείως διαφορετικούς κόσμους. Ωστόσο, η αλήθεια είναι ότι η τεχνολογία μάς έχει αγκαλιάσει με τέτοιο τρόπο, ώστε επωφελούμαστε ενώ ταυτόχρονα χάνουμε σε ποιοτικό χρόνο. Μήπως θα μπορεί να αλλάξει και την ψυχή μας;

Βιο-υπολογιστές. Πρόσφατα κατασκευάστηκε ένας νέος βιο-υπολογιστής που θα μιλάει τη γλώσσα των κυττάρων. Θα επιτρέπει στους επιστήμονες να «προγραμματίζουν» τα μόρια να εκτελούν εντολές μέσα στο ανθρώπινο σώμα. Ο νέος βιο-υπολογιστής αποτελείται από τμήματα τροποποιημένου RNA που δημιουργείται μέσα σε κύτταρα. Το RNA είναι μια μοριακή δομή παρόμοια με το DNA, η οποία κωδικοποιεί τη γενετική πληροφορία για την παραγωγή διαφόρων πρωτεϊνών. Έτσι, ο βιο-υπολογιστής αναγνωρίζει το σωστό σχήμα για να συνδεθεί με το DNA και να επηρεάσει άμεσα τη γενετική έκφραση και παραγωγή των επιθυμητών πρωτεϊνών. Αυτές μπορούν να επηρεάσουν το κύτταρο με διάφορους τρόπους, όπως εξολοθρεύοντας το αν είναι καρκινικό. «*Ανάλογα με το συνδυασμό που χρησιμοποιούμε, έχουμε διαφορετικά αποτελέσματα*», σχολιάζει η επιστήμων κ.Smolke, στο περιοδικό *Scientific American*.

Ο Ehud Shapiro είναι επιστήμονας πληροφορικής και βιολογίας στο Επιστημονικό Ινστιτούτο Weizmann του Ισραήλ. «*Οι πρωτεΐνες είναι οι πιο αποτελεσματικές φυσικές μηχανές που γνωρίζουμε*», σχολιάζει. «*Ξέρουμε πώς να χρησιμοποιούμε το RNA για να κάνουμε*

αλλά πράγματα, αλλά δεν μπορούμε ακόμα να σχεδιάσουμε πρωτεΐνες». Ο Shapiro οραματίζεται την ημέρα που οι υπολογιστές RNA θα αντικατασταθούν από πιο εξελιγμένες συσκευές, κατασκευασμένες από πρωτεΐνες, που θα μπορούν να ελέγχουν και την ψυχή.

Βρισκόμαστε στα πρόθυρα γέννησης ζωής. Η προέλευσή της και η ικανότητα της εμφύσησής της στην άψυχη ύλη, είναι κάτι που συναρπάζει τον άνθρωπο εδώ και αιώνες. Ο Jack Szostak, μοριακός ψυχολόγος από το Χάρβαρντ, έχει δημιουργήσει μοντέλα κυττάρων τα οποία κουβαλάνε μέσα τους ζωή.

«*Αυτό που μπορούμε να κάνουμε τώρα*», λέγει, «*είναι να αντιγράψουμε ένα περιορισμένο δείγμα απλών γενετικών ακολουθιών, ώστε να γίνουμε ικανοί να αντιγράψουμε αυθαίρετες δομές οι οποίες να μπορούν να εξελιχθούν σε κάτι χρήσιμο. Με αυτό τον τρόπο, οι ακολουθίες αυτές θα οδηγήσουν σε μια νέα μορφή ζωής παρόμοια με αυτή της θεωρίας του Δαρβίνου. Παρόλα αυτά, είναι ακόμα αδύνατο να ξέ-*

ρουμε πού θα μπορούσε να οδηγήσει η φυσική επιλογή τη νέα μορφή ζωής. Αυτό που αναζητούμε είναι η προέλευση της ζωής από μια προοπτική ενώ, από την άλλη, είναι η ζωή ως μια μικρή νανομηχανή στο επίπεδο ενός κυττάρου. Αυτές οι ειδικές δομές θα χρειάστηκαν αρκετές γενιές για να εξελιχθούν», σχολιάζει.

Η πρώτη λοιπόν μορφή ζωής θα πρέπει να ήταν πολύ πιο απλή. Όλα τα παραπάνω δίνουν ώθηση σε θεωρίες που υποστηρίζουν ότι, στο κοντινό παρελθόν, ένα μόριο (όπως το RNA) που περιπλανιόταν σε λιπαρά οξέα, άρχισε να αναπαράγεται. Το τυχαίο αυτό γεγονός μέσω εκατομμυρίων εξελικτικών επαναλήψεων οδήγησε στη ζωή όπως την ξέρουμε σήμερα. Όμως, το σημαντικότερο ερώτημα που πλανάται και παραμένει αναπάντητο είναι: Από πού προέρχονται το DNA και οποιεσδήποτε άλλες ουσίες που μεταφέρουν οδηγίες για την αντιγραφή; *«Η έρευνα που έχει διενεργηθεί έως τώρα είναι θαυμάσια, αφού όλα αυτά μπορούν να πραγματοποιηθούν»*, σχολιάζει ο Mike Russell, γεωχημικός στο εργαστήριο Jet Propulsion του Καναδά. *«Απλά διατηρώ κάποιες αμφιβολίες σχετικά με τη σημασία της έρευνας αυτής για την προέλευση της ζωής»*. Η άποψη του Szostak δομείται από ένα όμορφο μοντέλο, όμως αυτό δεν σημαίνει ότι είναι και το σωστό. Και μάλιστα, το πιο πιθανό είναι τα πρωτοκύτταρα του Szostak να μην πλησιάζουν καν τη δομή των πρώιμων μορφών ζωής στον πλανήτη μας. Αν αυτό αληθεύει, τότε θα έχουμε στρώσει το δρόμο για έναν εναλλακτικό τρόπο δημιουργίας ζωής μέσα από την ύλη. Τα πειράματα που σας αναφέρω παρακάτω είναι πρόδρομοι για ένα άλλο μεγάλο πρόγραμμα, το πρόγραμμα Awareness.

Πρόγραμμα Awareness. Το πρόγραμμα αυτό, που αποτελεί τμήμα της μεγαλύτερης έρευνας στον κόσμο για τις επιθανάτιες εμπειρίες (aware), είναι η επέκταση του πιλοτικού προγράμματος το οποίο ξεκίνησε από το πανεπιστήμιο του Σάουθαμπτον και ειδικεύεται στη μελέτη του ανθρώπινου εγκεφάλου, της συνείδησης και του θανάτου. Σημαντικό ρόλο στο πείραμα έχει η έρευνα που αφορά άτομα τα οποία αναφέρουν ότι «άφησαν» το σώμα τους ενώ ήταν κλινικά νεκροί, ή απλά φαντάστηκαν την ανάστασή τους. Τόσο θεολόγοι όσο και φιλόσοφοι ασχολούνται εδώ και χρόνια με το θέμα. Η επιστημονική κοινότητα τώρα ερευνά για να δώσει απάντηση σε ένα από τα πιο επίμονα ζητήματα που αφορούν τη ζωή. Τι συμβαίνει με το πνεύμα μας όταν πεθαίνουμε; Οι επιστήμονες θέλουν να εξετάσουν αν οι άνθρωποι, χωρίς παλμούς και εγκεφαλική δραστηριότητα, μπορούν να βιώσουν εξωσωματικές εμπειρίες.

«Ο θάνατος δεν είναι μια ιδιαίτερη στιγμή. Πρόκειται για μια διαδικασία που ξεκινάει όταν η καρδιά σταματά να κτυπά, οι πνεύμονες σταματούν να λειτουργούν και ο εγκέφαλος πάψει να λειτουργεί. Στη συνέχεια ακολουθεί ένα χρονικό διάστημα, το οποίο κυμαίνεται από μερικά δευτερόλεπτα έως μια ώρα ή περισσότερο, κατά το οποίο οι ιατρικές προσπάθειες μπορεί να επιτύχουν την επαναλειτουργία της καρδιάς αντιπρόσφοντας τη διαδικασία του θανάτου». Σε γενικές γραμμές, η δεσποζούσα τάση στην ιατρική περιγράφει τις εξωσωματικές εμπειρίες ως προϊόν φαντασίας κατά τη διάρκεια της επαναφοράς στη ζωή. «Το πείραμα έχει ως στόχο να δώσει απαντήσεις στο θέμα μια και καλή», αναφέρει ο Dr. Parnia. «Οι εξωσωματικές εμπειρίες μπορεί να είναι απλά προϊόντα της φαντασίας μας, μόνο όμως μέχρι να το διαπιστώσουμε.»(**)

Κατά τον θάνατο, από όλα τα ζωτικά όργανα του σώματος, ο εγκέφαλος νεκρώνεται τελευταίος γιατί είναι το πλέον πολύτιμο όργανο. Από τα τμήματα του εγκεφάλου νεκρώνονται πρώτα εκείνα που ελέγχουν τις εξωτερικές αισθήσεις και τελευταίο εκείνο που κάνει τις σκέψεις, δηλαδή τη συνείδηση. Καθώς ο εγκέφαλος αποκόβεται από το υπόλοιπο σώμα και από τις αισθήσεις, δημιουργείται η (ψευδ)αίσθηση της επιθανάτιας εμπειρίας. Ο εγκέφαλος δεν νιώθει πόνο αφού έχει αποκοπεί από τους νευρώνες των αισθήσεων, γεμίζει με ενδορφίνες που είναι ενδογενές ψυχοτροπικό και νιώθει γαλήνη. Ακριβώς όπως περιγράφουν οι δέκτες επιθανάτιων εμπειριών. Το τούνελ, το φως και οι διάφορες εικόνες είναι δημιουργήματα του εγκεφάλου για να δεχθεί το θάνατό του.

Επίλογος. Κατά την άποψή μου το φθαρτό σώμα διαλύεται στα εξων συνετέθη και, ενδεχομένως, το μόνο που απομένει είναι η ενέργειά του σε άγνωστη μορφή, που θα την ονόμαζα «ψυχή», ως συνέχιση της προηγούμενης ζωής, η οποία μπορεί να κινείται μέσα στο παρόν και το παρελθόν άχρονα. Η εκμετάλλευση αυτής της ενέργειας γίνεται από τα μέντιουμ που επικοινωνούν μέσω άγνωστης ιδιοζούσης μορφής κιμάτων, τα οποία δεν είναι ανιχνεύσιμα μέχρι σήμερα ούτε ανήκουν στις μέχρι σήμερα γνωστές θεωρίες της φυσικής. Μιλούμε για δέκτες (μέντιουμ-διάμεσα) που συντονίζονται σε συγκεκριμένες μετά θάνατον ενεργειακές οντότητες-ψυχές, που έχουν τη δύναμη να επικοινωνούν σε τρέχοντα χρόνο μεταφέροντας πληροφορίες-απαντήσεις σε ερωτήματα.

Εδώ υπάρχουν πολλά ερωτηματικά που ούτε οι φυσικές επιστήμες αλλά ούτε και οι εσωτερικές επιστήμες μπορούν να δώσουν μια

θετική απάντηση (**). Ο συγκερασμός των δύο αυτών επιστημών θα μπορέσει να δώσει απαντήσεις, μόνο εφόσον τιμούν κάθε εκδήλωση του απεριόριστου δυναμικού αυτού του θείου όντος που είναι ο άνθρωπος. Ο Εσωτερισμός θα μπορεί να πει ότι αυτός κρατά τα κλειδιά της Αλήθειας, μόνο αν μπορέσει να διδάξει στους ανθρώπους πώς να βρίσκουν την αλήθεια της καρδιάς τους και την αγάπη, και να την εκφράζουν κάθε στιγμή αναγνωρίζοντας και τιμώντας τον καθένα και την καθεμία ξεχωριστά ως πλήρεις εκφράσεις του Πνεύματος επί της Γης. Διότι:

«ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΑΝΩΤΕΡΗ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ».

Βιβλιογραφία: L.Barnet, "The Universe and Dr.Einstein" (London 1974), W.Heisenberg "Physics and Philosophy, Uncertainty" (London 1978), I.Prigogines "From Being to Becoming" (San Francisco 1980), E.Regis "Who Got Einstein's Office?" (Reading Mass.1987), J.Stewart "The Problems of Mathematics" (Oxford 1987), J.Gleids "Chaos, Making a New Science" (N.York1987), B.Χηρόπουλος «Επιστήμη και Μυστικισμός» (Τεκτ.Δελτ.Πυθαγόρας,τ.26, 1989), J.Stewart «Παίζει ο Θεός Ζάγια; Η Επιστήμη του Χάους» (1989), J.Gleids "Theory of Chaos, Flammarion collection Champs" (Paris 1991), T.H.Thuan «Χάος και Αρμονία. Η Κατασκευή της Πραγματικότητας» (2002), "The Independent September" (2008), Wired «Στο Μεταίχμιο για μια νέα μορφή ζωής» (20-09-08), National Geographic «Προγραμματίζοντας το ανθρώπινο σώμα» (31-08-08)

(**) (Σημ. επιμελ.) Ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο θέμα αυτό παρουσιάζουν διαπιστώσεις από παρατηρήσεις της πρακτικής των Γιόγκα. (βλ. Ε.Π.Μπλαβάτσκι «Γιόγκα και Αποκρυστισμός», κεφ. «Η Φιλοσοφία της Γιόγκα» κ.α., ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ)

(***) (Σημ.επιμελ.) Σημαντικά στοιχεία για το συγκεκριμένο ζήτημα παρουσιάζει η Ε.Π.Μπλαβάτσκι. (βλ. «Γιόγκα και Αποκρυστισμός», κεφ. «Στοιχειακά και Στοιχειώδη», ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ)

Η ΣΟΥΤΡΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

(Αποσπάσματα)

Ο Μποντισάττβα Αβαλοκιτεσβάρα, πραγματώνοντας βαθιά την Τελειότητα της Υπερβατικής Σοφίας, κοίταξε την ανθρώπινη ύπαρξη και την είδε όπως είναι: Πέντε συσσωρεύσεις από τη φύση τους κενές.

Εδώ λοιπόν η μορφή είναι κενότητα και η κενότητα μορφή. Κενότητα και μορφή είναι ένα και το αυτό. Δεν διαφέρουν σε τίποτα. Οτιδήποτε είναι μορφή, είναι κενότητα. Οτιδήποτε είναι κενότητα, είναι επίσης μορφή. Το ίδιο ισχύει για την αίσθηση, την αντίληψη, τα ορμέφυτα και τη συνειδητότητα. Εδώ λοιπόν τα πάντα (ντάρμα) έχουν τον χαρακτήρα της κενότητας. Τίποτα δεν δημιουργείται και τίποτα δεν καταλύεται. Τίποτα δεν είναι μολυσμένο ή αμόλυντο. Τίποτα ελλιπές ή πλήρες. Επομένως, στην κενότητα:

- Δεν υπάρχει μορφή, αίσθηση, αντίληψη, ορμέφυτα, συνειδητότητα

- Δεν υπάρχει μάτι, αυτί, μύτη, γλώσσα, στόμα, νους

- Δεν υπάρχουν εικόνες, ήχος, οσμές, γεύσεις, αντικείμενα αφής ή νοητικά αντικείμενα

- Δεν υπάρχει στοιχείο οπτικής, ακουστικής, οσφρητικής, γευστικής, απτικής ή νοητικής συνειδητότητας

- Δεν υπάρχει άγνοια ούτε εξάλειψη της άγνοιας

- Δεν υπάρχουν μορφογενετικές δυνάμεις ούτε εξάλειψη των μορφογενετικών δυνάμεων

- Δεν υπάρχει συνείδηση ούτε εξάλειψη της συνείδησης

- Δεν υπάρχει σώμα-νους ούτε εξάλειψη του σώματος-νου

- Δεν υπάρχουν οι έξη αισθήσεις ούτε εξάλειψη των έξη αισθήσεων

- Δεν υπάρχει αίσθημα ούτε εξάλειψη του αισθήματος

- Δεν υπάρχει προσκόλληση ούτε εξάλειψη της προσκόλλησης

- Δεν υπάρχει γίγνεσθαι ούτε εξάλειψη του γίγνεσθαι

- Δεν υπάρχει γέννηση ούτε εξάλειψη της γέννησης
- Δεν υπάρχει φθορά και θάνατος ούτε εξάλειψη της φθοράς και του θανάτου
- Δεν υπάρχει πόνος ούτε και αιτία του πόνου, ούτε σταμάτημα του πόνου, ούτε μονοπάτι για το σταμάτημα του πόνου
- Δεν υπάρχει γνώση ούτε επίτευξη ούτε μη επίτευξη

Επομένως ο Μποντισάττβα, έχοντας απαλλαγεί από την ανάγκη για κάθε είδους επίτευξη και έχοντας ως μοναδικό του στήριγμα την Υπερβατική Σοφία, μπαίνει στην κατάσταση όπου δεν υπάρχουν γι' αυτόν νοητικά εμπόδια. Έτσι τίποτα δεν μπορεί να τον ταραξεί ή να τον φοβίσει και τελικά φθάνει στη Νιρβάνα. Όλοι οι Βούδες του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος φθάνουν στην υπέρτατη φώτιση βασιζόμενοι αποκλειστικά στην Υπερβατική Σοφία. Επομένως, πρέπει κανείς να γνωρίζει ότι η Πραγναπαραμίτα είναι ο μέγας ύμνος, ο ύμνος της τέλει γνώσης, ο υπέρτατος, ο ανυπέρβλητος, ο ύμνος που λυτρώνει από κάθε οδύνη. Αυτή είναι η μόνη αλήθεια χωρίς ψεγάδι. Από την Πραγμαπαραμίτα πηγάζει τούτος ο ύμνος:

«Ευλογημένη ας είναι η Τέλεια Σοφία που έχει υπερβεί τον κόσμο της οδύνης, από αυτήν εισήγαγε το Φως που οδηγεί όλα τα όντα στη Λύτρωση».

(Πηγή: «Η Μορφή είναι Κενότητα και η Κενότητα Μορφή», εκδ. ΕΚΑΤΗ)

(Επιμέλεια: Βασίλης Καρχαντζός)

Καθηγητής Σωτήρης Νικολακόπουλος

Ο ποιητής της Εσωτερικής Φιλοσοφίας

Νικόλαος Χαρακάκος

Πολυσχιδής πνευματική και επιστημονική προσωπικότητα είναι ο Καθηγητής Σωτήρης Νικολακόπουλος. Διακεκριμένος επιστήμονας στην Πληροφορική, άριστος εσωτερικός φιλόσοφος, εξαιρετος ποιητής της υπερβατικής ανθρωπολογίας του Ένδον Εΐναι. Σπάνιος διδακτικής μεταδοτικότητας, καθηγητής πανεπιστημίου, μα υπεράνω όλων, οντολογικά υπεύθυνος αναζητητής της θέωσης. Γεννήθηκε στην Πάτρα. Σπούδασε Πληροφορική. Είναι ειδικευμένος στην Ανάλυση Πληροφορικών Συστημάτων στο software. Μελέτες του έχουν δημοσιευθεί σε ελληνικά και ξένα περιοδικά. Από το 1980 μέχρι το 2004, δίδαξε στην Ανωτέρα και Ανωτάτη Εκπαίδευση, και συγκεκριμένα ως Αναπληρωτής Καθηγητής Πληροφορικής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διευθύνει εταιρεία Πληροφορικής ως Διευθύνων Σύμβουλος. Έργα του:

1. Στο *Λυκαινές*, εκδ. Αγγελάκη, Αθήνα 2007, ποιητική συλλογή
2. Το *Βαθύτερο Νόημα*, εκδ. Αγγελάκη, Αθήνα 2008, ποιητική συλλογή
3. *Λαξεύοντας*, εκδ. Αγγελάκη, Αθήνα 2009, ποιητική συλλογή.

Για τον ποιητικό λόγο του Καθηγ. Νικολακόπουλου, ο κ. Νίκος Μακρής επισημαίνει: «*Η καλλιέργεια της ψυχής συμπληρώνεται από την επιμελή του ενασχόληση με τη φιλοσοφία (...). Ψάχνει και ψάχνεται. Ξεχειλίζει από εντυπώσεις και από ιδέες. Η τυποποιημένη γλώσσα των υπολογιστών δεν είναι ικανή να χωρέσει τη γλώσσα της ψυχής του και βρίσκει λύτρωση με την ποίηση.*» (βλ. Ν. Μακρή, πρόλογος στο «*Στο Λυκαινές*», Σωτ. Νικολακόπουλος, εκδ. Αγγελάκη, Αθήνα 2007, σελ 7).

Ο ίδιος ο ποιητής, εσωτερικός φιλόσοφος, γράφει για την ποιητική ενδοδυναμική του: «*(...) η μεθοδολογία μου περνάει προσεκτικά ανάμεσα στην ελευθερία. (...). Μέσα μου βγαίνει φως. Με αιθέρια πνοή το χέρι απλώνω. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ – ΞΟΘΗΣ – ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ και πάνω απ' όλα ΑΓΑΠΗ (...)*» (βλ. «*Στο Λυκαινές*», εισαγωγή, σελ.10).

Ευγενέστατη επιδίωξή του είναι να μας εισαγάγει στον «(...) μοναδικό χώρο όπου το φως συναντάει, με έναν τρόπο διάφανο και απροσδόκητο, τις ηθικές του αξίες» (σελ.11).

Αρκεί να αγαπάμε, όπως και ο ποιητής, την αλήθεια γιατί «(..) η αλήθεια κατακτάται με δράση και προσπάθεια, με σκληρές δοκιμασίες, οι οποίες θα διδάξουν την ψυχή ότι αυτή, ως αποτελούσα μέρος του απείρου, πρέπει να ακολουθήσει το νόμο που ρυθμίζει τις σχέσεις των ουσιών, των μορφών και των συνειδήσεων του απείρου, και τον οποίο ορίζουν οι μύστες ως το μεγάλο 'Νόμο της Αρμονίας' (...)» (βλ. «Το Βαθύτερο Νόημα», εισαγωγή, Αθήνα 2008, σελ.12). Ο ποιητής μας καθιστά συμμέτοχους στους υπαρξιακούς και κοινωνιολογικούς ηθικό-φιλοσοφικούς προσανατολισμούς του: «Σε ό,τι γράφω, μεταφέρω την αγωνία μου για το υλιστικό παρόν σε μια κοινωνία χωρίς ηθικές αξίες και ανθρώπους χωρίς ιδανικά. Αγωνία για τα παιδιά μας που μεγαλώνουν σε ένα περιβάλλον υψηλών τεχνικών επιτευγμάτων, αλλά χαμηλού έως ανύπαρκτου πνευματικού πολιτισμού» (βλ. «Αλεξιόντας», εισαγωγή, Αθήνα 2009).

Σύμφωνα με τον κ. Γεώργιο Ίβο, ο καθηγητής Σ. Νικολακόπουλος «ατενίζει τις ψηλές και απάτητες κορυφές και ξεκινάει για την κατάκτησή τους» (βλ. Γ. Ίβου, πρόλογος στο «Το Βαθύτερο Νόημα», σελ. 9). Ο κ. Ε. Γερακιός παρατηρεί ότι «ο ποιητής μας παίρνει από την πλανερή καθημερινότητα και με το μαγικό του μανδύα, μας επιτρέπει την είσοδο στον κόσμο των ιδεών, όπου η αλήθεια και το συναισθημα συναντώνται σε μια αρμονία που μόνο αυτός καταφέρει να συνθέσει». Ο κ. Γεώργιος Γεωργής διαπιστώνει στον ποιητικό ιδεόκοσμο του καθηγητή Νικολακόπουλου «(...) σκέψη ώριμη και αξιωματική (...)». Ο κ. Θεόδωρος Κατσιφής τονίζει ότι ο ποιητής «υμνεί τον αγώνα μας: τη λάξευση, την καταπολέμηση των παθών μας, τη δύναμη που χρειάζεται να ασχούμε». Ο κ. Γεώργιος Κάτσος χαρακτηρίζει την ποιητική του καθηγητή «(...) πράγματι Magnus Opus».

Ο κ. Νίκος Σανούδος διακρίνει «(...) ελπίδα (...) πάντα εκεί παρούσα». Ο κ. Λευτέρης Σιδέρης βλέπει τον ποιητή να διαβαίνει «τα μονοπάτια του Κόσμου των Ιδεών και τον Κόσμο της Φύσης». Ο κ. Μάνος Αγγελάκης συμπεραίνει ότι «ο λόγος του μεστός και απείριστος, μας οδηγεί στα μονοπάτια της αναζήτησης (...)». Ο κ. Γιώργος Βασιλογιώργος επισημαίνει ότι ο ποιητής μας «δείχνει τις γωνίες εκείνες στις οποίες φωλιάζουν το καθήκον, η αγάπη και η αρωγή για τον Άνθρωπο και Αδελφό, και μας υπενθυμίζει την υπόσχεσή μας γι' αυτό». (βλ. Γ. Βασιλογιώργος, πρόλογος στο «Αλεξιόντας», σελ 9).

Ο καθηγητής Σ. Νικολακόπουλος δονείται από το Εσωτερικό Φως της Αλήθειας και της Αγάπης:

*«Αναζήτηση έψαξα και βρήκα την πυξίδα μου,
Σε μέρη απόκρημνα πετώντας.
Και με δύναμη στα φτερά μου,
Θα ταξιδέψω για το φως, το φως της αλήθειας,
Το αφυπνίζον τη διάνοιά μου, το φως της αγάπης.»*

Η πίστη του στον Θεό, τον κάνει πείσμονα αγαποκομιστή για την δονούμενη από τον αρνητισμό ανθρωπότητα:

«Γιατί υπάρχει, αλήθεια, ο Θεός»

Στο ποίημά του «Νεόφυτος» δοξάζεται η βαθμιαία περιαγωγή του Μύστη στην Ατραπό της Αλήθειας:

*«Πρώτη μύηση έχει γίνει, εντυπώσεις θα μας πει,
Με ένα τρόπο δικό του, τρυφερό.
Κι εγώ θα ανδρωθώ, θα ψηλώσω σαν εσάς,
Κι εγώ με τον καιρό, όσο θα ψηλώνω,
Με καμάρι θα φουσκώνω, δένδρο μέγα λυγερό θα γίνω
Καθαρά φαίνονται τ' αστέρια, ήσυχια η θάλασσα κυλά,
Μεσ τον ναού την αγκαλιά.*

Οι εργάτες είναι ευχαριστημένοι και ικανοποιημένοι»

Μα ο ακατέργαστος λίθος, το γέμον παθών εγώ, πρέπει να λαξευτεί, να καθαρθεί, να φωτιστεί, να ενεργοποιήσει τον εν εαυτώ θείο σπινθήρα.

*«Τα πάντα της ψυχής να' ναι καθρέπτης,
Να υπάρχουν ξιγαριές για τα καλά
Και η γνώση βάθος να' χει και ποιότητα»
Αρχίζει το Μυστήριο της Ένδον Αναγέννησης:*

«Εγώ σιωπώ, σιωπώ και περμιένω(....)

Σιωπή – Καθήκον – Θυσία»

«Δύναμη» χαρίζεται στην Ατραπό της Μυστηριακής Γνώσης.

*«Ακολουθώ το δρόμο αυτό, το δρόμο της αναζήτησης,
Το δρόμο της χαράς, το δρόμο της αλήθειας»*

Όμως στην Ατραπό δεν εμφιλοχωρεί η οίηση.

*«Θα παραμείνω εργάτης ταπεινός, ελεύθερος χρησιμοποιήτης,
Πιστός στο καθήκον μου, ένας λιθοξόος της αναζήτησης»*

Ο καθηγητής Σ. Νικολακόπουλος μας οδηγεί πιάνοντάς μας αδελφικά το χέρι, στην οδό της Βαθμιαίας Εσωτερικής Πνευματικής Ανέλιξης.

ΤΟ ΑΙΩΝΙΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Μπέντζαμιν Κρεμ

(Περιοδικό Share International, Οκτώβριος 2009)

(Μετάφραση: Αλέξανδρος Μπουσουλέγκας)

Μια ημέρα του Νοεμβρίου 1875, η Έλενα Π.Μπλαβάτσκι έδωσε μια υπόσχεση. Να διαδώσει με όλες τις δυνάμεις της τις διδασκαλίες που έλαβε από τους Διδασκάλους της Στοάς των Ιμαλαΐων, της Πνευματικής Ιεραρχίας του πλανήτη μας. Σύμφωνα με την υπόσχεσή της, άρχισε να εργάζεται για να πληροφορήσει τον κόσμο γι' αυτές τις διδασκαλίες. Τα βιβλία της «*Μυστική Δοξασία*», «*Αποκαλυμμένη Ίσις*», «*Το Κλειδί της Θεοσοφίας*» κα, αποτελούν μαρτυρία της άοκνης ενεργητικότητάς της και της ισχυρής θέλησής της, παρά τις σοβαρές ασθένειες από τις οποίες υπέφερε. Αυτά τα μνημειώδη έργα έχουν πληροφορήσει και εμπνεύσει πολλές χιλιάδες αληθινών αναζητητών διαμέσου των ετών και συνεχίζουν να πληροφορούν και να εμπνέουν.

Η γενική αποδοχή αυτών των πολύτιμων ιδεών, ήταν εντελώς διαφορετική. Σπάνια το έργο και τα δώρα ενός μεγάλου μνημένου έχουν δυσφημιστεί και γελοιοποιηθεί τόσο πολύ, ιδιαίτερα από τους θρησκευτικούς και επιστημονικούς κύκλους εκείνης της εποχής. Ακόμη και σήμερα, μετά από σχεδόν 134 χρόνια, πολλοί απορρίπτουν την Ε.Π.Μπλαβάτσκι σαν τσαρλατάνο, πνευματικό διάμεσο και απομιμητή. Τόσο δηλητηριώδης και τόσο ευρεία ήταν αυτή η καταδίκη ώστε αρκετή από αυτή την αρνητικότητα είναι ακόμη προσκολλημένη στο όνομά της. Όμως, για την ίδια την Θεοσοφία, η κυρία Ε.Π.Μπλαβάτσκι ήταν μια μνημένη τέταρτου βαθμού, σχεδόν ένας Διδάσκαλος της Σοφίας, περίπου στο επίπεδο του μεγάλου Λεονάρντο Νταβίντσι. Πώς είναι δυνατόν μια τό-

σο διακεκριμένη Εργάτης του Αγαθού, να έχει κακολογηθεί τόσο πολύ; Ο ίδιος ο Ιησούς είναι ένα πρωτίστο παράδειγμα για το πώς η άγνοια και ο φόβος μπορούν να καταλάβουν τις αντιλήψεις των ανθρώπων.

Σήμερα ο κόσμος παλεύει με πολλά προβλήματα και παρουσιάζονται πολλές διχογνωμίες για το πώς αυτά θα ξεπεραστούν. Άνδρες και γυναίκες παντού, έχουν διαφορετικές ποιότητες νου και είναι ανοικτοί ή αντίθετοι σε νέες και μη οικείες ιδέες. Στέκονται επίσης σε διαφορετικά σκαλοπάτια πάνω στην κλίμακα της εξέλιξης και για εκείνους που βρίσκονται στα χαμηλότερα σκαλοπάτια, το έργο και οι συλλήψεις όσων βρίσκονται στα υψηλότερα, συχνά δεν σημαίνουν τίποτα γι' αυτούς. Έτσι είναι και σήμερα όπως ήταν και πάντα.

Σήμερα, ωστόσο, οι εσωτερικές διδασκαλίες έχουν εξαπλωθεί σε πολλές χώρες και σε μεγάλες ομάδες μαθητών των Διδασκάλων της Σοφίας. Μεγάλο μέρος από τα πιο απλά επίπεδα της Αιώνιας Σοφίας μπορούν να τεθούν ενώπιον του κόσμου και ολοένα μεγαλύτερα τμήματα του γενικού κοινού θα ελκύονται στην Θεοσοφία και τις διδασκαλίες της. Έτσι, πολλοί άνδρες και γυναίκες θα επωφεληθούν από αυτήν τη νέα κατάσταση και θα μπορούν να προσδεύσουν σημαντικά στο ταξίδι της εξέλιξής τους. Και όταν ο Κύριος Μαϊτρέγια-Χριστός και οι Διδάσκαλοι της Πνευματικής Ιεραρχίας κάνουν την παρουσία τους γνωστή στον κόσμο, όλο και περισσότεροι άνθρωποι θα ζητούν να γνωρίσουν την Αλήθεια και το Φως.

Μεταξύ μας

Έρικα Α. Γεωργιάδη

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ Θ.Ε.

Τον Ιούλιο του 2010, στη Ρώμη, θα πραγματοποιηθεί το Παγκόσμιο Συνέδριο της Θ.Ε. με θέμα: «Παγκόσμια Αδελφότητα χωρίς Διακρίσεις: Ένας δρόμος για την συνειδητοποίηση». Οι ομιλίες θα είναι στα αγγλικά και το συνέδριο θα διαρκέσει 5 ημέρες. Το κόστος συμμετοχής είναι 110 € την ημέρα το άτομο σε μονόκλινο και 88€ την ημέρα σε δίκλινο. Στις τιμές περιλαμβάνεται πλήρης διατροφή. Εάν ενδιαφέρεσθε να συμμετάσχετε μπορείτε να επικοινωνήσετε για κρατήσεις με το ξενοδοχείο:

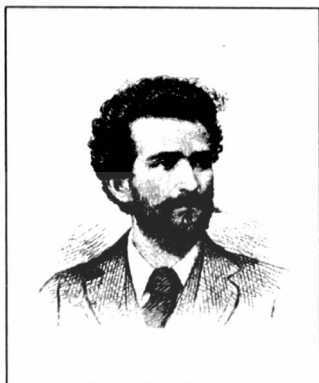
Summit Roma Hotel & Convention Center

Via della Stazione Aurelia, 99 - Roma 00165 RM.

Γραφείο Πληροφοριών: 10.00 π.μ έως 06.00 μ.μ. (Δευτέρα – Παρασκευή). Τηλ: +39 6 66507340 - Fax :+39 06 66418062 - E-mail : pierelli@srh.it

ΟΜΑΔΑ ΜΙΝΩΣ

Η Θ.Ε. εν Ελλάδι διαθέτει πλέον μια θεοσοφική ομάδα μελέτης στο Ηράκλειο της Κρήτης, με υπεύθυνο τον κ. Σταύρο Βασιλάκη. Θυμάμαι πως όταν είχα συναντήσει τον κ. Βασιλάκη στην Ευρωπαϊκή Σχολή της Θεοσοφίας, οι εργασίες της οποίας έλαβαν χώρα στην Αθήνα υπό την αιγίδα και διοργάνωση της Θ.Ε. εν Ελλάδι, το 2006, μου είχε πει πόσο πολύ ενδιαφερόταν να δημιουργήσει μία ομάδα μελέτης. Τώρα αυτή η επιθυμία του έγινε πραγματικότητα. Η ομάδα «Μίνως» έχει τις καλύτερες ευχές του προέδρου της Θ.Ε. και του Δ.Σ. για πραγματικά εμπνευσμένη εργασία. Αν διαμένετε στην Κρήτη και θέλετε να συμμετάσχετε στις εργασίες της ομάδας, παρακαλούμε να επικοινωνήσετε με τον κ. Βασιλάκη στο τηλ. 6937005048.

Ο διοργανωτής του σεμιναρίου «Πλάτων Δρακούλης», που έλαβε χώρα στην νήσο Ιθάκη, μας ζήτησε πληροφορίες για το διάστημα που ο Π. Δρακούλης ήταν μέλος της Θεοσοφικής Εταιρείας εν Ελλάδι. Μετά από έρευνα, βρέθηκε στον ετήσιο απολογισμό πεπραγμένων της παγκόσμιας έδρας της Θ.Ε. (1890), που είχε συντάξει ο Χ. Σ. Όλκοττ, μία αναφορά στο όνομα του Πλάτωνα Δρακούλη. Άρθρα του Π.Δρακούλη είχαν δημοσιευθεί σε παλαιότερα τεύχη του περιοδικού ΙΛΙΣΟΣ, που διατί-

θενται σήμερα δεμένα σε τόμους. Σχετικοί τόμοι στάλθηκαν στην Ιθάκη για το σεμινάριο. Η αναφορά του Χ.Σ. Όλκοττ, που παραθέτουμε παρακάτω, είναι ιστορικής σημασίας για την Θ.Ε. εν Ελλάδι.

«Στο περιοδικό *The Theosophist*, Σεπτέμβριος 1890, υπάρχει ένα αφιέρωμα στο Ελληνικό Τμήμα που αναφέρει τα παρακάτω για τον Πλάτωνα Δρακούλη: 'Η τάση των θεόσοφων να δείχνουν ενδιαφέρον για την κοινωνική μεταρρύθμιση, οργανώνοντας επικουρικές ομάδες και εταιρείες αφιερωμένες σε ανιδιοτελείς σκοπούς, είναι για ακόμα μία φορά παράδειγμα προς μίμηση. Ο κ. Αλεξάντερ μου έστειλε το Καταστατικό μιας Φιλαλήθους Εταιρείας, που πρόσφατα συστάθηκε στην Αθήνα από τον κ. Πλάτωνα Ε. Δρακούλη, μέλος της Θ. Ε. εν Ελλάδι. Η απόκτηση της ιδιότητας του μέλους περιορίζεται σε άτομα ηλικίας 20 έως 30 χρονών'.

«Ο σκοπός αυτής της κίνησης είναι αναμφίβολα αξιέπαινος και ελπίζω να γίνει απόλυτα κατανοητός. Οι Έλληνες το χρειάζονται τόσο πολύ όσο και η Ινδία. Έχω ένα, κατά κάποιο τρόπο, εθμικό δικαίωμα να ενδιαφέρομαι για τις ελληνικές υποθέσεις επειδή, το 1854 ή 55, μου είχε προσφερθεί η θέση του καθηγητή της Γεωπονικής Σχολής στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Ίσως η προβλεπόμενη εξέλιξη της Θεοσοφικής Εταιρείας μετά από είκοσι χρόνια, να ήταν εκείνο που με ώθησε να αρνηθώ μια τέτοια τιμή. Το Καταστατικό της Εταιρείας της Αθήνας αναγράφει τα ακόλουθα:

Εταιρεία των Φίλων της Αλήθειας

Πογκίπισσα όλων των αρετών είναι η αλήθεια.

Αρχή της Σοφίας είναι να λέμε την Αλήθεια.

Άρθρα

1- Η Εταιρεία συστάθηκε με σκοπό την προώθηση της συνήθειας να λέγεται η αλήθεια σε κάθε περίπτωση.

2- Κάθε μέλος της Εταιρείας οφείλει να έχει σαν στόχο του την καλλιέργεια αυτής της συνήθειας. Για τον λόγο αυτό, το μέλος δεσμεύεται, πάντα και παντού, να λέει την καθαρή αλήθεια.

3- Καθώς αυτό είναι πολύ δύσκολο να εφαρμόζεται στη καθημερινή ζωή, η Εταιρεία καθορίζει την ακόλουθη μέθοδο προκειμένου να διευκολύνει το έργο τους.

4- Κάθε μέλος οφείλει να διατηρεί ένα ημερολόγιο για κάθε περίπτωση, κατά την οποία, είτε αναγκάστηκε να πει ένα ψέμα ή επέτυχε να πει την αλήθεια παρά τις δυσκολίες.

5- Κατά τη διάρκεια των εβδομαδιαίων συναντήσεων της Εταιρείας, κάθε μέλος θα διαβάσει μία περιλήψη του ημερολογίου του και κατόπιν θα ακολουθεί συζήτηση για τον τρόπο με τον οποίο, στο μέλλον, θα μπορούν να αποφεύγονται τα ψέματα και να λέγεται η αλήθεια, ανεξαρτήτως δυσκολιών.

6- Η συνάντηση δεν θα πρέπει να διαρκεί ποτέ περισσότερο από μία ώρα και σαράντα λεπτά. Η διάρκεια κάθε ομιλίας θα περιορίζεται στα πέντε λεπτά. Τρία μέλη είναι αρκετά για την απαρτία.

7- Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στον Γραμματέα της Εταιρείας, Πλατεία Κάνιγγος 17, Αθήνα.

Ο Γραμματέας Β. Δονδούμης

[Εάν μπορούσε να εγγραφεί κανείς ότι τα ημερολόγια αυτά θα αποτελούσαν αρχεία πραγματικών γεγονότων, το προτεινόμενο σχέδιο πιθανόν να λειτουργούσε. Ζούμε όμως σε μία περίοδο υποκρισίας και ψευμάτων και οι Φιλαλήθεις μας λιμοκτονούν, μειονεκτώντας τραγικά].

Χένρυ Στηλ Όλκοττ. Παγκόσμιος
Πρόεδρος της Θεοσοφικής Εταιρείας.»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε το μέλος της Θεοσοφικής Εταιρείας, για την ευγενική και γενναιόδωρη προσφορά του απαραίτητου ποσού για την αντικατάσταση της παλαιάς, φθαρμένης μοκέτας στην αίθουσα ομιλιών, καθώς και των παλαιών, ξύλινων κουφωμάτων στο γραφείο και την αίθουσα ομιλιών, με σύγχρονα διπλών τζαμιών. Σεβόμενοι την επιθυμία του μέλους μας, διατηρούμε την ανωνυμία του.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ 'ΑΒΑΤΟΝ'

Στο τεύχος Σεπτεμβρίου 2009, του περιοδικού «Άβατον», δημοσιεύθηκε η συνέντευξη της Παγκόσμιας Αντιπρόεδρου της Θ.Ε., κ. Λίντα Ολιβείρα, την οποία είχε δώσει στον κ. Στέφανο Ελμάζη κατά την επίσκεψή της στην Ελλάδα, τον Ιούλιο 2009. Όσοι ενδιαφέρεστε να αποκτήσετε το συγκεκριμένο τεύχος, μπορείτε να απευθυνθείτε στα γραφεία του περιοδικού, στο τηλέφωνο: 2310-226166

ΚΕΡΚΥΡΑ, ΡΟΔΟΣ, ΣΥΡΟΣ

Υπάρχουν αδελφοί που ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν μια θεοσοφική ομάδα στην Κέρκυρα, την Ρόδο και την Σύρο. Εάν διαμένετε σε ένα από αυτά τα νησιά και θέλετε να βοηθήσετε σε αυτή τη προσπάθεια, επικοινωνήστε στο 210-5695571.

Παρακαλούμε τους συνδρομητές του περιοδικού ΙΛΙΣΟΣ να μεριμνούν τακτικά για την εξόφληση της ετήσιας συνδρομής τους, η οποία ανέρχεται στο ποσό των 15ευρώ (δηλαδή 4 τεύχη ετησίως συν ταχυδρομικά έξοδα). Αν διαμένετε στην επαρχία, μπορείτε να επικοινωνείτε με τους κατά τόπους αντιπροσώπους μας.

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Τον Δεκέμβριο 2009, ο φίλτατος αδελφός μας Δημήτριος Μητρόπουλος αναχώρησε αιφνιδίως για φωτεινότερους κόσμους. Στους συγγενείς και φίλους του εκφράζουμε τα θερμά συλληπητήριά μας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25, 106 71 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.210 3620702 ΤΗΛ & FAX: 210 3610961

Είσοδος Ελευθέρα – Ώρα 8:00 μμ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

- 8 Παρασκευή, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Θεόδωρος Κατσιφής:
Το Εγώ, κατά τον Κρισναμούρτι
- 11 Δευτέρα, Συνεργασία ομιλητών. Μελέτη επί της *Μυστικής Δοξασίας*.
Μέρος 1ον. ΚΟΣΜΟΓΕΝΕΣΗ.
Θεόδωρος Κατσιφής, Ελένη Εξηνταβελώνη,
Έρικα Γεωργιάδη: Εισαγωγή στην Μ.Δ.
- 12 Τρίτη, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση φιλοσοφικού θέματος, συζήτηση
- 13 Τετάρτη, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΚΑΣ. Σαράντος Νικητόπουλος:
Οι Διονυσιακοί Τεχνίτες
- 14 Πέμπτη, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κρυστάλλια Ιωαννίδου:
Οι Επτά Ακτίνες κατά την Θεοσοφική διδασκαλία
- 15 Παρασκευή, ΑΛΚΥΩΝ. Αναστάσιος Μιχαλάκης:
Η ποίηση του Κρισναμούρτι
- 18 Δευτέρα, ΑΘΗΝΑ. Αντώνιος Παπανδρέου: Θρησκεία και Μαγεία
- 19 Τρίτη, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση θεοσοφικού θέματος, συζήτηση
- 20 Τετάρτη, ΥΠΑΤΙΑ. Εισαγωγή στη μελέτη του Δυτικού Εσωτερισμού
(Κύκλος 1ος) Η Ροδοσταυρική Παράδοση – Γ. Γεωργιάδης:
Christian Rosenroix, *Fama Fraternitatis*
- 21 Πέμπτη, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γεώργιος Σιβήρης:
Η βαθύτερη έννοια της Αυτογνωσίας
- 22 Παρασκευή, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Σωτήρης Νικολακόπουλος:
Η ελευθερία της Βούλησης
- 25 Δευτέρα, Συνεργασία ομιλητών. Έρικα Γεωργιάδη.
Μ.Δ. Στάνζα Ι και ΙΙ, Η Νύκτα του Κόσμου
- 26 Τρίτη, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση θεοσοφικού θέματος, συζήτηση
- 27 Τετάρτη, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΚΑΣ. Μαίρη Χαριτάκη.
Η διαδικασία της Αυτογνωσίας από την αρχαιότητα
έως σήμερα (με προβολή-αναδρομή, Καβείρια Μυστήρια)
- 28 Πέμπτη, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κρυστάλλια Ιωαννίδου:
Η Εσωτερική Μαθητεία κατά την Α.Μπέζαντ
- 29 Παρασκευή, ΑΛΚΥΩΝ. Νίκος Χαρακάκος:
Επιστημονική επισκόπηση του Υλισμού

Τα μέλη των σποών ΗΛΙΟΣ και ΟΡΦΕΥΣ συναποφασίζουν, σε κάθε συνάντησή τους, το προς συζήτηση θέμα της επόμενης συνάντησης. Σχετική ενημέρωση αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

- 1 Δευτέρα, ΑΘΗΝΑ. Στυλιανός Τάκας: Ο Νόμος του Κάριμα
2 Τρίτη, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση και συζήτηση φιλοσοφικού θέματος
3 Τετάρτη, ΥΠΑΤΙΑ. Νίκος Χαρακάκος: *Confessio Fraternitatis*
4 Πέμπτη, ΑΠΟΛΛΩΝ. Κυριακή Αντωνίου: Τα Μιθραϊκά Μυστήρια
5 Παρασκευή, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Γεώργιος Λάγιος:
Η ελευθερία της έκφρασης στον κόσμο της Πληροφόρησης
8 Δευτέρα, Συνεργασία ομιλητών. Θεόδωρος Κατσιφής:
Μ.Δ. Στάνζα ΙΙΙ, Η Αφύπνιση του Κόσμου
9 Τρίτη, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση θεοσοφικού θέματος, συζήτηση
10 Τετάρτη, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΚΑΣ. Νίκος Χαρακάκος:
Τα χαρίσματα ενός Κρυφιομύστη
11 Πέμπτη, ΑΡΤΕΜΙΣ. Θεόδωρος Λαζαρούτσος: Η Αιγυπτιακή Σφίγγα
12 Παρασκευή, ΑΛΚΥΩΝ. Ιορδάνης Πουλκούρας: Ο Ναός της Ίσιδος
16 Τρίτη, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση θεοσοφικού θέματος, συζήτηση
17 Τετάρτη, ΥΠΑΤΙΑ. Μιχάλης Γρηγορίου: Ο Χυμικός Γάμος
18 Πέμπτη, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γ. Σιβρής: Άγνωστα στοιχεία από τη ζωή
και τα βιώματα ενός Μύστη
19 Παρασκευή, ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΑΔΥΑΡ
22 Δευτέρα, Συνεργασία ομιλητών. Νίκος Φωκιάς: Μ.Δ. Στάνζα ΙV,
Οι Επταπλές Ιεραρχίες.
23 Τρίτη, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση θεοσοφικού θέματος, συζήτηση
24 Τετάρτη, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΚΑΣ. Βασίλης Ρένεσης: ΝΩΝΑΚΙΑ –
Τα ύδατα της Στυγός
25 Πέμπτη, ΑΡΤΕΜΙΣ. Μαρία Χαριτάκη: Οι Μυστικοί στην αρχαιότητα
26 Παρασκευή, ΑΛΚΥΩΝ Σταύρος Οικονομίδης: Κεκλεισμένων των Θυρών

ΜΑΡΤΙΟΣ

- 1 Δευτέρα, ΑΘΗΝΑ. Γιώργος Κομετζόπουλος:
Ο κόσμος την εποχή του Πυθαγόρα
2 Τρίτη, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση και συζήτηση φιλοσοφικού θέματος
3 Τετάρτη, ΥΠΑΤΙΑ. Νίκος Φωκιάς: Ροδόσταυρισμός και Πανθεϊσμός.
Ανάλυση των Μυστικών Συμβόλων των Ροδόσταυρων.
4 Πέμπτη, ΑΠΟΛΛΩΝ. Κυριακή Αντωνίου: Τα Υακίνθια Μυστήρια
5 Παρασκευή, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Κων/νος Σελίμης: Η ελευθερία της Βούλησης
8 Δευτέρα, Συνεργασία ομιλητών. Ελένη Εξηνταβελώνη:
Μ.Δ. Στάνζα V, Φύχτα – Το παιδί των Επταπλών Ιεραρχιών
9 Τρίτη, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση φιλοσοφικού θέματος, συζήτηση
10 Τετάρτη, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΚΑΣ. Μιχάλης Γρηγορίου:
Η Εσωτερική αναζήτηση
11 Πέμπτη, ΑΡΤΕΜΙΣ. Μαρία Βασιλοπούλου: Η Αστρολογία ως επιστήμη
12 Παρασκευή, ΑΛΚΥΩΝ. Φιλόθεος Ηλιάδης:
Ο Χρόνος στην ποίηση και τη φιλοσοφία
15 Δευτέρα, ΑΘΗΝΑ. Σωτήρης Παπαβασιλείου: Μιθραϊκή Λειτουργία
16 Τρίτη, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση θεοσοφικού θέματος, συζήτηση
17 Τετάρτη, ΥΠΑΤΙΑ. Ανδρέας Μαρίνος: Ροδόσταυροι και Ναίτες
18 Πέμπτη, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γ. Σιβρής: Η φωνή της Απεραντοσύνης

- 19 Παρασκευή, **ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ**. Θεόδωρος Κατσιφής:
Εσωτερισμός και κοινωνία
- 22 Δευτέρα, Συνεργασία ομιλητών. Γιώργος Γεωργιάδης: **Μ.Δ. Στάνζα VI**.
Ο Κόσμος μας, η Ανάπτυξη και Εξέλιξή του
- 23 Τρίτη, **ΗΛΙΟΣ**. Εισήγηση φιλοσοφικού θέματος, συζήτηση
- 26 Παρασκευή, **ΑΛΚΥΩΝ**. Γεώργιος Κοντούλης: Αναζητώντας το Υπέρτατο
- 30 Τρίτη, **ΟΡΦΕΥΣ**. Εισήγηση θεοσοφικού θέματος, συζήτηση
- 31 Τετάρτη, **ΥΠΑΤΙΑ**. Έρικα Γεωργιάδη: Η Ροδοσταυρική Φώτιση.
Ιστορική Ανάλυση των Μυστικών Εταιρειών του Στανουό
και του Ρόδου από τον Μεσαίωνα ως τον 21ο αιώνα.
Ολοκλήρωση της μελέτης της Ροδοσταυρικής Παράδοσης.

ΣΤΟΑ «ΚΑΒΕΙΡΟΣ», ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

- 10 Κυριακή, Κοπή Πίτας / Ομιλία (Μόνο για μέλη της Θ. Ε.)
- 24 Κυριακή, Ομιλία: "Η Φωνή της Σιγής – Απολογισμός"
(Μόνο για μέλη της Θ. Ε.)

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

- 17 Τρίτη, Εορτή "Adyar Day" / Ομιλία (Προσέλευση Ανοιχτή για όλους)

ΜΑΡΤΙΟΣ

- 7 Κυριακή, Ομιλία: Σούφι (Μόνο για μέλη της Θεοσοφικής Εταιρείας)
- 21 Κυριακή, Εορτή / Ομιλία: "Νέο Έτος – Εαρινή Ισημερία"
(Μόνο για μέλη της Θ. Ε.)

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ «ΜΙΝΩΣ», ΚΡΗΤΗ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Αστρονομία (στοιχεία) – Αστρολογία (γενικά),
Εσωτερική Αστρολογία – Καρμική Αστρολογία

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Μυστική Δοξασία

ΜΑΡΤΙΟΣ

Συγκριτική Θρησκειολογία

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α' όροφος
Κωδ. 106 71, είναι ανοικτά
κάθε ημέρα από 10.30 - 1,
εκτός Σαββάτου και Κυρια-
κής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικό

« Ι Λ Ι Σ Ο Σ »

**ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106,71 Αθήνα.**

Επίσης αποστέλλετε με τρα-
πεζική επιταγή μόνο εις:

Θεοσοφική Εταιρεία, Βου-
κουρεσίου 25, 106 71, Αθήνα

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος

Βόλος: Γ. Κουκουβίνος

Κρήτη: Σ. Βασιλάκης

τηλ. 6937005048

Ιωάννινα: Ελευθ. Τζομάκας

Κέρκυρα: Γεώργιος Αγιούς

Λαμία: Γ. Μουτάφης

Τρίκαλα: Στ. Λιγάτσικας

Πάτρα: Αθ. Ζαφειρόπουλος

Ρόδος: Αντ. Βεργωτής

Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης

Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος

Θράκη: Τρανοπούλου Γεωργία

κιν. 6976 48 84 48

Κύπρος: Αθαν. Παπαδόπουλος

Γρ. Αυξεντίου 29

Μέγαρο Δίπα 456

Τ.Τ. 6021, Λάρνακα

Τηλ. 00357-24654511 (Οικίας)

Όλα τα άρθρα γνωστών συγγραφέων που δημοσιεύονται
στο περιοδικό Ιλισός φέρουν την ευθύνη των ιδίων για το
περιεχόμενό τους και δεν σχολιάζονται ούτε λογοκρίνονται
από την συντακτική επιτροπή του Ιλισού.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

Στα Πόδια του Διδασκάλου - Κρισναμούρτι5€
Η Εξέλιξη της Μορφής και της Ζωής - Άννη Μπέζαντ10€
Προσέγγιση στην Πραγματικότητα - N. Sri Ram8€
Οι Βαθύτερες Όψεις της Ζωής - N. Sri Ram.....8€
Επιλογή Ιλισού - τόμος 1959-65, τόμος 1966-70, τόμος 1983,
τόμος 1991, τόμος 1992, τόμος 1993.....12€

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ ΤΑ ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ
ΚΛΑΣΙΚΑ ΘΕΟΣΟΦΙΚΑ ΕΡΓΑ

Η Άλλη Όψη του Θανάτου - C.W.Leadbeater

Η Ατραπός του Αποκρυφισμού - Α. Μπέζαντ, C.W.Leadbeater

Θεοί εν Εξορία - G. G. Van Der Leeuw

*Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και
στα γραφεία της ●.Ε. Βουκουρεστίου 25,
Τ.Τ. 106 71*

Τηλ. + Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Όνοματεπώνυμο.....Τηλέφωνο.....
Οδός.....Αριθμός.....Πόλη.....Τ.Κ.....

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

από τις Θεοσοφικές Εκδόσεις

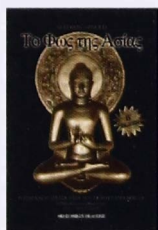
C W. Leadbeater
**Σ' Εκείνους
που Πενθούν**

C W. Leadbeater
Αόρατοι Βοηθοί
(Πρώτη έκδοση στην Ελληνική γλώσσα)

Ernest Wood
**Οι Επτά
Κοσμικές Ακτίνες**

Sir Edwin Arnold
Το Φως της Ασίας

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

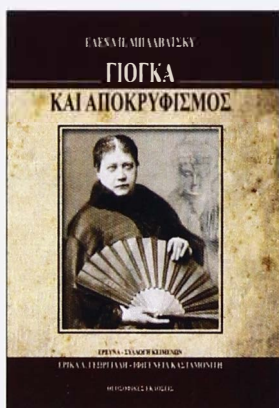
Αόρατοι Βοηθοί.....	16€
Σ' Εκείνους που Πενθούν.....	8€
Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες	16€
Το Φως της Ασίας.....	16€

Κυκλοφόρησε σε πρώτη έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

ΕΛΕΝΑ Π. ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ

ΓΙΟΓΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ

(Ανθολογία Εσωτερικής Γνώσης)

Ένα βιβλίο που απευθύνεται προς κάθε σπουδαστή της Αλήθειας. Απαρτίζεται από άρθρα της Έλενας Π. Μπλαβάτσκυ που είχαν δημοσιευθεί στα θεοσοφικά περιοδικά The Path, Lucifer, The Theosophist, καθώς και σε εφημερίδες και άλλα έντυπα της εποχής της. Περιλαμβάνει, επίσης, αποσπάσματα οδηγιών προς τον Εσωτερικό Κύκλο της Θεοσοφικής Εταιρείας, και κειμένων που δημοσιεύθηκαν, μαζί με άλλα, μετά το θάνατό της ως τμήμα ενός τρίτου τόμου της Μυστικής Δοξασίας.

Κύριο θέμα του βιβλίου είναι η Μαθητεία, οι σχέσεις Αποκρυφισμού και Γιόγκα, καθώς και πολλά άλλα που διδάσκονται επί της Ατραπού - πάντοτε υπό την καθοδήγηση ενός Μύστη Διδασκάλου της Αγάπης και της Σοφίας - και τα οποία είναι χρήσιμα σε όλους.

ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ